

T.C
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN DEMOKRATİK
TUTUMLARININ BELİRLENMESİ VE ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Yasemin KOÇ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Dilşad Ediş MİRZEOĞLU

Bolu – 2008

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yüksek lisans öğrencisi Yasemin KOÇ'a ait **“Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Demokratik Tutumlarının Belirlenmesi Ve Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması”** isimli çalışma jürimiz tarafından Anabilim Dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir. 15/09/2008

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Dilşad MİRZEOĞLU

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nevzat MİRZEOĞLU

Üye : Yrd. Doç. Dr. Müberra ÇELEBİ

Prof. Dr. Uğur ESER

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT

DETERMINING AND COMPARISON OF DEMOCRATIC ATTITUDES OF PHYSICAL EDUCATION TEACHERS ACCORDING TO THE DIFFERENT VARIABLES

Yasemin KOÇ

Master's Thesis

Branch Basic Sciences of Teaching Physical Education

Assist. Prof. Dr. Dilşad Ediş MİRZEOĞLU

November, 2008, xvi + 137 pages

The purpose of this study was to determine the democratic attitudes of physical education teachers and to mention in what sense their attitudes derive according to their sex, marital status, education level, the university they graduated, working period in their profession, Professional position (director-teacher) the city where they work.

The subject;of the study were 459 physical education teachers working as a permanent staff in the state schools in 2007-2008 educational year, from seven cities chosen from seven regions in Turkey (the Mediterranean Region-Mersin, the Black Sea Region-Samsun, the Southeast Region-Gaziantep, the Central Anatolia Region-Eskişehir, the Eastern Anatolia Region-Erzurum, the Aegean Region-Denizli, the Marmara Region-Bursa).

In order to collect data a questionnaire form for personal informations (sex, age, marital status, education level and their working position) and a democratic

attitude scale by Büyükkaragöz, Yılmaz and Kesici (1996) were used.

In analyzing of data the average and Standard variations in order to the level of teachers democratic attitudes were used. The Mann Whitney U test was applied to compare sex, educational level and their working position as a physical education teacher. The Kruskal Wallis H test was used to compare age, the university they graduated, marital status, working period and the city they work. Significant figure was found as $p < 0.05$.

According to the results of the study:

1. The average score of democratic attitude scale of the physical education teachers who joined the study was 38.67 and standart variation was 3.31. Twerefore it was understood that physical education teachers have democratic attitudes in their profession.

2. Among democratic levels of teachers who participated in this study there was no specific difference according to their sex ($p > 0.05$).

3. Among democratic levels of teachers who participated in this study, there was no spesific difference according to their age ($p > 0.05$).

4. Among democratic levels of teachers who participated in this study, there was no spesific difference according to their marital status ($p > 0.05$).

5. Among democratic levels of teachers who participated in this study, there was no spesific difference according to their education level ($p > 0.05$).

6. Among democratic levels of teachers who participated in this study, there was no spesific difference according to the university they graduated ($p > 0.05$).

7. Among democratic levels of teachers who participated in this study, there was no spesific difference according to their working period in their profession

($p>0.05$).

8. Among democratic levels of teachers who participated in this study, there was no specific difference according to their working period in their position ($p>0.05$).

9. Among democratic levels of teachers who participated in this study, there is no specific difference according to the cities they worked ($p<0.05$).

Key words: Physical Education Teacher, Democratic Attitude, Demographic features.

ÖZET

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN DEMOKRATİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ VE ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Yasemin KOÇ

Yüksek Lisans Tezi

Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Dilşad Ediş MİRZEOĞLU

Kasım 2008, xvi + 137 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarını belirleyerek, tutumların cinsiyet, yaş, medeni durum eğitim seviyesi, mezun olunan yükseköğretim kurumu, meslekteki görev süresi, meslekteki konumlarına (yönetici-öğretmen)ve görev yapılan illere göre ne ölçüde farklılık gösterdiğini ortaya koymaktır.

Araştırmaya 2007–2008 eğitim öğretim yılında Türkiye’nin 7 bölgesinden seçilen (Akdeniz-Mersin, Karadeniz-Samsun, Güneydoğu Anadolu-Gaziantep, İç Anadolu-Eskişehir, Doğu Anadolu- Erzurum, Ege-Denizli, Marmara- Bursa) 7 il merkezinde bulunan devlet okullarında görev yapan kadrolu 459 (149 Kadın, 300 Erkek) beden eğitimi öğretmeni katılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmenlerin kişisel bilgilerine yönelik 7 maddelik (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi, mezun olunan

yükseköğretim kurumu, meslekteki görev süresi, meslekteki konum) bir anket ile Büyükkaragöz, Yılmaz ve Kesici (1996) tarafından geliştirilen Demokratik Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Toplanan verilerin çözümlenmesinde, beden eğitimi öğretmenlerinin sahip oldukları demokratik tutum düzeylerini belirlemek için ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyet, eğitim seviyesi ve meslekteki konum değişkenleri açısından demokratik tutumlarının karşılaştırılması için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin yaş, medeni durum, mezun olunan yükseköğretim kurumu, meslekteki görev süresi ve görev yapılan il değişkenleri açısından demokratik tutumlarının karşılaştırılması için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre;

1. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 38.67, standart sapması ise 3.31 bulunmuştur. Elde edilen bu sonuca göre beden eğitimi öğretmenlerinin yüksek düzeyde demokratik tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.
2. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum puanları arasında cinsiyete göre manidar düzeyde bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).
3. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri arasında yaşa göre manidar düzeyde bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).
4. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri arasında medeni durumlarına göre manidar düzeyde bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

5. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri arasında eğitim seviyelerine göre manidar düzeyde bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

6. Beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri arasında mezun olunan yüksek öğretim kurumuna göre manidar düzeyde bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

7. Araştırma katılan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri arasında meslekteki görev süresine göre manidar düzeyde bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

8. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri arasında öğretmenlerinin meslekteki konumlarına göre manidar düzeyde bir fark bulunmamıştır.

9. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri arasında görev yaptıkları illere göre manidar düzeyde farklılık ortaya çıkmıştır ($p<0.05$).

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi Öğretmeni, Demokratik Tutum, Demografik Özellikler.

Canım Ablam Müşerref ÖZCAN'a

TEŞEKKÜR

Bu tezin planlanması, hazırlanması ve ortaya çıkartılmasında, her aşamada bana destek veren, beni cesaretlendiren ve gösterdiği sonsuz sabırla bana yardımcı olan danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Dilşad MİRZEOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans öğrenimim ve tez çalışmam boyunca en zor anlarımda yardıma koşan sevgili sınıf arkadaşım Emre GÖCEK'e ve tezin yazım aşamasında yanımda olan arkadaşım Aydan HİTİT'e teşekkür ederim.

Ayrıca eğitim- öğretim hayatım boyunca desteğini benden hiç esirgemeyen başta babam olmak üzere aileme, ne olursa olsun varlığını maddi manevi hissettiren değerli ablam Müşerref ÖZCAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yasemin KOÇ

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT	iii
ÖZET	vi
İTHAF	ix
TEŞEKKÜR	x
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	xi
TABLO VE DİZİN	xv
 BÖLÜM I	 1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	4
1.3. Alt Problemler	5
1.4. Araştırmanın Amacı	6
1.5. Araştırmanın Önemi	6
1.6. Sayıtlılar	7
1.7. Sınırlılıklar	7
1.8. Tanımlar	8
1.9. Kısaltmalar	9

BÖLÜM II	10
KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR TARAMA	10
2.1. Kuramsal Çerçeve	10
2.1.1. Eğitim	10
2.1.2. Eğitimin Gerekliliği, işlevi, Amaçları, Türk Milli Eğitiminin Amaçları.....	12
2.1.2.1. Eğitimin Gerekliliği	12
2.1.2.2. Eğitimin İşlevi	12
2.1.2.3. Eğitimin Amacı	12
2.1.2.4. Türk Milli Eğitiminin Amaçları	13
2.1.3. Beden Eğitimi, Beden Eğitiminin Amacı ve Önemi.....	15
2.1.3.1. Beden Eğitimi	15
2.1.3.2. Beden Eğitiminin Genel Amacı	16
2.1.3.3. Beden Eğitiminin Önemi	17
2.1.4. Demokrasi	19
2.1.4.1. Demokrasinin İlkeleri	20
2.1.4.2. Demokrasinin Fonksiyonları ve Değerleri	22
2.1.4.3. Demokrasinin Çeşitleri	24
2.1.5. Demokrasi ve Eğitim	25
2.1.6. Demokrasi Eğitiminin Gerekliliği	26
2.1.7. Demokrasi Eğitimi	27
2.1.8. Demokratik Eğitim	32
2.1.9. Demokratik Tutum	35
2.1.9.1. Demokratik Tutum ve Aile	37
2.1.9.2. Demokratik Tutum ve Okul	41
2.1.9.3. Demokratik Tutum ve Sınıf	44
2.1.9.4. Demokratik Tutum ve Öğretmen	45
2.2. Literatür Tarama	48
2.1.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	48
2.1.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	62

BÖLÜM III	67
YÖNTEM.....	67
3.1. Araştırmanın Modeli	67
3.2. Çalışma Evreni ve Örneklem	68
3.2.1. Çalışma Evreni	68
3.2.2. Örneklem	68
3.3. Veri Toplama Araçları	74
3.3.1. Demokratik Tutum Ölçeği	74
3.4. Verilerin Toplanması ve Puanlanması.....	77
3.5. Verilerin Çözümlemesi	77
 BÖLÜM IV	 79
BULGULAR	79
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	81
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	82
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	84
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	85
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	86
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	87
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	88
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	89
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	90
 BÖLÜM V	 93
TARTIŞMA VE SONUÇLAR	93
5.1. TARTIŞMA	93
5.1.1. Alt Problem 1	93
5.1.2. Alt Problem 2	96
5.1.3. Alt Problem 3	100

5.1.4. Alt Problem 4	102
5.1.5. Alt Problem 5	104
5.1.6. Alt Problem 6	105
5.1.7. Alt Problem 7	106
5.1.8. Alt Problem 8	108
5.1.9. Alt Problem 9	109
5.2. SONUÇLAR	110
 BÖLÜM VI	 112
ÖNERİLER	112
 KAYNAKLAR	 114
 EKLER	 127
Ek 1: Öğretmenlerin Demokratik Tutum Ölçeği Formu	128
Ek 2: Öğretmenlerin Demokratik Tutum Ölçeği Formu (orijinal).....	132
Ek 3: Araştırma İzni	136
Ek 4: Özgeçmiş.....	137

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. İllere ve Cinsiyetlere Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sayısı ve Yüzdesi.....	69
Tablo 2. Yaşlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sayısı Yüzdesi.....	70
Tablo 3. Medeni Durumlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sayısı ve Yüzdesi.....	71
Tablo 4. Eğitim Seviyelerine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sayısı ve Yüzdesi.....	72
Tablo 5. Meslekteki Görev Sürelerine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sayısı ve Yüzdesi	73
Tablo 6. Meslekteki Konumlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sayısı ve Yüzdesi	73
Tablo 7. Öğretmenlerin Demokratik Tutum Ölçeğinin Olumlu ve Olumsuz Maddeleri (Orijinal).....	76
Tablo 8. Öğretmenlerin Demokratik Tutum Ölçeğinin Olumlu ve Olumsuz Maddeleri	77
Tablo 9. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Demokratik Tutum Puanlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Homojenlik Test Değerleri.....	79
Tablo 10. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Demokratik Tutum Puanlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Kolmogorov-Smirnov Testi Değerleri	80

Sayfa

Tablo 11. Ölçeğin Tamamına Ait Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tutum Puanlarına İlişkin İstatistiksel Bilgiler.....	81
Tablo 12. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Demokratik Tutum Düzeylerine Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalarına İlişkin Bilgiler	82
Tablo 13. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	83
Tablo 14. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması	84
Tablo 15. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması	85
Tablo 16. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eğitim Seviyelerine Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması	87
Tablo 17. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Meslekteki Görev Sürelerine Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması	89
Tablo 18. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Meslekteki Konumlarına Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması	90
Tablo 19. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İllere Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması.....	91

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1 Problem Durumu

Bir milletin yarınına güvenle bakması, her bakımdan refah ve iyi bir yaşam sürmesi ancak kalkınma ile mümkündür. Ulusal kalkınma, ulusça güçlü olmanın gerektirdiği görevleri yerine getirmek üzere eğitilmiş kişilerin çabası ile başılır (Yağcı, 1998). Çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak için en önemli silah kalkınmadır. Bu nedenle kalkınma ülkeler ve insanlar için önem taşımaktadır.

Kalkınma çabası içinde olan insanın bu hedefe ulaşabilmesi; doğal ve kültürel özelliklerini bütünleştirmesi ve bu yolla bilgi, beceri ve tutumlarında istenilen yön ve düzeyde değişiklik yaratması ile olanaklıdır (Güvenç, 1979: 109). Bu değişiklikte ancak eğitim yoluyla gerçekleşmektedir. Varış (1981: 130), eğitim yoluyla kişinin amaçları, bilgileri, davranışları, tavırları ve ahlak ölçülerinin değiştiğini ifade etmektedir.

Eğitim, toplumun yaratıcı gücü ve verimini artıran, bireye yeteneklerini geliştirme olanağı veren, sosyal adalet, fırsat ve olanak eşitliğini gerçekleştiren en etkili araçtır (Türkoğlu, 1996: 15). Eğitimin amacı yeni yetişmekte olan kuşakların

topluma sağlıklı ve verimli bir biçimde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır (Genç, 2006).

Toplumun yapı taşı insandır ve eğitimin yüzyıllardan beri toplum için insan yetiştirmeyi amaçladığı bilinmektedir. Nasıl bir toplum? Nasıl bir insan modeli? gibi çok farklı sorular da eğitimle beraber her zaman güncelliğini korumuştur. Tarih boyunca, her toplum, kendi amaçları doğrultusunda ideal insan tipi belirlemiş ve eğitimi bu insan modelini yetiştirecek bir araç olarak kullanmayı amaçlamıştır (Serter, 1997: 57). Eğitimi araç olarak kullanan toplumlar eğitim sayesinde kendi eğitim politikalarını belirleyerek istenilen yönde gelişim göstermiş ve değişime uğramışlardır.

Dewey'e (1996) göre her toplumun kendisine ait kültürü, değerleri, inançları ve gereksinimleri vardır. Ülkelerin eğitim politikalarını belirleyen de bu toplumsal gereksinimlerinin karşılanması ve ortak değerlerinin benimsenmesidir. Toplumların siyasal yapısını da, o toplumun gelişme ve kalkınma düzeyi, yönetim yapısı, yöneten ve yönetilen ilişkisi toplumsal değerleri ve gereksinimlerinin birlikte oluşturduğu söylenebilir. Ülkelerin siyasal sistemleri ve eğitim politikası doğru orantılı olarak bireye kazandırılacak davranışların yönünü, bir diğer ifade ile eğitimin amaçlarını belirlemektedir. Nitekim demokrasiyi bir yönetim biçimi olarak benimsemiş olan ülkemizde, eğitim sistemimize genel olarak bakıldığında, amacının demokratik tutum ve davranışları kazanmış ve bir yaşam biçimi olarak benimsemiş bireyler yetiştirmek olduğu görülmektedir. Demokratik görüş ve davranışlara sahip vatandaşların yetiştirilmesi eğitim sisteminin yapısının demokratikliği ile doğru orantılıdır. Eğitim yapısının demokratik olması ancak demokrasi kavramının iyi anlaşılması ile gerçekleşmektedir (Dewey, 1996: 43).

Demokrasi, halkın egemen olduğu, yani siyasal gücün halkın yetkisinde bulunduğu bir yönetim şeklidir (Büyükkaragöz, 1990: 2). Türk Demokrasi Vakfı'nın yaptığı bir tanıma göre ise, demokrasi belli normlara göre kuramsal gücün kullanımı ve toplumsal politikaların geliştirilmesinde vatandaşların önceliklerinin dikkate alınarak kararların verilmesi sürecidir (TDV, 1999: 56). O halde demokrasiyi

topluma yaymak ve demokrasiyi davranış haline dönüştürmede en iyi yol eğitimidir. Bunun için ise demokrasi eğitimine ihtiyaç vardır.

Eğitimin hedeflerine bakıldığında, demokrasi ile eğitim arasında sıkı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Biri diğerinin varlık ve verimlilik koşulu olarak değerlendirilebilir. Bir taraftan eğitim, demokrasinin varlığının benimsenmesi, birey ve toplum-devlet bazında yaşaması için önemli bir koşulken; diğer taraftan demokrasi, eğitimden beklenen kalitenin artırılması ve yetişen bireylerin kendilerine ve tüm insanlığa faydalı olabilmeleri için yine önemli bir ön koşul olma işlevini yüklenmiştir. Demokrasi ve eğitim arasındaki bu ilişki “demokrasi eğitimi” kavramıyla ifade edilmiştir (Yeşil, 2002: 43–44).

Demokrasi Eğitimi ile demokratik tutum ve davranışları benimseyen iyi vatandaşlar yetiştirmek esastır. Çağdaş demokratik toplumlarda iyi vatandaş: bağımsız düşünebilen; problem çözmede bilimsel yöntemlerden yararlanabilen; kendisine ve etrafına karşı dürüst davranabilen; açık fikirli; aksine bir dayanağı olmadığı sürece karşı fikirlerde bile mantık arayabilen, onlarında saygıdeğer olduğunu içtenlikle kabul edebilen; kendi görüşüne ters düşse bile bilimsel gerçekleri kabul edebilen; kendi görüş ve davranışlarında da yanılabilirliğini peşinen kabul edebilen; olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi arayabilen; kendisine sunulan yargılar için kanıtlar isteyebilen bir kişiliğe sahiptir (Karasar, 1985: 16).

Çocuğun temel (demokratik veya otokratik) kişilik çatısı okul öncesinde, ailede, anne baba etkileşimi ile çatılmaktadır (Güvenç, 1995:163). Demokrasi ile aile yapısı arasında sıkı bir ilişki vardır. Toplumun yasa ve kuralları çocuklara anne ve babalar tarafından aktarılır. Sosyal kontrolden haberdar olma ve ona uyum sağlama süreci çocuğun anne babası ve diğer aile üyeleriyle ilişkilerinde başlar. Demokratik ve mutlu bir aile ortamının sağlanmasına katkısı olan başlıca öğeler; işbölümü, düşünce ve kanaate saygı, keder ve sevincin paylaşılması ve aile itibarının korunmasıdır. Bu öğelerin kabul gördüğü bir eve giren anlayış havası, topluma yayılıp kök salabilir; böyle yetişen genç haklarının bilincinde olabilir (Büyükkaragöz, 1990: 10).

Gençlerin ailede kazandığı demokratik değerleri geliştiren en önemli unsur öğretmendir. Eğitim sisteminin başarısı temelde sistemi işleyip uygulayacak olan öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin niteliklerine bağlıdır. Bundan dolayı “Bir okul ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir” denilebilir. Bu nedenle hem görevi hem de öğretimi bakımından öğretmen demokratik yönetimin ve demokratik yaşama biçiminin temelini oluşturan anlayış, tutum ve idealleri geliştirmede olumlu hizmetler yapmaya, durumu en uygun unsurdur. Onun böyle bir hizmette bulunabilmesi için hiç şüphesiz demokrasinin temel değerlerinden haberdar olması, bu değerlerin kendi hayatı üzerinde olduğu kadar, çocuk ve gençlerin hayatları üzerinde de ne gibi etkileri olduğunu bilmesi gerekir (Büyükkaragöz ve Üre, 1994).

Öğretmen öğrencilerde demokrasi geleneğini güçlendirerek, elde edeceği moral ve etki ile ahlaki yeteneklerin öğrencilerde yerleşmesi konusunda üzerine ne gibi görevler düştüğünü bilmelidir. Öğretmen demokratik ilkelere değer verdiğini yalnız sözleriyle değil, çalışmalarıyla da göstererek demokratik davranışın en güvenilir destekleyicisi olmalıdır. İyi bir öğretmen öğrencilerinin demokratik nitelikler geliştirmeleri için özendirici bir ortam ve uygun fırsatlar hazırlamanın yollarını da bilmelidir (Oğuzkan, 1991: 58). Bu bağlamda demokratik tutumun en etkili geliştirilecek derslerden biri de beden eğitimi dersleridir. Bu nedenle günümüzde beden eğitimi öğretmenlerinin bu niteliklere ne kadar sahip oldukları ve onlardaki demokratik tutumlarını belirlemek önemli görülmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri nedir ve demokratik tutumları çeşitli değişkenler açısından birbirinden manidar düzeyde farklı mıdır? sorusu bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Bu problemi gerçekleştirebilmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1.3. Alt Problemler

1. Beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri nedir?
2. Cinsiyete göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar düzeyde fark var mıdır ?
3. Yaşa göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar düzeyde fark var mıdır ?
4. Medeni duruma göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar düzeyde fark var mıdır ?
5. Eğitim seviyesine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar düzeyde fark var mıdır ?
6. Mezun olunan yükseköğretim kurumuna göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar düzeyde fark var mıdır ?
7. Meslekteki görev süresine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar düzeyde fark var mıdır?
8. Meslekteki konuma göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar düzeyde fark var mıdır ?
9. Farklı illerde çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum puanları arasında manidar düzeyde fark var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bir ülkenin çağdaş uygarlık seviyesine çıkartılması için eğitimin önemi çok büyüktür. Demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak kabul eden ülkemizde, demokrasi bilincini topluma yaymak ve öğrencilerin demokratik anlayış kazanmasını sağlamakta öğretmenlere büyük görevler düşmektedir.

Bu araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarını belirleyerek, tutumların cinsiyet, yaş, medeni durum eğitim seviyesi, mezun olunan yükseköğretim kurumu, meslekteki görev süresi, meslekteki konumlarına (yönetici-öğretmen) ve görev yapılan illere göre ne ölçüde farklılık gösterdiğini ortaya koymak amaçlanmıştır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Günümüzde teknolojinin ilerlemesi ile birlikte toplumlar değişmekte, buna bağlı olarak da istenilen insan nitelikleri değişmektedir. Bu değişimde okul, aile ve çevrenin etkisi çok önemlidir. Eğitim önce ailede başlar, sonra okul çağında bu eğitim olumlu yönde gelişir. Ailede demokratik bir ortamda yetişen çocuk okulda da bu yönde desteklenirse eleştirel düşünebilen, insan haklarına saygılı, çevresine duyarlı, ortak kurallara uyan bir birey olarak yetişir. Bireylerdeki davranışların, tutumların, bilgi ve becerilerinin geliştirilmesinde okulun katkısı yadsınamaz. Gelişen ve değişen günümüz toplumunda eğitim sistemi de gelişip değişmekte, ihtiyaçlar doğrultusunda yenilenmektedir. Yenilenen eğitim sisteminde öğrenci merkeze alınmış, öğretmen rehber konumundadır.

Yenilenen eğitim programında öğrencilerin demokratik ve güvenli bir ortam içerisinde eğitim görmeleri, demokratik bir kişiliğe sahip olmaları ve bunu yaşam biçimi haline getirmeleri ile ilgili kazanımlara da yer verilmiştir. Kısaca, bireyin çok yönlü gelişimi ön planda tutulmuştur. Bireyin çok yönlü gelişiminde bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanın üçü birlikte ele alınmalı ve desteklenmelidir. Bu üç

alana birden hitap eden derslerin başında beden eğitimi dersi gelmektedir. Çocuğun oyun ve yarışma ortamında kendini ifade etme, başkalarının haklarına saygı gösterme, kaybetmeyi kabullenme ve kazananı kutlama, vücudunu etkili kullanma, kazanmak için farklı taktikler geliştirme ve uygulama gibi birçok yönü, davranışı ve tutumu gelişir. Bu yönlerinin gelişebilmesi için öğrencilere rehberlik yapan beden eğitimi öğretmenin de kendine özgü bir demokrasi anlayışına, demokratik tutuma sahip olması gerekmektedir. Bu anlayışa sahip bir beden eğitimi öğretmenin dersinde demokratik bir sınıf ortamı oluşacaktır ve öğrencilerde de demokratik özellikler gelişecektir. Öğrencilerine karşı saygılı, hoşgörülü, demokratik tutum içerisinde olan öğretmen bu özelliklerin öğrenci tarafından kazanılmasında temel unsurlardan biridir. Beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarının belirlenmesini amaçlayan bu araştırma bu nedenle önem taşımaktadır. Günümüze kadar demokrasi, demokratik tutumla ilgili ülkemizde ve dünyada birçok araştırma yapılmıştır. Fakat beden eğitimi alanında konu ile ilgili araştırma sayısı oldukça azdır. Bu çalışma bu nedenle beden eğitimi alanı için orijinal bir çalışma olup, bundan sonraki araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Ayrıca beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeylerinin bilinmesi ile beden eğitimi öğretmeni yetiştirme programlarına ve onları hazırlayan uzmanlara da bilgi sağlanması açısından bu araştırma önemli görülmektedir.

1.6. Sayıtlılar

Bu araştırmanın sayıtlıları şunlardır:

1. Anketlere öğretmenler tarafından içtenlikle cevap verildiği varsayılmıştır.

1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2007–2008 öğretim yılında ilköğretim ve ortaöğretim devlet okullarında

görev yapan kadrolu beden eğitimi öğretmenleri ile sınırlı tutulmuştur.

2. Bu çalışma Türkiye'nin yedi bölgesinden seçilen 7 il ile sınırlıdır (Akdeniz-Mersin, Karadeniz-Samsun, Güneydoğu Anadolu-Gaziantep, İç Anadolu-Eskişehir, Doğu Anadolu-Erzurum, Ege-Denizli, Marmara- Bursa).

3. Veri toplama süresi 2007–2008 eğitim öğretim yılı bahar dönemi ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Araştırmada sıkça bahsedilen kavramlar aşağıda verilen anlamlarıyla kullanılmıştır.

Eğitim: Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.

Beden Eğitimi: Beden Eğitimi vücudun yapı ve fonksiyonunun geliştirilebilmesi, eklem ve kasların kontrollü ve dengeli bir biçimde gelişmelerini sağlayan, serbest zamanları değerlendirmeyi, fizik gücünü en ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolünü, metotlu bir şekilde hareket etmeyi öğreten sistemidir.

İlköğretim Okulu: Zorunlu eğitim çağındaki çocukların eğitim-öğretim gördükleri süresi sekiz yıl olan öğretim kurumu.

Ortaöğretim Okulu: İlköğretime dayalı en az 4 yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları.

Tutum: Bireyi belli insanlar nesneler ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilimlerdir.

Demokrasi: Halkın egemen olduğu, yani siyasal gücün halkın yetkisinde bulunduğu ve bu gücü sağlamak için hürriyet, adalet, eşitlik, dayanışma ilkelerinin söz konusu olduğu sistemdir.

Demokratik Tutum: Bireyi belli insanlar, nesneler ve durumlar karşısında, demokrasi ilkeleri doğrultusunda belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilimlerdir.

1.10. Kısaltmalar

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

OBESİD : Okul içi Beden Eğitimi ve Spor İzcilik Dairesi

TDV : Türk Demokrasi Vakfı

TED : Türk Eğitim Derneği

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR TARAMA

Bu bölümde araştırmanın problemi ile ilgili kuramsal temeller ve yapılan çeşitli araştırmalar yer almaktadır.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1 Eğitim

İnsanoğlu var oluşundan günümüze dek sürekli içinde bulunduğu durumdan daha iyiye ulaşma çabası göstermiştir. Bu amaç uğrunda nice savaşlar verilmiş dünyanın farklı bölgelerine göç edilmiş ve zengin ülkeler fakir ülkeleri sömürmüştür. Bugün ise gelişmiş milletlere baktığımızda en önemli güç bilgidir. Bilgiye ulaşma, bilgiyi nerede ve nasıl kullanacağını öğrenme, çağdaş uygarlıklar seviyesine ulaşma eğitim yoluyla olur.

Eğitim sözcüğü günümüze dek süreç, sistem ya da davranış değişikliği gibi farklı şekillerde tanımlanmıştır. Senemoğlu'nun (2005: xxiii) tanımına göre eğitim, insanın kişiliğini besleme süreci ve insan sermayesine yapılan yatırımdır. Toplumun süzgeçten geçirilmiş değerlerinin, ahlak standartlarının, bilgi ve beceri birikimlerinin yeni nesillere aktarılması eğitim yoluyla gerçekleşmektedir.

Eğitim, bireylerin toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir. Kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür. Seçilmiş ve kontrollü bir çevrenin (özellikle okulun) etkisi altında sosyal

yeterlik ve uygun değer bireysel gelişmeyi sağlayan sosyal bir süreçtir (<http://tr.wikipedia.org/wiki/E%C4%9Fitim>. 2008).

Sönmez'e (1994: 7) göre eğitim, toplumu etkileyen ve aynı zamanda toplumdan etkilenen bir etkinliktir. İnsan davranışlarını istendik yönde değiştirmek için düzenlenip işe koşulan eğitim, açık bir sistemdir; çünkü insanın hali hazırdaki davranışları yeterli bulunmuyor ve o, istendik davranışlarla donatılmak isteniyor... Açık bir sistem olan eğitim, toplumsal sistemin alt sistemidir. Toplumsal sisteme bağlı olan diğer alt sistemler ekonomi, siyaset, töre, gelenek, görenek, spor, felsefe, din ve inanç, iletişim, moda, güzel sanatlar, bilim ve teknik, nüfus ve yerleşim vb. gibi sistemler eğitim sistemini, eğitim sistemi de onları etkiler ve değiştirir.

Ozankaya (1984: 195) eğitimin bir süreç olduğunu ve bu sürecin bireyin var olan siyasi sisteme adapte olmasına yardım olduğunu belirtmektedir. Söz konusu bu uyum sürecinde bireylere mevcut toplumsal-siyasal düzenin temel ilke ve değerlerinin, meşruluk ölçülerinin, otorite sembollerinin, kurum ve kurullarının, bilgi, tutum, alışkanlık biçiminde öğretilmesi gerekir.

Günümüzde en bilindik ve en çok kabul gören eğitim tanımlarından biri Ertürk'e (1972: 3) aittir. Ertürk eğitimi, "bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci" olarak tanımlamaktadır. Davranışlarda kasıtlı ve istendik bir değişmeden söz edildiğine göre burada eğitimin öğelerinden bahsetmek gerekmektedir. Eğitimin öğeleri; toplumda var olan kültürü aktarmada, benimsetmede, geliştirmede araç olması, bireyde yeni bir davranış meydana getirmesi, var olanı değiştirmesi olarak ifade edilebilir (Erdem, 1998). Eğitimin gerekliliği, işlevi, amaçları ve Türk Milli Eğitimi'nin temel amaçları ve ilkeleri aşağıda verilmiştir.

2.1.2. Eğitimin Gerekliliği, işlevi, Amaçları, Türk Milli Eğitiminin Amaçları

2.1.2.1. Eğitimin Gerekliliği;

Eğitimin gerekliğini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Toplumda var olan kültürün yeni bireylere aktarılması, benimsetilmesi,
2. Toplumun devamlılığını sağlayacak ortak değerleri paylaşan, kaynaşmış, birbirine karşı hoşgörülü, demokratik yaşam tarzını benimsemiş ve bunu bir davranış olarak gösterebilen vatandaşların yetiştirilmesi,
3. Toplumsal ve ekonomik kalkınmada başat güç olan nitelikli insan gücü ihtiyacının ihtiyaç duyulan alanlarda ve sayıda yetiştirilebilmesi için eğitime ihtiyaç vardır (Erdem, 1998).

2.1.2.2.Eğitimin İşlevi;

1. Bireyin içinde yaşadığı toplumun bir üyesi olmasını sağlamaktadır.
2. Ekonomik ve toplumsal kalkınmanın temeli olan nitelikli insan gücü ihtiyacını yetiştiren itici güçtür.
3. Bireyin yetenekleri ve kabiliyetleri ölçüsünde kendini yetiştirmesini sağlayarak nihai amaç olan bireyin kendini gerçekleştirmesinde etkili bir araçtır.
4. Ortak değerleri, inançları, kültürü, siyasi rejimi benimseyen vatandaşlar yetiştirerek toplumun devamlılığını sağlamada vazgeçilmez bir araçtır (Erdem, 1998).

2.1.2.3. Eğitimin Amacı:

Eğitimin amacı bireyleri toplumlara hazırlamak, toplumdaki bireyleri insan hak ve özgürlüklerine saygı duyan, hoşgörülü insanlar olarak yetiştirmektir. Bilgiyi

aktarmak yerine, bireylerin yaşam biçimlerinin oluşturulmasını sağlamakta eğitimin amaçları arasında yer almaktadır (Türkoğlu, 1996). Gökalp “eğitim, millî kültüre göre yetişmiş, onu temsil eden şahsiyet sahibi gençler yetiştirmelidir” (Ergün, 1986) diyerek eğitimin amacını da millileşmenin önemini ortaya koymuştur.

Marginson’a (2006) göre eğitim, öğrencileri iletişime açık hale getirmek, kendi düşüncelerinin kültürel ve tarihsel durumlarını hayal etmek, bu düşüncelerin diğerleri üzerindeki sonuçlarını anlamak ve farklı şekilde yeniden düşünmek için öğrencilerin çok yönlü gelişimine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Touraine (1997: 212) ise, eğitimde iki eşit ağırlıklı amaç saptanması gerektiğini ifade etmiştir. Bu amaçlar eğitimin temelinde bilginin olması ve özgürlüğün öğrenilmesi gerektiğidir.

Ülkemizde ise eğitimin amacı 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973) ile Türk Milli Eğitimi’nin genel amaçları kanun ile de belirtilmiştir.

2.1.2.4. Türk Milli Eğitiminin Amaçları

Türk millî eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasa’da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlâki, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; insan haklarına ve Anayasa’nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek,

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak,

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>. 2008).

Eğitimin toplum için üç yönü bulunmaktadır. Bunlar: Mesleki, sosyal ve politik yönleridir. Eğitimin mesleki yönü; eğitilmiş kişilerin, ekonominin gerektirdiği ve kendi bilgi ve yetenekleri ile bağdaşan çeşitli mesleklerde çalışabilmek için uygun bilgi ve beceri ile donatılmış olmaları demektir. Eğitimin sosyal yönü, sosyal bütünlüğün ve kaynaşmanın sağlanması ile ilgilidir. Eğitimin politik yönü ise, iyi vatandaş yetiştirebilmek şeklinde ifade edilebilir (Karasar, 1985: 16).

Ulusların geleceği, yetişmiş ve yetişmekte olan gençlerin fiziksel ve ruhsal olgunluğuna bağlıdır. Uygarlık, bireye verilen önem ve bu önemle bağlantılı olarak ona verilen eğitime dayanır. Eğitimden beklenen bireylerin, gizli güçlerini ve yeteneklerini ortaya çıkararak en üst düzeyde geliştirilmesine yardım etmektir. Bireyleri fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak eğitimdeki amacın yerine gerçekleştirilmesi bireyin, zihinsel eğitimi yanında fiziksel eğitimi ile olasıdır. Bu bakımdan beden eğitimi, genel eğitimin vazgeçilemez bir parçasıdır (<http://www.bedenegitimi.gen.tr/beden.htm>. 2008).

2.1.3 Beden Eğitimi, Beden Eğitiminin Amacı ve Önemi

2.1.3.1. Beden Eğitimi:

Beden eğitiminin birbirinden farklı birçok tanımı yapılmış, beden eğitiminin bir yaşantı, etkinlik, eğitim ve gelişim olduğu ifade edilmiştir.

Beden eğitimi; bireyin sağlığını, ruh sağlığını, beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyuna, cimmnastiğe, spora dönük, alıştırmaya ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir (Aracı, 2000: 7).

Beden eğitimi, hareket etmeyi öğrenmek ve hareket yoluyla öğrenmektir. Bir başka deyişle, fiziksel hareketlerin planlı bir gelişme doğrultusunda yaşantıya dönüştürülmesidir (Tamer, 1989: 2). Özyiğit (1991: 78), beden eğitiminin yapısal hareketlerin eğitim bütünlüğü içinde belirli hedefler doğrultusunda bilinçli, kontrollü ve düzenli bir şekilde organizasyonu olarak tanımlamıştır.

Güneş'e (2004: 2) göre, beden eğitimi oyun, cimmnastik ve spor gibi eğitici bütün bedensel etkinlikleri içeren genel bir kavram olup, bedensel etkinlikler içinde ve bedensel etkinlikler aracılığı ile eğitimidir.

Beden eğitimi; Milli Eğitimin temel ilkelerine uygun olarak kişinin beden, ruh ve fikir gelişimini sağlamaktır. İnsanın toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, birbiriyle olan ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması, zeki, ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasıyla bağlantılıdır. Beden eğitimi, insanın sosyalleşebilmesi ve kişiliğini bulup doğru bir çizgi üzerinde yol almasında büyük rol oynar (Aracı, 2000: 7).

Özetle, insanların beden, ruhen ve fikren gelişmesini, organizmanın bütünlüğünü zedelemeyen dengeli bir şekilde gelişmesini sağlayan, bireyi kendisine

ve bulunduğu topluma yararlı bir insan olarak yetiştiren bilimsel beden faaliyetlerine beden eğitimi denir (Açak, 2005: 9).

2.1.3.2. Beden Eğitiminin Genel Amacı:

Atatürk ilkeleri ve İnkılâpları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda; öğrencilerin gelişimsel özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlâklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken Milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri genel amaçtır.

Yenilenen ilköğretim programında beden eğitimi dersinde öğrencilere kazandırılması amaçlanan beceriler;

Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme, Türkçeyi doğru etkili ve doğru kullanma, araştırma, iletişim, bilgi teknolojilerini kullanma, öz yönetim (etik davranma, eğlenme, öğrenmeyi öğrenme, amaç belirleme, kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme, duygu yönetimi, kariyer planlama, sorumluluk, zaman ve mekanı doğru algılama, katılım, paylaşım, iş birliği ve takım çalışması, liderlik, farklılıklara saygı), bilimin temel kavramlarını tanıma, milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme, estetik zevk kazanma, güvenlik ve koruma sağlamadır (MEB, İGM; 2007: 14).

Ortaöğretimde beden eğitimi dersinde öğrencilerden beklenen temel beceriler ise;

1. Atatürk'ün ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme.
2. Milli bayramları ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme ve törenlere katılmaya istekli olabilme.
3. Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıkları edinebilme.

4. Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkları edinebilme.
5. Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak boş zamanlarını spor faaliyetleriyle değerlendirmeye istekli olabilme.
6. Dostça oynama ve yarışma kazananı takdir etme kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme.
7. Tabiatı sevmeye, temiz hava ve güneşten faydalanabilme.
8. İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme.
9. Görev ve sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme.
10. Kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verebilme.
11. Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme.
12. Spor araç ve tesisleri hakkında bilgi sahibi olma bunları gereği gibi kullanabilme.
13. Bütün organ ve sistemleri seviyesine uygun olarak güçlendirebilme ve geliştirebilme.
14. Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme.
15. İyi duruş alışkanlığı edinebilme.
16. Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri ve alışkanlıkları edinebilme.
17. Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme.
18. Halk oyunlarımızla ilgili bilgi ve beceriler edinebilme ve bunları uygulamaya istekli olabilmedir (Aracı, 2000: 9–10).

2.1.3.3. Beden Eğitiminin Önemi:

Beden eğitimi genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Beden eğitiminin amaçları genel eğitimin amaçlarına uygundur ve bu amaçların gerçekleştirilmesine katkıda bulunur. Beden eğitimi bireyin sadece psikomotor gelişimine katkıda bulunmaz, aynı zamanda bilişsel ve duyuşsal gelişimine de katkı sağlar. Duyguların kontrol edilmesini sağlar. Oyun ve spor ortamındaki etkileşim duyguların boşalımı ve kontrolü için uygun olanaklar sağlar.

Beden eğitimi serbest zamanların kullanımına katkıda bulunur. Sağlıklı olmayı ve zararlı alışkanlıklardan korunmayı yardımcı olur. Zihinsel gelişim için olanaklar sağlar. Psikomotor becerileri geliştirir. Beden eğitimi, karakter ve kişilik gelişimine katkıda bulunur. Güçlü bağlar, bağlılık, takım ruhu, grup etkileşimi, oyun ve spor alanlarında görülen özelliklerdir. Bu özelliklerin kişilik gelişimine katkıları vardır. Takım arkadaşlarına, rakibe uyum, toplumsal uyumun sağlanmasında etkili olur (<http://www.bedenegitimi.gen.tr/beden.htm>). Beden eğitimi çocuğun oyun hakkının ve serbest hareketinin okul yaşamı içindeki yerini güvenceye alır, bedensel ve ruhsal eğitimi sağlayarak sportif etkinliklerden zevk almasını mümkün kılar (Güneş, 2004: 2)

Ayrıca beden eğitimi bireyi topluma hazırlar. Bireyin mevcut yapısını geliştirici ve eğitici rol oynamasının yanında fikir ve ruh eğitiminde önemli rolü vardır. Genç nesillerin yapıcı, yaratıcı ve üretici olmasında sosyal kaynaşma ve kültürel kalkınmaya büyük etkisi olmaktadır. Yetenek esaslarına göre fırsat eşitliği sağlar. Beden eğitimi bireyleri iyi ve nitelikli hale getirip onları gerekli bilgi ve yeteneklerle donatmakla kalmayıp sosyal çevrenin değişmesine hız kazandırır. Rekabet, mücadele, işbirliği ve uyum sağlar. Çocuk ve gençlerin her bakımdan gelişmesinde önemli rol oynamakta büyüme çağındaki çocuklar için bedensel sağlık, fizyolojik gelişme, iyi bir kişiliğin oluşması ve ruh sağlığı bakımından yararlı ve gereklidir (Aracı, 2000: 6–7).

Toplumda bireyler arası uyumun sağlanmasında beden eğitimi dersi kadar demokrasi kavramının anlaşılması da bir diğer önemli etkidir. Bu nedenle demokrasi ile beden eğitimi dersinin ilişkisinin incelenmesinde fayda vardır. Beden eğitimi dersi okullarda demokrasinin sağlanması açısından önemli bir derstir. Beden eğitimi dersi demokrasinin özünde bulunan eşitlik, liderlik, kendini özgürce ifade edebilme, hoşgörü ve işbirliği gibi özelliklerin öğrencilerde oluşmasını ve gelişmesini sağlar. Demokrasi ise, beden eğitimi dersinin ayrılmaz bir parçasıdır. Beden eğitimi ve sporda demokrasi spor yapanların, spora emek verenlerin, yöneticilerin eğitimcilerin, hakemlerin kendilerini yönetecekleri kendi içlerinde

özgürce seçme ve seçilebilmeleridir demokrasi (Sümer, 1989: 11). Aşağıda demokrasinin tanımı, ilkeleri ve çeşitleri açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1.4 Demokrasi

Demokrasi ile ilgili birçok bir tanım yapılmıştır. Demokrasi kelimesi köken olarak Eski Yunan'a kadar uzanmaktadır. Demos ve Cratos kelimelerinin birleşmesinden doğmuş olan demokrasi terimi demos'un (yani halkın) kendi yönetimine karar vermesi, kendi idare varlığını belirlemesi, bu sürecin eyleyeni ve müsebbibi olması anlamına gelir (Çelik, 2007).

Demokrasinin sözlük tanımı, "Üstün iktidarın halkta bulunduğu veya halk tarafından, doğrudan ya da özgür bir seçim sistemi içinde seçilmiş temsilcileri aracılığıyla kullanıldığı halk tarafından yönetimdir" (TDV, 1992: 9). Bir başka ifadeyle demokrasi halkın egemen olduğu, yani siyasal gücün halkın yetkisinde bulunduğu bir yönetim şeklidir (Büyükkaragöz, 1990: 2).

Tocqueville'e (1951) göre, demokrasi öyle bir sistemdir ki, bir topluma yerleştiğinde insanların kalplerinde ve sosyal siyasal kurumlarda tahtını kurar, böyle bir toplumda herkes yasayı kendi eseri olarak görür, yasaları benimser ve kolaylıkla yasalara uyar. Demokratik toplumlarda yöneticilerin iktidarına bu iktidar tanrısal sayıldığı için değil, fakat gerekli olduğu için boyun eğilir, devlet başkanına da duyulan sevgi bir tutku derecesinde değildir, mantığa dayanan, sade bir duygudur (Tocqueville, 1951: 7).

Beetham ve Boyle'ye (1998: 7) göre demokrasi, organizasyonları bütün olarak etkileyen kararların tüm üyelerince alınması ve karar alma mekanizmasında herkesin eşit haklara sahip olması idealinden oluşur. Demokrasi sınırsız özgürlüğün yaşanabildiği ve insanların her istediğini karşılayan bir sistem değildir. Temel unsur özgürlükçü anayasa, hukuk devleti, yasama-yürütme-yargı arasındaki güçler ayrımı, bireylerin hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınmasıdır.

Ertürk (1993) demokrasiyi sadece bir hükümet biçimi değil aynı zamanda bir yaşam felsefesi ve yaşam biçimi olarak tanımlamaktadır. Demokrasi tek tek bireylerin kendilerini algılayış biçimi ve bu biçimle de sisteme ve özellikle kendisiyle ilgili karar alma mekanizmalarına katılımıdır (Akt: Özdemir, 2002).

Demokrasi kültürünün temelinde esas olarak “kendime istediğim özgürlükleri başkasına da tanımak gereklidir” yatmaktadır. Aynı şekilde, demokrasi kültürünün temelinde, önce “ kendine saygı” sonra bu saygının “insana saygı” biçimine dönmüş hali yer almaktadır (Kongar, 1997: 17). Demokrasi toplumlar için birlikte yaşama, farklılıklara tolerans gösterme, özgürlük ve sorumluluk demektir (Matusova, 1997). Farklı bir bakış açısı olarak demokrasi, özgürlüğe ilişkin fikirler kümesidir, ama aynı zamanda uzun ve çoğu kez dolambaçlı bir tarih boyunca belirlenmiş bir uygulamalar ve usuller kümesini de içinde barındırır. Kısacası demokrasi özgürlüğün kurumsallaştırılmasıdır (TDV, 1992: 9).

Bir takım manevi ve ahlaki değerlere dayanan ve aynı zamanda toplumsal bir süreç olan demokraside, bir topluluğun, bir çevre halkının veya geniş ölçüde bir toplumun toplumsal, politik ve ekonomik sorunlarını çözmede bireylerin birlikte düşünmesi ve topluca harekete geçmesi istenir. Birlikte düşünme, planlama ve çalışma demokratik yaşamın en göze çarpan özellikleridir (Oğuzkan, 1991: 58).

2.1.4.1. Demokrasinin İlkeleri

Demokrasinin ilkeleri konusunda tam bir görüş birliğine varılamamıştır. Yıldırım(1994: 62) demokrasinin temel ilkelerini yedi başlık altında toplamıştır.

1. *Siyasal Çoğunluk*: Çoğulcu demokraside tüm düşünce ve inançlar serbestçe ifade edilebilir. Kişiler ve topluluklar iktidarla diyaloga girebilirler. Birbirine karşı çeşitli görüş ve düşünceler çatışabilir. Ancak bunlar yok edilmemeli, dengeler kurulmaya çalışılmalıdır.

2. *Temsil*: Çoğulcu demokrasi, temsili demokrasidir. Çünkü halkın adına kararı yine halkın seçtiği temsilciler alır.

3. *Seçim*: Çoğulcu demokraside halkın adına hareket edecek temsilciler, seçim yoluyla belirlenir. Genel ve eşit oy uygulaması ile, halkın temsilcilerini seçmesinde geniş bir halk kitlesinin katılımı sağlanmış olur.

4. *Çoğunluğun Yönetme Hakkı*: Çoğunluğun yönetme hakkının gerçekleşmesi siyasal partiler yoluyla olur. Çoğunluğu sağlayan parti veya partiler iktidarı, diğerleri muhalefeti oluşturur. Çoğunluğun aldığı kararların demokratik ilkelere uygun olması, açıklık ve özgürlük içinde tartışılarak alınmış olması gerekmektedir.

5. *Muhalefet Etme Özgürlüğü*: Çoğulcu demokrasinin en belirgin özelliği hiç şüphe yok ki, muhalefet etme özgürlüğüdür. Azınlığın çoğunluğu denetlemesi ve iktidar olmak için çalışması en doğal hakkıdır. Çünkü çoğulcu demokraside iktidar hem geçici hem de değişkendir. Azınlığın korunması çoğunluğu eleştirebilmesi, görüş ve düşüncelerini tam bir serbestlikle ifade edebilmesi ile mümkün olmaktadır.

6. *Temel Hak ve Özgürlüklerin Korunması*: Çoğulcu demokrasi bir özgürlük rejimidir. Haklar ve özgürlükler insanların doğuştan sahip olduğu özelliklerdir. İktidar, insan hakları ve özgürlük ile ilgilenmek zorundadır. Çoğulcu demokraside özgürlüklerin korunması için çeşitli hukuksal önlemler alınmıştır.

7. *Yasa Önünde Eşitlik*: Yasalar herkese, toplum içindeki yeri, toplumsal kökeni, ekonomik gücü ne olursa olsun, herhangi bir ayırım yapılmadan uygulanır.

Tezcan (1997: 85) ise demokrasinin bir siyasal sistem olarak ilkelerine şu şekilde açıklamaktadır.

1. Devletin kendisi başlı başına bir amaç değil, fakat beşeri amaçlara ulaşmak için bir araçtır.

2. Bütün insanlar muayyen vazgeçilmez haklara sahiptirler.

3. Demokrasi bireysel özgürlükleri korur ve geliştirir.

4. İnsanlar kamu hizmetinden yararlanma bakımından eşit sayılırlar.

5. Demokrasi insan aklına inancı temel alır.

6. Demokrasi parti sistemini gerektirir.

7. Demokrasi kuvvetler ayrımını gerektirir.

8. Modern demokrasi geniş ölçüde temsil edicidir (Tezcan, 1997: 85).

Demokrasinin temelinde sorunlara nesnel kalıcı çözümler bulunmaktadır. O halde bu nesnelliği sağlayan düşünce ve uygulama açısından demokrasi; halkın söz sahibi olduğu yani siyasal gücün halkın yetkisinde bulunduğu ve bu gücü sağlamak içinde hürriyet, adalet, eşitlik, danışma, hoşgörü, fikir alış-verişi, denetim v.b. ilkelerin söz konusu olduğu fonksiyonel bir sistemdir (Büyükkaragöz, 1995: 2).

2.1.4.2. Demokrasinin Fonksiyonları ve Değerleri

Demokrasinin kapsamlı bir sistem olduğunu göz önünde bulundurulursa bu sistemi ayakta tutan fonksiyonlar ve değerlerin önemi ortaya çıkar. Demokrasinin birçok fonksiyonu bulunmaktadır. Büyükkaragöz ve Kesici (1998) demokrasinin fonksiyonlarını halk iktidarı, hürriyet, yönetme ve yönetilme bilincinde olmak, eşitlik olarak açıklamaktadır. Demokratik değerlerin birey açısından en önemlisi insan şahsiyetine duyulan saygı ve bunun tabii sonucu olarak ferdi iradeye verilen önemdir. Demokratik değerlerin toplum yaşantısı açısından da önemi büyüktür.

Demokrasinin değerleri;

1. Fikir çatışmalarının barışçı yollarla çözümlenmesi,

2. Değişen bir toplumda (teknoloji, sosyal ve siyasi, nüfus değişimi vs.) barışçı bir değişimin sağlanması,

3. Yöneticilerin alternatiflerini demokratik kurallara uygun olarak kullanması,
4. Karar verme sürecinde zorlanmanın en az olması,
5. Fikir çatışmalarının geniş hoşgörü perspektifine oturturulması,
6. Hukukun üstünlüğünü kabul etme,
7. Öğretimin demokratikleştirilmesidir (Büyükkaragöz ve Kesici,1998: 56).

Tezcan (1997) demokrasinin dayandığı temel değerleri eşitlik, adalet, özgürlük, aklın egemenliği, hoşgörü ve insana saygı olarak ifade ederken Marginson (2006) ise bunlara ek olarak dayanışma ve dahil olmayı da demokrasinin değerleri olarak belirtmiştir. Demokrasi kavramının özü; bu sözü edilen temel değerlerden oluşmaktadır. Bunların içselleştirilmesi, benimsenmesi, özümsemişi, bir ülkede demokrasi kültürünün yerleşmesi açısından son derece önemlidir (<http://cagınpolisi.com.tr/32/35-36-37-38.htm>. 2008).

Doğan (2003) demokrasinin süreç içerisinde bazı temellerini gerekli kıldığını belirtmiştir. Demokrasinin üzerinde durduğu temellerin bir ya da bir kaçının eksik olması demokrasilerden beklenen eşitlik ve adaletin sağlanmasında sorunlara neden olmaktadır. Demokrasinin sosyo-kültürel dayanakları şu şekildedir:

1. Halk egemenliği.
2. Hükümetlerin yönetilenlerin rızasına dayanması.
3. Çoğunluğun yönetimi.
4. Azınlık hakları.
5. Temel insan haklarının güvence altında olması.
6. Özgür ve adil seçimler.
7. Kanun önünde eşitlik.
8. Davaların hukuki usullere göre görülmesi.
9. Hükümetin Anayasa ile sınırlandırılması.
10. Toplumsal, ekonomik ve siyasal çoğunluk.
11. Hoşgörü, pragmatizm, işbirliği ve uzlaşma değerlerinin benimsenmesi

(Doğan, 2003: 94).

2.1.4.3. Demokrasinin Çeşitleri

Yanardağ (2000) üç tür demokrasinin varlığından söz etmektedir.

1. *Doğrudan Demokrasi:* Siyasi karar yetkisinin tüm vatandaşlar topluluğunca kullanıldığı yönetim biçimidir. Bu tür demokrasilerde vatandaşlar yasama organını meydana getirir. Seçme hakkına sahip olan vatandaşlar bir meydana toplanarak, yürütme ve yargı görevini yerine getirecek görevlileri seçerler. Günümüzde İsviçre'nin bazı kantonlarında hala doğrudan demokrasi uygulamasını görmek mümkündür.

2. *Yarı Doğrudan Demokrasi:* Doğrudan demokraside, seçmenlerin tümünden meydana gelen halk meclisi, kalabalık bir kitle oluşturmaktadır. Bu kalabalık kitlenin kanun yapması ve diğer görevleri aynı anda yürütmesi zordur. Bu nedenle kanunların bir meclis tarafından yapılması ve kabulü için halkın oyuna sunulması yöntemi geliştirilmiştir.

3. *Temsili Demokrasi:* Milletın seçtiğı temsilcilerin belirli sürelerde iktidarı kullanmalarını esas alan demokrasi biçimidir. Böylece vatandaşlar egemenlik hakkını kendilerine karşı sorumlu olan temsilciler aracılığı ile kullanmış olurlar. Bir toplumda demokrasinin geliştirilebilmesi için bazı şartlar gerekmektedir. Bu şartlar:

1. Halkın yönetime geniş çapta katılması,
2. Farklı düşüncelerin serbestçe ifade edilmesine ve düşüncelerin örgütlenebilmesine imkân tanınması,
3. Çoğunluğun kararlarına toplumun uyması ve bunun yanında azınlık haklarının korunması,
4. Temel hak ve özgürlüklerin güven altında bulunmasıdır (Yanardağ, 2000: 60).

2.1.5. Demokrasi ve Eğitim:

Eğitim, çağlar boyunca insanlar için önemini yitirmemiş güncelliğini sürekli korumuş bir olgudur. Eğitimin birey ve toplum açısından önemi her kesim üzerinde hemfikir olduğu nadir konulardan biridir. Demokrasi için de eğitim önemlidir. En genel anlamda davranış değiştirme süreci olarak tanımlanabilecek eğitim, demokratik bir toplum oluşturma için ön şartı olarak kabul edilmektedir. Demokratik düşünme ve ona uygun davranma, doğuştan kazanılan bir özellik değildir. Bir eğitim sonucudur. Demokrasi ve eğitim kavramlarının ilişkisi bu noktada ortaya çıkmaktadır. Demokrasiyi ve diğer ilgili kavramları öğrenip benimseme, uygun davranışlar sergileme, ancak eğitimle mümkündür (Yeşil, 2002: 44). Marginson, (2006), eğitimde demokrasi geleneğinin, eğitimin beklentilerinden ve deneyimden kaynaklandığını belirtmiştir.

Demokrasilerde eğitimin özel bir önemi olması gerekmektedir. Çünkü eğitim sistem ve içerik olarak yalnızca içinde bulunduğu bireyi etkilememekte, toplumun geleceğini de belirlemektedir. Bundan dolayı demokrasiyi kavramış ve onu yaşatacak bireylerin yetişmesi için eğitimin önemi büyüktür (Yeşil, 2002: 42). Diğer bir ifadeyle eğitim kurumlarının en önemli politik görevlerinden birinin demokrasiyi bir yönetim biçiminden çok, bir yaşam biçimi olarak benimsemiş bireyleri yetiştirmek olduğu açıktır. Bir toplumun eğitim seviyesi ve türü, orada hangi rejimin başarılı bir şekilde uygulanabileceğinin göstergesidir. Ülkelerin eğitim seviyesi yükseldikçe o ülkede demokrasiyi koruma ve yaşatma şansı artmaktadır” (TED,1985: 33). Çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmanın yolu da budur. “Eğitimin bireylere kazandıracağı demokratik nitelikler, çağdaş uygarlık düzeyi hedefine yöneliktir. Çünkü çağdaşlığın temelinde demokrasi vardır ve uygarlık yalnızca bilim ve teknoloji değil, bununla birlikte gelen bir değer yargıları sistemi, bütünüyle bir insanlık anlayışıdır (Ulusavaş, 1991: 625).

Eğitim ile demokrasi arasında, birbirinin önkoşulu olma ölçüsüne varacak kadar bir ilişki vardır. Bir taraftan eğitim, demokrasinin varlığı, benimsenmesi, birey ve toplum bazında yaşaması için önemli bir önkoşulken, diğer taraftan demokrasi

eğitimden beklenen kalitenin artırılması ve yetişen bireylerin kendilerine ve tüm insanlığa faydalı olabilmeleri için yine önemli bir önkoşul olma işlevini yüklemiştir (Yeşil, 2002: 44).

2.1.6. Demokrasi Eğitiminin Gerekliliği

Gerçekte modern bir toplumda eğitim yakından demokrasi anlayışıyla bağlantılıdır. Eğitim kurumları bütün öğrencilerin demokratik süreçlere yeterli bir şekilde katılabilmeleri için gerekli nitelikleri sağlamalıdır. Nasıl ki gelişmiş bir ekonomiyle nitelikli ve eğitilmiş bir işgücü arasında doğrudan bir ilişki varsa, demokratik bir yaşamın inşa edilmesi ve sürdürülebilmesiyle o toplumdaki bireylerin gerekli demokratik nitelik ve anlayışa sahip olmaları arasında da bir paralellik vardır. Öte yandan demokrasi eğitimi sadece demokrasinin ilke ve uygulamalarına bireyleri aşına yapmakla kalmamalı aynı zamanda ilkeli, bağımsız, dünya görüşlerinde analitik bir bakış açısına sahip, eleştirilere hoşgörüle yaklaşabilen, demokrasiye bağlı bireyleri ortaya koyabilmelidir.

İyi bir demokrasi eğitimi iyi bir eğitimin vazgeçilmez bir ögesi olmalı ve böyle bir eğitim demokratik bir toplumda bireylerin gerekli bilgi ve entelektüel niteliklere sahip olmasına olanak sağlamalıdır. Bireyler vatandaşlar olarak sosyal, ekonomik ve politik konuların karmaşıklığını algılayabilmeli, kendi hak ve sorumluluklarının farkında olmalı ve diğerlerinin haklarına saygı gösterebilmelidirler. Bireyler aynı zamanda etkin vatandaşlar olarak toplumun ilerlemesinde işbirliği yapabilmeli, demokrasiyi geliştirecek ve yaşatacak koşulları ve bunlara karşıt olabilecek güçleri anlayabilmelidirler (Yanıklar ve Elyıldırım, 2004). Bu nedenle bireyin bireye, bireyin topluma ve toplumunda bireylere faydalı olabilmesi için demokrasi eğitimi gereklidir.

2.1.7. Demokrasi Eğitimi

Demokrasi özelliği gereği yaşanılarak öğrenilen bir yaşam biçimidir. Demokrasiyi yaşam yolu olarak seçen insanlar, demokrasinin kurallarını uygularken hata yapmayı göze alabilmelidirler. Çünkü demokrasiyi yaşamak demek insanın, demokrasiye uymayan davranışlarını düzelterek kendini geliştirmesi demektir. Bu yüzden eğitim sistemi yukarıdaki görevini yerine getirebilmek için öğrencilerine okulda bulundukları sürece demokrasi eğitimi vermek yükümlülüğündedir (Başaran, 1986). Öyleyse bu noktada demokrasi eğitimi nedir ? sorusuna yanıt aramamız gerekmektedir.

Demokrasi eğitimi, demokrasinin özünü oluşturan değerlerin eğitim yoluyla kişilere kazandırılması, demokratik tutum ve değerlerin özümsemesinin sağlanmasıdır (Can, 2005). Yeşil'e (2002) göre demokrasi eğitimi, “ demokrasi ile ilgili tüm kavram ve uygulamaların bilişsel olarak öğretimini, duyuşsal olarak betimlenmesini ve psiko-motor olarak davranışlarda gösterilmesini ifade eder. Yani demokrasi eğitimi demokratik kültürü bireylere empoze etme sürecidir.

Demokrasi eğitiminin ilk amacı demokrasinin ve onun özünün ne olduğunu ve olmadığını öğrenmekle başlar. Demokrasi kavramıyla ilgili gerekli bilgi demokrasi başlığı altında verilmiştir, hatırlamak gerekirse Yanıklar ve Elyıldırım (2004) demokrasinin en genel anlamda insanların eşit olduğu ve politik kararların çoğunluk yönetimi tarafından alındığı, ancak her zaman içinde azınlığın haklarını da koruyan bir yönetim sistemi olduğu belirtmişlerdir. En saf şekliyle demokrasi vatandaşların karar verme sürecine doğrudan katılımlarına olanak sağlamaktır. Demokrasinin tanımından sonra tekrar demokrasi eğitiminin amaçlarına dönmekte fayda vardır.

Gömlüksiz'e göre (1988) demokrasi eğitimiyle bağımsız, araştırmacı, iyi ilişkiler kurabilen, saygılı, düşünebilen, kendi kararlarını kendi verebilen demokrat insanlar yetiştirmek amaçlanmıştır. Burada demokrat insanın özelliklerini belirtmek

yerinde olacaktır. Varış (1991) demokrat insanda bulunması gereken nitelikleri şu şekilde sıralamıştır:

1. İyi bir dünyanın yaratılmasına katkı
2. Toplum yararlarını bireysel çıkarlarının üstünde tutuma
3. Düşünce ve görüşlere karşı hoşgörü
4. Yenilgiyi kabullenme
5. Kitlelerin dileklerini analiz etme (Akt: Fettahlıoğlu, 2005: 35).

Yeşil (2002) ise, demokrasi eğitiminin amaçlarını 3 grupta toplamıştır.. Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor amaçlar. Bireyin bilişsel olarak bu kavramların içeriklerini, önemini ve gereklerini bilmesini; duyuşsal olarak birey, toplum ve devlet açısından önemine ve gerekliliğine inanmasını; psikomotor olarak ise kavramların yaşaması ve yaşatılması için üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmesini amaçlar. Buna göre demokrasi eğitiminin, ilgili kavram ve uygulamalarını öğretmek, benimsetmek ve davranışlarına yansıtmak suretiyle, bireylerin sosyal hayata etkin vatandaşlar olarak katılmalarına yardımcı olmayı amaçlayan bir eğitim alanı olduğu söylenebilir. Bu nedenle demokrasi eğitiminin amacını iyi kavramak gerekir.

Demokrasi eğitiminin ilkelerini de belirtmekte yarar vardır:

1. Bireylere kendine güven duygusu kazandırmak,
2. Bireylere kendi görüşlerine aykırı da olsa başka görüşlere hoşgörülü olmayı öğretmek,
3. Bireyleri toplum yaşamına ilişkin bilgilerle donatmak, böylece onlara yasaların, kanunların, insan gereksinimleri için yine insanlarca yapıldığını kavratmaktır (Fettahlıoğlu, 2005: 35).

Yanıklar ve Elyıldırım'a (2004) göre demokrasi eğitimi çabaları her şeyden önce demokratik toplumların nasıl geliştikleri ve başarılı oldukları, demokrasilerini geliştirmeye çalışan toplumların ne tür sorunlarla karşı karşıya kaldıkları ve bu sorunları nasıl aştıkları, hangi sosyal, ekonomik ve siyasal koşulların demokratik toplumları şekillendirdiği, demokrasinin nerelerde ve neden başarısız olduğu ve bu durumda bireylerin yaşantılarının nasıl etkilendiği ve etkileneceğın türünden konuları

kapsamalıdır. Yeşil (2002) ise, demokrasi eğitiminin insan haklarına saygı, eşitlik, katılım, hoşgörü, işbirliği, güven gibi demokrasinin temel değerlerini, bireylerin davranışlarına dönüştürmek için yürütülen, tüm faaliyetleri kapsadığını ifade etmiştir.

Demokrasi Eğitiminin kapsamına iki farklı açıdan da bakılabilir. Birincisi bir konu alanının eğitimi olarak bu eğitimde nelerin öğretileceği ile ilgilidir. İkincisi ise demokrasi eğitiminin yöneldiği hedef kitledir. Birinci yön, demokrasi eğitiminde bireylere aktarılabilecek bilgi, duygu ve becerileri içerirken, ikinci yön, demokrasi ile ilgili bilgi, duygu ve becerilerin hangi kişi ya da gruplara dönük olarak yapılacağını içerir (Yeşil, 2002: 45). Bu iki yön 14.06.1973’de kabul edilen Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 11. maddesinde yer alan ve milli eğitimin VIII. Temel ilkesi olan “demokrasi eğitimi” ilkesinde bu eğitimin kapsamı aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

“Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışır; ancak eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine aykırı siyasal olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez” (<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>. 2008).

Bununla birlikte, Demokrasi Eğitiminin verilmesi ve kapsamıyla ilgili 1982 Anayasasının başlangıç bölümünde özellikle “hürriyet, anayasanın bütün kaideleri ile kabul edilerek...demokrasiye aşık Türk evlatlarının vatan ve millet sevgisine tevhid olunur” ibaresi yer almaktadır (Büyükkaragöz, 1995: 2). Ayrıca İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 5. maddesine göre;

İlköğretim kurumlarının amaçları; Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda; öğrencilere ilgi, istidat ve kabiliyetleri istikametinde yerleştirilerek üst öğrenime hazırlamak, öğrenciye Atatürk ilkelerine ve inkılâplarına, T.C. Anayasası’na ve demokrasinin ilkelerine uygun olarak haklarını kullanabilme, görevlerini yapabilme ve sorumluluklarını yüklenbilme bilinci kazandırmak,

öğrenciyi toplum içindeki rollerini yapan, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, işbirliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen iyi ve mutlu bir vatandaş yetiştirmektir (http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html .2008).

İlköğretim programlarında yer alan bütün derslerde insan hakları ve demokrasi eğitime yer verildiği görülmektedir. İlköğretim birinci kademedede (I,II, III. sınıflar) okutulan hayat bilgisi dersinin içeriğinde öğrenciyi demokratik yaşama hazırlama konusunda sınıf düzeylerine göre ek üniteler ve konular yer almaktadır. Bu dersin genel amaçları arasında; demokrasinin genel kurallarına uyabilme, insanlara sevgi ve saygı duyuş, toplu yaşam kurallarına uyabilme, hak ve sorumluluklarını yerine getirebilme... gibi demokratik davranışlara yönelik ifadelerin olduğu görülmektedir (Yurtseven, 2003: 15). Yine Hayat bilgisi dersinin konuları bölümünde; ailede, okulda ve toplumda üzerimize düşen görevler, demokrasi ilkelerinin uygulanması, dayanışmanın önemi, Atatürkçülük bölümlerinde yer alan insan hak ve hürriyetleri ile sorumluluğu, haberleşme ve seyahat hürriyeti, insan sevgisi ve evrensellik, düşünceyi açıklama hürriyeti ve diğer hürriyet çeşitleri gibi konular, demokrasi eğitimi çerçevesinde değerlendirilebilir (Yeşil 2002: 89).

Ayrıca, İlköğretim birinci kademedede (IV ve V. sınıflar) ve ikinci kademe (VI ve VII. sınıflar) okutulan sosyal bilgiler dersinin genel amaçları arasında; öğrencilere Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı, laik, demokratik ve çağdaş değerleri benimseyen ve koruyan bireyler olarak yetiştirmeleri sağlanır, demokrasinin çağımızın en güzel yaşam tarzı olduğu kavratılır, demokrasinin korunması ve geliştirilmesi gerektiği bilinci kazandırılır, çoğulcu demokratik rejimin, başka rejimlerden üstünlüğü tarihten örnekler verilerek kavratılır, demokratik bir toplum hayatının gerektirdiği duyuş, düşünüş ve davranışları kazanabilmelerini sağlamak için okul içi eğitici faaliyetlerden yararlanılır... gibi demokrasi eğitime yönelik ifadeler yer almaktadır. 6. sınıflarda ise demokrasi eğitime yönelik olarak “Demokratik Hayat” ünitesi olduğu görülmektedir. Bu ünite; demokrasinin temel ilkeleri, demokrasinin korunmasında bireye düşen görevler, eğitim ve demokrasi ilişkisi, devlet ve vatandaş ilişkisi... gibi konular bulunmaktadır (Yurtseven, 2003: 16).

İlköğretim 6. ve 7. sınıflarda okutulan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersinin genel amaçlarına bakıldığında; demokratik devletin vatandaşlarına karşı görev ve sorumluluklarının farkında oluş, devlete karşı görev ve sorumluluklarına uygun davranabilme, kişi hak ve özgürlüklerinin ancak demokratik devlet yapısında kullanılabileceğini, demokratik devlet yapısının da kişi hak ve özgürlüklerinin yerleşmesi ile güçlenebileceğini kavrayabilme, vatandaş olarak temel hak ve özgürlüklerinin farkında oluş, insan haklarının bütün insanlar için ayırım gözetilmeden, doğuştan gelen, vazgeçilmez, devredilemez ve dokunulmaz haklar olduğunu kavrayabilme, Atatürk ilke ve devrimlerinin insan haklarıyla ilişkisini kavrayabilme gibi maddelerin yer aldığı görülmektedir (Yurtseven, 2003: 16).

İlköğretim 7. sınıfta okutulan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersinin üniteleri incelendiğinde; insanlığın ortak mirası, insan hakları, etik ve insan hakları, temel hak ve özgürlükler, 7. sınıfların ünitelerinde ise devlet, demokrasi, anayasa, vatandaşlık, vatandaşlık hakları ve sorumlulukları, insan haklarının korunması, milli güvenlik ve milli güç unsurları, insan haklarının korunmasında karşılaşılan sorunlar başlıkları altında yer aldığı görülmektedir (Yurtseven, 2003: 17).

Ortaöğretim kurumları T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, Türkçe, Edebiyat, Matematik, Resim, Müzik, Fen Bilgisi, Tarih, Coğrafya... ders programlarında; demokrasi ve insan hakları eğitimini kapsayan amaç, açıklama ve konuların yer aldığı görülmektedir. Ayrıca ortaöğretim kurumlarında Demokrasi ve İnsan Hakları adlı bir ders okutulmaktadır. Bu dersin konuları ise temel kavramlar; hak, özgürlük, eşitlik kavramaları, hukukun kaynağı ve amacı, demokrasi kavramı, demokrasinin ilke kurumları, siyasi partiler ve seçim sistemleri, katılım ve çoğulculuk, hukukun üstünlüğü, demokratikleşme hareketleri, yaşam biçimi olarak demokrasi, insan haklarının korunması, insan hakları evrensel beyannamesi, kadınlara karşı her türlü ayrıcalığın kaldırılması sözleşmesi, ırk ayrımını kaldırma komitesi, Atatürk İnkılâbı insan hakları ve demokrasi, Atatürk'ün söylev ve demeçlerinde demokrasi ve insan hakları... gibi konular bulunmaktadır. Bunun yanında ders programlarında ve konularında yer alan demokrasi eğitiminin okullarda

yapılan eğitsel çalışmalar yönetmeliklerinde de ifade edildiği görülmektedir (Yurtseven, 2003: 18).

Beden eğitimi dersinin genel ve özel amaçları incelendiğinde genel amaçlar arasında öğrencilerin “demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri” ve özel amaçları arasında ise “demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıkları kazanma” ifadesi yer almaktadır (Aracı, 2000: 9-10). Diğer yandan yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan beden eğitimi ders programı incelendiğinde gerçekleşmesi beklenen amaçlar arasında demokrasinin içinde bulunan eleştirel düşünme, etik davranma, sorumluluk, katılım, paylaşım, iş birliği, liderlik, farklılıklara saygı gibi özellikler bulunmaktadır. Demokrasi eğitimi ve demokratik bir eğitim ortamının oluşturulması açısından beden eğitimi dersi önemli bir araçtır.

Diğer yandan demokratik bir eğitimin genel eğitime, özellikle de demokrasi eğitimine faydası büyüktür. Magendzo, bu faydaları kısaca şu şekilde sıralamaktadır:

1. Bireyin sorgulama ve eleştirme kabiliyetleri alabildiğine gelişir.

Okullar, açık ve gizli programlardaki gelişmeleri takip etmek ve gerekenleri yapmak zorunda kalırlar. Böylelikle, değişmelere açık ve gelişmeleri takip eden kurumlar haline gelirler. Bu gelişme ve değişimler yalnızca içerik boyutuyla değil, metodolojik yön ve değerlendirme boyutlarıyla da ilgilidir.

2. Demokrasi, okul kültürünü etkileyerek önce okulda, sonra da tüm toplumda yaşanır hale gelir.

3. Demokrasinin okula girişi, derin ve hakiki bir eğitim reformuna öncülük eder (Magendzo, 1994).

2.1. 8. Demokratik Eğitim

Demokratik eğitim ortamları bireyin kişiliğinin ve yeteneklerinin geliştirilmesinde olumlu katkılar sağlamakta ve demokratik olan bir ortamda yetişen çocuk ve gençler geleceğin toplumunu oluşturmada daha başarılı olabilmektedir

(Selvi, 2004). Bu nedenle demokratik eğitim gereklidir. Ayrıca demokrasinin toplumun tüm kesimlerinde işleyebilmesi için, demokratik davranışlara sahip bireylerin yetiştirilmesine gereksinim duyulmaktadır. Bu ise demokratik ilke ve değerlerin, demokratik eğitimle kazandırılabilmesine ve demokratik eğitimin, eğitim sisteminin temel felsefesi olması gerektiğine işaret eder (Oğuz, 2004).

Oğuzkan (1991) demokratik eğitimi; “amacı, programları ve yöntemleri demokrasinin dayandığı temel ilkelere göre saptanan eğitim” ve “öğretim çalışmalarında, öğretmen-öğrenci ilişkilerinde, eğitsel niteliklerde öğrencinin birey olarak değerine ve bütünlüğüne, birlikte çalışmaya, karşılıklı saygıya, hoşgörüye, kişiliğe değer ve önem veren eğitim” olarak tanımlamaktadır. Karatük’e (2001) göre ise demokratik eğitim, demokrasinin ilke ve kurallarının, insan haklarının yaşatılarak öğretildiği eğitimdir.

Geleneksel eğitim ile demokratik eğitim arasındaki ayrımın yapılması demokratik eğitimin öneminin anlaşılmasına fayda sağlayacaktır.

Demokratik eğitim

Genel amacı;

1. Fertleri sosyalleşmiş, yaratıcı, aktif kritik edebilen hür vatandaşlar olabilmek için eğitmektir.

2. Yeniliklere açık, elastik ve merkezi olmayan bir sistem mevcuttur.

3. Ayrım yapılmaksızın herkese açıktır.

4. Okullar çevre insanına ve topluma açıktır.

5. Okul programları yeteneklerin geliştirilmesine dayalıdır.

6. Öğretim personeli ve ferdiyetçi öğretimin aktif metotlarına yer verir.

7. Bireyin kendini yönetme ve girişimcilik kapasitesini güçlendirilmesine izin verir.

8. Bireyin kişiliğini kontrol altında tutmasına yardım eder.

9. Öğrenci öğretmen ilişkilerinin demokratik olmasını sağlar.

10. İşbirliği gerektirir.

Otoriter Eğitim

Genel Amacı;

1. Fertleri ferdiyetçi ve üstün güçler tarafından izlenmeye müsait ve boyun eğen kişiler olarak yetiştirmektir.
2. Muhafazakâr, her şeyi kontrol altında tutabilen merkezi bir sistem mevcuttur.
3. Seçmeye imkân vermeyen eleyicidir.
4. Sosyal sınıflar ve cinslerin fonksiyonları arasında eleyici ve ayrımcı bir uygulama vardır.
5. Okullar çevreden kopmuşlardır.
6. Okullar otoriter metotlara göre yönetilirler.
7. Okul programları olaylar hakkındaki bilgileri toplamayı hedef tutar.
8. Programlar monoton ve tek düzedir.
9. Öğretim metotları basit ve gelenekseldir.
10. Disiplin cezaya dayalıdır.
11. Öğretmen öğrenci ilişkileri hiyerarşiktir.
12. İlişkiler yarışma esasına dayanmaktadır (Büyükkaragöz ve Kesici, 1998: 52-53).

Demokratik toplumun oluşmasını sağlayan eğitim kurumlarının da aynı özelliği taşıması demokratik olması beklenmektedir. Gömleksiz (1988) eğitimin her kademesinde öğretmenlerin öğrencilerine hoşgörölü, haklara ve kişiliklere saygılı ve tutarlı demokratik davranışlar içine girmesinin demokrasi derslerinden çok daha etkili olacağını belirterek demokrasinin ancak yaşantıyla öğrenilebileceğinin altını çizmiştir.

Binbaşıoğlu (1986) demokratik eğitimin ilkeleri şu sıralamıştır:

1. Demokratik eğitimde bireyden hareket etmek esastır. Eğitimde çocuğun ilgi ve gereksinimleri göz önünde bulundurulmalıdır.

2. Demokratik eğitimde herkes aynı haklara sahiptir. Irk, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey vb. ayrımı yoktur. Herkes öğretim kurumundan kendi becerileri doğrultusunda en yüksek yararı sağlamakla yükümlüdür.

3. Demokratik ortamda bir fikir başkasına zorla kabul ettirilemez; ancak inandırıcı, ikna ve akla uygunluk yöntemlerine başvurulur.

4. Demokrasilerde karar veren toplumun bireyleri ya da onların iradeleri olduğu gibi, demokratik eğitimde de eğitimin yükü, merkezi öğrenciler üzerindedir (Binbaşoğlu, 1986).

Demokratik bir eğitimin nitelikleri, bireysellik (bireye kendi yaşamını özgürce yaşama yollarını öğreterek yaşamında bütünlük sağlama), sosyallik (farklı düşünceleri anlayışla kabul etme), millilik (milli bilinci güçlendirme), evrensellik (dünyadaki bireyleri bütünün birer parçaları şeklinde düşünme) şeklinde sıralanırken; demokratik bir eğitimin amaçları da kendini tanıma (kişinin ben varım, tekim ve anlamlıyım) mesajını verirken, birey olduğunun bilincine varması; içinde bulunduğu ekonomik şartlarla kültürü de etik ilkeler çerçevesinde benimsemesi ve ötekini tanıma (kişinin sen varsın teksin ve anlamlısın) mesajını kendi dışındaki kişi, grup ve toplumu kendi amaçlarıyla birlikte düşünmesi ve bunlarla birlikte hareket etmesini öğrenmesidir (Cüceloğlu, 2000: 38).

2.1.9. Demokratik Tutum

Demokrasinin daha üst noktalara gelmesi, siyasal kültürün ve sivil toplum anlayışının daha demokratik olmasıyla mümkündür. Bu ise, demokratik değer, tutum ve davranışların yayılmasına bağlıdır (Harber, 2002: 273). Demokratik tutum kavramının anlaşılması için öncelikle tutumun ne olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Bireylerin hayatlarında demokrasiyi hakim kılmak için hayat boyu eğitime ihtiyaç vardır. Bireylere hayat boyu demokrasi eğitimi, toplum ve devlet tarafından verilir. Hayat boyu verilecek olan demokrasi eğitiminde devletin üstlenebileceği roller arasında, bireylere yeterli maddi ve manevi yardımın yapılması, kitle iletişim araçlarını demokratik anlayışa göre yeniden yapılandırması, her bireye

eğitim imkanının tanınması gibi roller sayılabilir. Bu roller demokratik sistemi kabul etmiş her devlette görülür. Ama birey bazında demokrasi eğitimi sağlam bir kişilik yapısı ile bu kişilik yapısının ürünü olan tutumlarda görülür.

Kişilik yapısını oluşturan tutum, kişinin herhangi bir objeye veya nesneye karşı sergilediği anlayış ve tavırlardır. Bu tavır bir nesne, bir nesne ya da duruma ilişkin olarak bireyin olumlu mu yoksa olumsuz mu, yoksa duygusal mı tepki göstereceğini tayin eden az veya çok ama sürekli olan bir hazır olma durumudur (Büyükkaragöz ve Kesici, 1998: 9). Kuzgun’a (1989) göre tutum, bireyin insanlar, olaylar ve cansız varlıklar karşısında gösterdiği davranış biçimidir (Akt: Büyükkaragöz, 1995: 98). En bilindik haliyle ve Kağıtçıbaşı’nın (1999: 115) ifadesiyle tutum bireylerin belirli bir kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşünceyi kabul eden ya da reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluş hali ve eğilimidir. Büyükkaragöz (1995: 23) bu ifadeden yola çıkarak demokratik tutumu; “Bireyi belli insanlar, nesneler ve durumlar karşısında, demokrasi ilkeleri doğrultusunda belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilimlerdir” şeklinde tanımlamıştır. Başka bir ifade ile demokratik tutum; bireylerin fırsat ve imkan eşitliği, özgürlük ve adalet gibi temel kavram ve değerleri yasalarla belirlenen sınırlar çerçevesinde bir yaşam tarzı olarak hayata geçirdiği davranışlar bütünüdür (Büyükkaragöz ve Üre, 1994).

Demokratik tutum, kısmen bireyin davranış kalıpları içinde bulunsada fırsat ve imkan eşitliği, özgürlük, düzen ve yasalar çerçevesinde genel bir hayat tarzı olarak yaşantıya geçirilemez ise, toplumun ya da tek tek bireylerin adalet duygularını zedeleyebilir. İyi işleyen bir düzende bireylerin adalet duygusu, özgürlük ve fırsat eşitliği öncelikle temel kültürlenme kurumu olan eğitim sayesinde yaşantıya dönüştürülüp kazandırılabilir (Sağlam, 2000).

Demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak kabul eden bireylerin çevresindeki olaylar, obje ve nesneler karşısında kendine ait demokratik bir tutum anlayışına sahip olması gerekmektedir. Demokratik tutum doğuştan getirdiğimiz bir özelliğimiz değildir. Geleceğin yetişkinleri olan çocuklara, demokratik değerlerin her biri önce aile ortamında sonra okullarda aktarılmaya çalışılmaktadır. Zamanla demokratik

değerleri taşıyan modelleri gören çocuklarda, bu değerler, yerleşik bir kişilik özelliği haline gelir. Demokratik ve mutlu bir ailenin temel özellikleri arasında; iş bölümü, düşünce ve kanaate saygı, keder ve sevincin paylaşılması ve aile iktidarının korunması sayılabilir. İşte bu özellikler içinde büyüyen çocuk demokratik tutumları kendi kişilik özelliklerine yerleştirecektir. Demokratik davranışların kazanabilmesi için, bireylerin diğer insanların düşüncelerinin, değer ve inançlarının farklı olduğuna inanmasına ve kabul etmesine bağlıdır (Toy, 2004: 11).

2.1.9.1. Demokratik Tutum ve Aile

Demokratik davranışlar insanın düşüncesine yerleşip davranışa dökülmediği sürece hayat bulamazlar. Yani demokratik değerler yaşayarak öğrenilir, bunu sağlayacak ilk ortam ise çocuğun hayata adım attığı andan itibaren karşısına çıkan ve demokratik davranışların öğrenilmesi ve uygulanması konusunda model olacak aile ortamıdır. Demokratik tutum ise, eğitim ile kazanılır. Eğitim ile kazandırılacak olan demokratik tutum ise yalnızca eğitim kurumlarından beklenmemeli ilk eğitim ailede verilmeye başlanmalıdır.

Toplumsal değer ve sistemlerin bir aktarıcısı olan aile, siyasal bilinç konusunda okuldan önce çocuğa bazı bilgi, tutum ve davranışları kazandırmaktadır. “Örgün eğitime başlamadan önce çocuk, beden, akıl ve karakter gelişiminde önemli bir yer tutan bir zaman dilimi yaşamaktadır. Bu gelişimin büyük bir kısmı evde geçmektedir... Bu nedenledir ki, demokrasinin tohumları evde, aile yaşamında ve ilişkilerinde ekilmektedir. Ailenin kazandıracağı hususlar arasında en temelli olanı kişilere saygıdır. Eğitici ana-babalar çocuklarını bir kişi olarak, değerli bir varlık olarak ele alarak kendi içlerinde açıklık, dürüstlük ve gerçeğe saygıyı yaşamak ve yaşatmak durumundadırlar (Büyükdüvenci, 1987: 590).

Yanardağ’a (2000) göre; ailenin bu konudaki önemi şu şekilde ifade edilmektedir: Duyarlı anne ve babalar, toplumun ve devletin kazanacağı demokrasi bilincinin farkındadırlar. Aile olarak demokrasi eğitimini çocuklarına verebilmek için

gerekli zemini hazırlarlar. Demokrasi eğitimi ailede başlar, toplum tabanına yayılır. Devlette ise daha da gelişir, onun içindir ki bu gelişme sürecini başlatabilecek bireyin yetişmesinde büyük rol oynayan aile kurumunun önemi ortadadır. Aile çocuğa belirli bir demokratik anlayış kazandırdıktan sonra çocuk ergenlik çağında toplumla içli dışlı olmaya başlar.

Ailenin demokratik olup olmaması çok önemlidir. Çünkü toplumsal demokrasinin temellerinin atıldığı ilk kurum ailedir. Bu anlamda demokratik toplum adına aile yaşamı bir başlangıç noktasıdır. İşte bu sebeple aile yapısının temel taşlarını temsil eden anne ve babaların eğitim düzeyleri üzerinde durulması gereken bir konudur. Anne ve babalar eğitimleri ile doğru orantılı olarak çocuklarını yetiştirirler. Örneğin çocuğun “kişiye saygı” anlayışını kazanması, bir birey olarak kendine olan güveni, durumlar karşısında gerçekçi, dürüst ve açık olabilmesi gibi hususlar ilk olarak aile ortamında ve doğrudan anne ve babalar kanalıyla çocuklara aktarılmaktadır. Bu durum da, anne ve babaların eğitim seviyelerinin ne denli önemli olduğunu açıklamaya yeterlidir (Büyükdüvenci, 2001: 49). Bu arada Türkiye’deki aile yapısını da göz önünde bulundurmanız gerekmektedir. Genel olarak ataerkil bir aile yapısının hakim olduğu ülkemizde, aile içi demokrasinin uygulanabilmesinde ve çocukların bu demokratik yapıyı özümseyip kavrayabilmelerinde annenin rolü babaya oranla daha fazladır. Yani anne gün içersinde ve genel anlamda çocuklarıyla daha çok zaman geçirmiş olmasından dolayı, çocuğun yetişmesi açısından daha etken bir unsurdur (Beetham ve Boyle, 1998: 130).

Demokrat kafa yapısına sahip yurttaşların yetişmesi ilk olarak demokrasiyi oluşturan değerlerin özümsemesi ile alakalıdır. Bu da demokrasiye ait değerlerin ve işleyiş biçimlerinin yaşanmasıyla ve uygulanmasıyla mümkündür. Bu metot ve yöntemler yalnızca okul ortamında veya kitaplardan öğrenilemez ancak; yaşanarak kavranıp özümsenebiler. Bu da toplum içinde yaşayış ve bunun başlangıç noktası olan aile ortamında yaşayarak yani uygulamalı olarak öğrenilmesi ile gerçekleşir (Büyükdüvenci, 2001). Anlaşıldığı üzere çocukluk dönemi demokratik tecrübelerin kazanıldığı ve demokratik eğitimin verildiği en mühim dönemdir. Bu temel yapı da aile ortamında atılmaktadır. Kamu yapısının temelini atan aile ortamı bireylerin

yetişmesinde pozitif bir etkiye sahiptir. Bireyler aile ortamında, okuldan evvel birtakım kazanımlara sahip olurlar. Örneğin; eşit olarak değer verebilmeyi, aile içi birtakım meselelerde söz sahibi olabilmeyi, başkasının sözüne saygı gösterebilmeyi, hak kullanmanın yükümlülüklerini kavrayabilme tecrübeleri aile yapısı içerisinde kazanılmaktadır (Beetham ve Boyle, 1998: 134).

Aile içi ilişkilerde karşılıklı sevgi ve saygı, karşılıklı birbirinin hakkına riayet edebilme, hoşgörü yanında demokrasi terbiyesinin kazandırılması sağlanmaktadır. Demokratik aile yapısında önemli unsur olan anne ve babanın düşüncelerinde bir birlik söz konusudur. Demokratik düşünebilen karı ve koca olaylar ve durumlar karşısında birbirlerinin nasıl bir tepki verebileceklerini önceden bilirler. Bu da onların aile ilişkilerinde tutarlı davranmalarını sağlar. İşte böyle bir ortamda yetişmiş birey sorumluluk sahibi ve aile içinde ve yerini bilen bir ortamda yaşama şansını elde etmiş olur. Demokratik bir aile ortamında yetişmiş olan bir çocuk; işbirliği yapabilme, paylaşımcı olabilme, ortak karar almada yardımlaşabilme, başta aile içerisinde ve daha sonraki süreçte toplum içerisinde demokratik işlemleri nasıl kullanacağını bilebilmeyi öğrenirler. Yine demokratik bir yapıda yetişmiş olan çocuklar arkadaş ilişkilerinde daha etkin, daha girişken, daha yaratıcı fikirler üretebilen, daha atak, fikirlerini daha rahat açıklayabilen yapıda bireyler olmaktadır. Tam aksine sert ve sıkı denetim altında yetişmiş olan çocuklar ise daha saldırgan bir yapıya sahip olmaktadır (Büyükkaragöz ve Kesici, 1998: 68). Kısacası demokratik tutum gösteren bir ailede denetim ve duyarlılık denge içerisinde işler. Kurallar çocuklarla birlikte belirlenir. Burada çocuğun yaşı ve çocuğun gelişim düzeyi belirleyici unsurdur. Kurullara uymadığı takdirde çocuğa fiziksel ve duygusal şiddet içermeyen yaptırımlar uygulandığı gibi keskin sınırlar yerine çocuğa seçme şansını veren seçenekler sunulur. İlişki temeli sevgi, saygı ve hoşgörü temeline dayanmaktadır. Demokratik ortamda yetişmiş çocuklar; özgüvenli, sorumluluk sahibi, yaratıcı, başarılı, otokontrol sahibi, vicdan mekanizması gelişmiş yapıya sahip bireyler olarak yetişirler (<http://www.ayseabla.k12.tr/kurumsal/pdf/pdr/yetistirme.pdf> .2008).

Demokratik tutum sergileyen ana babaların en belirgin özelliklerinden biri çocuğun kişilik yapısı değil, olumsuz birtakım davranışlarının belirlenmesi ve bu olumsuz davranışların kökenine inip çözüme ulaştırılması konusuna eğilimli olmalarıdır. Demokratik tutum çocuğa yasaklar koymaktan öte, çocuğun bağımsız davranışlarının ve girişimcilik özelliklerinin desteklenmesi esasına dayanır.

Böyle bir ortamda yetişen çocuklar anne ve babalarını birer kontrol mekanizması olarak algılamazlar. Bunun yanında demokratik tutuma sahip olmak demek, çocuğun eleştirilmesine engel olmamaktadır. Bu yapıya sahip bir ailede kurallar açık ve belirgin olarak tespit edilmiş olup, çocuğa yapılan eleştiriler onun kendini değersiz hissetmesine neden olacak özellikte değildir (<http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1268/unite07.pdf>, 2008). Demokratik anne babalar; çocuklarından olgun davranış beklerler ve aynı zamanda gerektiğinde kurallara uymasını isterler. Sıcak ve ilgili, sabırlı ve duyarlıdırlar. Ailevi herhangi bir konuda çocuklarının görüşlerini de dikkate alırlar. Yani demokratik tutum gösteren bir ailede çocuğun varlığına ve isteklerine saygı duyulması esas alınır. Böyle bir ortamda yetişen çocuk sosyal sorumluluklar alabilen, arkadaş canlısı, yardımsever, özgüven sahibi duyarlı bir yapıya sahip olurlar (Demiriz ve Öğretir, 2007).

Demokrasi özünde eşit katılımı ve insana saygı duymayı esas alan bir yönetim biçimidir. Ailenin toplumun çekirdeği olduğu gerçeği dikkate alındığında ailedeki demokrasi alışkanlığının toplumsal hayatı da demokratik hale getirdiği söylenebilir. Demokratik tutum eğitimle kazanılır, bu da demokratik değerlerin öğretilmesiyle mümkün olur. Bu eğitim kitaplardan öğrenilemeyeceği gibi, okuldan önce aile ortamında yaşanarak kazanılır. Yapılan araştırmalara göre demokratik ortamda yetişmiş olan çocukların zekâ seviyelerinin antidemokratik bir ortamda yetişmiş olanlara oranla daha ileri düzeydedir. Baskıcı ve antidemokratik ortamda yetişmiş olan çocuklar cezalandırma korkusu ile ezilmiş, ikiyüzlü, hilekâr karakter özelliklerine sahip olurlar. Böyle bir ortamda baskı ve şiddete maruz kalan çocuklarda bedensel tahribattan çok yaşadıkları manevi, ruhsal tahribat ve çöküntüler derin izlere sebep olur (Doğan, 2003: 94).

Sonuç olarak, demokratik bir toplumun oluşması bağlamında ailenin önemi çok büyük bir yere sahiptir. Çünkü aile bireye ilk ulaşan ve onun boş olan zihnini ilk işleme şansını elinde bulunduran bir yapıdır. Aile içersinde duygusal ilişkiler yoğun bir şekilde yaşanır ki bu da çocuğun gelişimi açısından önemli bir noktadır. Aile ortamı bireyin kişilik tohumlarının atıldığı ve şekillenmeye başladığı bir ortamdır. Aile aynı zamanda doğum öncesinden başlayan ve süreklilik gösteren bir eğitim kurumu olması bakımından da değer taşır. İşte bu sebepler demokrasi eğitiminde aile kurumundan faydalanmayı gerekli kılmaktadır. Demokratik aile ortamında yetişmiş olan bireyler bunun toplum geneline ve nesilden nesile aktarılmasında bir köprü işlevi görür. Kısacası ailede demokrasi eğitiminin verilmesi şarttır ve toplumun geneline yayılması açısından büyük önem taşır (Yeşil, 2002: 93).

2.1.9.2. Demokratik Tutum ve Okul

Bilgiyi kullanabilen ve erişebilen yapısalcı ve yaratıcı demokratik tutum-davranışlara sahip olan, insan hakları ve özgürlüklerine karşı duyarlı olan bugünün öğrencileri, kendi öğrenimleri için sorumluluk sahibi ve aktif olduklarında ve de öğrenci merkezli stratejilere başvurulduğunda, eğitimsel bir ortamda yetiştirilebilirler (Taşpınar, 2006).

Demokrasi, herkesin söz ve ifade hakkı ile eşit katılımına imkân veren bir yönetim biçimidir. Bu nedenle, insanlar demokratik bir toplum oluşturma çabası içindedirler (Doğan, 2003: 94). Birlikte yaşama kurallarının en yoğun olarak yaşandığı yer olan okul; demokrasi, hak ve özgürlük, saygı ve hoşgörü gibi değerlerin sınanması ve yerleşmesi için eşi bulunmaz bir ortamdır. Bu ortamda öğretmenlerin en temel görevlerinden biri, öğrencilerin düşünen ve düşünceye saygılı bireyler olarak yetiştirmelerine yardımcı olmaktır (Yeşil, 2002: 43). Anlaşılacağı üzere demokrasinin genç kuşaklara öğretilmesi, betimlenmesi ve geliştirilmesi okulun görevleri arasındadır. Okuldaki demokrasi uygulamaları, öğrencilerin bu yolda davranış geliştirmelerini sağlamalıdır. Genç kuşakların, ilk örneklerini ailede aldıkları ya da almaları gereken demokrasi sevgisi, okul ortamında gelişir (Doğan,

2003: 94). Marginson (2006) okullarda demokrasiyi yapılandırmada tüm öğrencilerin katılımı artırmak için özellikle başarısız öğrencilerin imkân ve durumlarını iyileştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu iyileştirme okullarda “okul içi demokrasi; Eğitici kol çalışmaları, düşünce ve kanaatlere saygı, kendini grup ve sınıf ortamında rahatlıkla ifade becerisi, farklı görüşlere karşı tahammül ve sabır gösterme, okul eşyasının ve itibarının korunması, okul çevresine duyarlılık gösterme gibi güzel alışkanlıklarla beslenir” (Doğan, 2003: 94).

Gelişmiş toplumların ekonomik, sosyal, kültürel, politik güçleri ve yapıları bugün, daha büyük oranda okullar tarafından belirlenmektedir. Toplumda meydana gelen değişme ve gelişmeler okulları etkilediği gibi, bu gelişme ve değişmelerin başlatıldığı, yönlendirildiği ve geliştirildiği yerlerde okullar olmaktadır. Okullar bu değişme ve gelişmeleri hem doğurup yönlendiren, hem de onlardan doğrudan etkilen yerler durumundadır (Yeşil, 2002: 78-79). Dewey (1996; 25) demokratikleşmenin temelinde okullarda demokratik yolla yapılan eğitim ve öğretim uygulamalarının olduğunu vurgulamıştır.

Aynı zamanda amaçlı ve kapsamlı olarak demokrasi eğitiminin verildiği eğitim kurumları okullardır. Okul öncesi formal eğitimden geçen çocuk, ilkököl ve ortaokul kademelerini kapsayan 8 yıllık eğitim dönemini tamamlar. Daha evvel 3 yıllık olan fakat son bir kaç yıldır değişmiş olarak 4 yıllık bir süreyi kapsayan ortaöğretim dönemi ise genel ve mesleki liselerden meydana gelmektedir. Yani ilkökullar ve ortaokullar temel eğitim, liselerde ortaöğretileri oluşturmaktadır. Bu eğitim kademesinin genel amacı; öğrencilerde ortak bir kültür oluşturarak, öğrencileri ilgi ve yetenekleri ölçüsünde programlar dâhilinde hayata hazırlamaktır. Çünkü temel eğitim ve ortaöğretim çağındaki bir bireyin yetenekleri belirginleşmeye başlar. Bu dönemde, psikolojik ve fizyolojik sorunlar ile birtakım kaygılar yaşanmaktadır. O çağındaki bireylerde sevmeye, sevilme ve sevgisini başkaları ile paylaşma, değişen toplumsal gruplara dâhil olma ve grup normlarına ve dinamiğine ayak uydurma hâkimdir. Ayrıca sistematik olarak başkalarına ve topluma olan ödevlerini kavrayacak şekilde vicdan ve ahlak anlayışını ve değerler sistemini oluşturma, uygun bir bağımsızlık tarzı geliştirme, ana baba ve diğer yetişkinlerden

duygusal olarak bağımsız olabilme gibi bireysel ve toplumsal yükümlülükleri yerine getirmektedir.

Yine temel eğitim ve ortaöğretimde çocuğa ve gence kazandırılan demokratik anlayış ve tutumlar arasında düşüncelerini serbestçe söyleyebilme, başkaları ile işbirliği yapabilme, öğrenme ve araştırmaya istekli olabilme, kendisine ailesine ve topluma karşı sorumluluk hissetme gibileri sayılabilir (Büyükkaragöz, 1990: 11).

Temel ve ortaöğretimde olduğu kadar tüm öğretim kurumlarının niteliği ve en büyükten en küçüğe kadar yöneticilerin durumu da önemli bir husustur. Demokratik bir okulda bulunan demokratik yöneticiler; öncelikle insan haklarına saygılı, insana dönük çalışmayı kendilerine görev edinmiş, çağdaş düşünebilen, okulun tüm zorluk ve olanaklarını paylaşabilen kişiler olmalıdırlar. Günümüzde demokrasiyi ve onun erdemlerini bir yaşam felsefesine dönüştürebilen yöneticiler ile demokrasi kültürünün bir iklim olarak yaşandığı okullara olan ihtiyaç da oldukça fazladır (Karadağ, Baloğlu ve Yalçınkayalar, 2006).

Etkili okula ait bazı özellikler ülkemizde 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ilkeler halinde dile getirilmiştir. Bu ilkelerden biri Demokratiklik ilkesidir. Buna göre ülkemizde eğitim kurumları: “ Güçlü ve dengeli, özgür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve sürdürülmesi için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincini, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun; Anayasa, yasalara, manevi ve toplumsal değerlere saygının; her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılmasına ve bu yöndeki duygu ve davranışların geliştirilmesine özen gösterilmelidir. (<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>. 2008).

2.1.9.3. Demokratik Tutum ve Sınıf Ortamı

Bilindiği gibi eğitim ve öğretim faaliyetleri, genellikle sınıf ortamında meydana gelmektedir. Sınıf içinde öğrencilerin öğretmenleriyle ve arkadaşlarıyla ilişkileriyle öğretmenlerin öğrencileriyle ilişkileri sınıf ortamının havasını belirlemektedir.

Otoriter bir hava sınıftaki etkileşim ve iletişimi en düşük seviyede tutmaktadır. Böyle bir havada endişe ve tedirginlik yaygınlaşmaktadır. İyi bir sınıf havası, öğrenme süreçlerini yerinde kullanan ve demokratik liderlik davranışı gösteren öğretmen tarafından geliştirilmektedir. Böyle bir ortamda öğrencilerin istenilen çabuklukta işe koyuldukları ve iş tamamlanıncaya kadar çalışmalarını ilgiyle sürdürdükleri görülmektedir. Demokratik bir sınıf ortamının varlığı, öğrenci başarısını etkileyen önemli faktörlerden biri olduğu kadar, öğrencilerde demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesinde de önemli bir faktördür (Büyükkaragöz, 1990: 23). Demokratik bir sınıf ortamının varlığı öğrenci başarısını etkileyen önemli etkenlerden biri olduğu kadar ayrıca öğrencilerde demokratik tutum ve davranışların oluşmasında ve gelişmesinde önemli bir etkidir (Yağcı, 1998).

Öğrencilere, sınıfta demokratik değerler kazandırmak için, öncelikle öğrencinin değer durumuna, başka bir deyişle önceki yaşantısında hangi değerleri kazandığına ya da kazanamadığına, gelişim düzeyine ve içinde bulunduğu çevreye dikkat etmek gerekir.

Öğrenci demokratik bir değere sahip değilse, eğitim ortamında bunu kazandırmaya dönük, yaşantıya dayalı etkin yöntemlerin kullanılması yararlı olur. Öğrenci, demokratik değerle ilgili birtakım olumsuz duyuşsal özellikler geliştirmişse bu kez bunu ortadan kaldırmaya dönük yöntemler, örneğin ikna yolu kullanabilir ya da işbirlikli gruplarda etkinlikler düzenleyebilir (Oğuz, 2004).

Kısacası demokratik eğitim ortamlarında öğrencilerin düşünebilen, sorgulayabilen, karar verebilen, olaylara çok yönlü ve eleştirel bakışla bakabilen

özellikleri kazanmaları beklenir. Bu özellikleri kazanmaları için öğrenme süreçlerine etkin katılım göstermeleri, araştırmaları ve öğretmenleriyle etkileşim içinde olmaları, işbirliği yapmaları, birçok kaynaktan yararlanarak ve çeşitli durumları gözlemleyerek, düşünerek kendi seçimlerini yapmaları ve uygun davranışları kendilerine örnek almaları gerekir. Kısacası öğrenciler, öğrenme sorumluluğunu kendileri üstlenmelidir. Bu anlayış, öğrencilere demokratik yaklaşımla kazandırılabilir (Oğuz, 2004).

2.1.9.4. Demokratik Tutum ve Öğretmen

Örgün eğitim kurumlarında öğrencilerde istenilir davranış değişikliği meydana getirmek üzere, öğretim tekniklerini planlama, gerekli fiziksel ortamı hazırlama, araç-gereç sağlama, öğretim tekniklerini uygulama ve sonucu değerlendirme gibi işlemleri yürütme sorumluluğu öğretmene aittir. Bu nedenle yeni nesillerin verimli, yapıcı ve yaratıcı niteliklere sahip bir meslek adamı, ülkesine karşı görev ve sorumluluklarının bilincine varmış vatandaşlar olarak yetişmelerinden öğretmenler sorumludur. Okulda demokratik bir eğitimin gerçekleşmesinde asıl görev öğretmene düşmektedir. Çünkü öğrencilerle sürekli etkileşim halinde olan öğretmendir. Daha çok sınıf içinde olan bu etkileşimde, öğretmenin demokratik tutum ve davranışları gösteren bir model kişilik sergilemesi, öğrencilere demokratik değerlerin kazandırılması bakımından son derece önemlidir (Fettahlıoğlu, 2005: 45-46).

Gömlüksiz'e (1988) göre; "Bilişsel düzeyde, demokrasinin ilke ve kurumlarıyla ilgili eğitim verebilmesine karşın; demokrasi, fizik, kimya, tarih gibi öğretilebilecek bir ders niteliği taşımamaktadır. Demokrasi, ancak demokratik bir ortamda pratiği yapılarak öğrenilebilir. Eğer, özellikle, eğitimin her kademesindeki öğretmenler, öğrencilerine karşı hoşgörülü, haklara saygılı, kişilere saygılı, tarafsız, tartışmaya açık, yol gösterici, yardımcı, tutarlı demokratik davranışlar içine girebilirse, bu, kuşkusuz yıllar boyunca ve sayfalar uzunluğunca verilebilecek

derslerinden daha çok etkili olacaktır”. Bu da bize öğretmenlerin eğitim ve öğretim aşamasındaki önemini anlatmaya değer bir açıklamadır.

Demokrasi eğitiminde başarılı olmak için öğretmenin; faydalanılabilecek tüm yöntemleri kullanma bilgi ve becerisine sahip olması gerekmektedir. Öğretim yöntemlerini kullanırken rehberliğe ve işbirliğine önem veren, plandan uygulamaya öğrencilerin görüşlerini dikkate alan ve tüm öğrencilerine eşit katılım hakkı tanıyan, yakın çevrenin ekonomik ve sosyal sorunlarına ilişkin çözüm yollarını eleştirme konusunda öğrencilerini cesaretlendiren öğretmenin, demokrasi eğitiminde başarılı olması kaçınılmaz bir durumdur. Öğretmenin sergileyeceği bu tutumlar iyi bir demokratik insan modeli oluşturmada öğrenciler üzerinde önemli bir etki bırakacaktır (Yeşil, 2002: 44). Ayrıca eğitimin her kademesindeki öğretmenler; öğrencilerine karşı hoşgörülü, haklara saygılı, kişiliklere saygılı, tarafsız, tartışmaya açık, yol gösterici, yardımcı, tutarlı demokratik davranışlar içinde olmalıdır. Eğitimin her düzeyinde özellikle de yarının öğretmenlerini yetiştirecek olan öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanlarının demokratik bir sınıf oluşturarak ders işlemleri ve bu yolla öğrencilerin de demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeye çalışmaları demokrasinin geleceği açısından olduğu kadar, toplumun ilerlemesi, kalkınması açısından da önem taşımaktadır (Yağcı, 1998).

Bireylerin ilk kez ve sürekli olarak ailede kazandığı demokratik değerleri geliştiren en önemli unsur da öğretmendir. Eğitim sisteminin başarısı temelde sistemi işleyip uygulanacak olan öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin niteliklerine bağlıdır. Bundan dolayı “Bir okul ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir” denilebilir (Büyükkaragöz ve Üre, 1994). Bu yönüyle, hem görevi hem de hizmet öncesi eğitimi bakımından öğretmen demokratik yönetimi ve demokratik yaşama biçiminin temelini oluşturan anlayış, tutum ve idealleri geliştirmede olumlu hizmetler yapmaya durumu en uygun olan kişidir. Öğretmenlerin böyle bir hizmette bulunabilmesi için şüphesiz demokrasinin temel değerlerinden haberdar olması, bu değerlerin kendi hayatı ile ilgili olduğu kadar öğrencilerinin hayatları üzerinde de ne derece etkileri olduğunu bilmesi gerekmektedir.

Öğretmen, demokratik yaşam kültürünü geliştirecek manevi, ahlaki yeteneklerin yerleşmesi konusunda üzerine düşen görevlerin neler olduğunun bilincinde olmalıdır. Öğretmenler, demokratik ilkelere değer verdiğini sadece sözleriyle değil, sergiledikleri davranışlarıyla da göstererek demokratik bir yaşamın en temel destekleyicisi olmalıdır. Bunun yanında iyi bir öğretmen, öğrencilerinin demokratik kazanımları geliştirebilmeleri için özendirici bir ortam ve uygun fırsatlar hazırlamalıdır.

Eğitim kurumlarında öğrencilerin kazanımları açısından öğretmenlerin davranış biçimleri de önemli etkenlerden biridir. Bireylere demokratik tutum ve davranışları kazandırmanın en temel ögesi olarak kabul edilen örgün eğitim kurumlarında bu tutum ve davranışları şüphesiz öğretmenlerin sergiledikleri model davranışlar, tutumlar ile kazandırılabilir. Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde demokratik tutum ve davranışları ve bunları öğrencilere kazandırmadaki durumları ile ilgili çok sayıda araştırma yapılmış ve birçoğunun sonucunda da öğretmenlerin tutum ve davranışlarının demokratik olmadığı ortaya çıkmıştır (Genç, 2006). Oysaki öğretmen akıllı, bilimi ve sevgiyi temel alarak çağdaşlık, laiklik ve demokratik değerleri doğrultusunda Atatürk ilkeleri çerçevesinde çocuk, genç ve yetişkinleri kişiliklerine ve zihinlerine insanlık duygusunu, demokrasi ideallerini yerleştirmeye ve benimsetmeye en çok çalışan kişiler olmalıdır (Kayabaşı, 1998). Demokratik bir öğretmenin; araştırmacı, çok yönlü düşünebilen, yeniliklere açık ve öğrencilere hoşgörü ile yaklaşabilen, rehberlik edebilen, sınıfta olumlu bir havanın oluşumunu sağlayan özelliklere sahip olması önemlidir. En önemli özelliği de liderlik yapabilmesidir (Oğuz, 2004).

Çetin (2001) ise ideal öğretmeni; eğitimde demokratik süreçleri isteyerek uygulayan, kendine güvenen, dürüst, saygılı liderlik özelliği taşıyan kişiler olarak belirtmiştir.

Özet olarak; öğretmenler, öğrenciler için destekleyici ve sağlıklı bir öğrenme ortamını yaratabilmek için kendileri iyi bir model olmalı ve bu özellikleri sınıf içine yansıtabilmeli; rahat davranma, dostça yaklaşım, demokratik duygusal

yönden gelişmişlik, nezaket, saygı, öğrencileri birey olarak görüp kişiliklerini göz önünde bulundurarak, etkinliklere öğrencileri katma, aktif kılma ve iyi bir rehber olma, etkili öğretimin temel ilkelerinden olduğunu bilmelidirler. Bu özelliklerin sınıf içinde sergilenmesi öğrencilerin birbirleriyle olan etkileşimini de olumlu yönde etkileyecek, dolayısıyla sınıf içinde tolerans ve saygının hâkim olduğu sağlıklı bir etkileşimin gerçekleştiği demokratik sınıf ortamı yönünde adımlar atılmış olur (Güven, 2004).

2.2. Literatür Tarama

Araştırmanın planlanması ve yapılması aşamasında ilgili literatür taranmış ve aşağıda konu ile ilgili araştırmalardan örnekler verilmiştir.

2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Genç ve Kalafat (2008) “Öğretmen adaylarının demokratik tutumları ile empatik becerilerinin değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesinin İlköğretim Bölümü (Sınıf Öğretmenliği ABD ve Fen Bilgisi Öğretmenliği ABD) Yabancı Diller Bölümü (İngilizce Öğretmenliği ABD) ve Türkçe Öğretmenliğinde öğrenim gören 360 öğretmen adayı örneklem grubuna alınmıştır. Verilerin toplanması amacıyla Gözütok (1995) tarafından Türkiye’ye uyarlanan “Demokratik Tutum Ölçeği”nden yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, öğretmen adaylarının cinsiyetlerine ve öğrenim şekillerine göre demokratik tutumları ile ilgili görüşleri arasında farklılık olduğu, öğrenim gördükleri sınıflara, anabilim dallarına ve anne ve babalarının öğrenim durumlarına göre ise farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

Gömlüksiz ve Kan (2008) eğitim fakültesi ve tezsiz yüksek lisans programlarına kayıtlı öğretmen adaylarının demokratik tutumlarını değerlendirilmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini 2004–2005 öğretim yılında Fırat

Üniversitesi Eğitim fakültesinde bulunan Sosyal Bilgiler, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Programlarında okuyan son sınıf öğrencileri ile Fen ve Matematik Alanları ile Sosyal Alanlar Tezsiz Yüksek Lisans Programında kayıtlı öğrenciler oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında Gözütok (1995) tarafından Türkiye’ye uyarlanan “Demokratik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin demokratik tutum puanları arasında öğrenim gördükleri bölümlere, cinsiyetlerine, anne-babalarının eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Eğitim fakültesi öğrencilerinin demokratik tutumları, tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin tutum puanlarından daha yüksek çıkmıştır. Buna karşın ailenin gelir düzeyine göre grupların demokratik tutumları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Çakmak (2007) yaptığı çalışmada öğretmenlerin sınıf içi davranışlarının demokratiklik düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 2006–2007 öğretim yılında İstanbul Anadolu yakasında bulunan 5 İlköğretim okulundan 50 öğretmen katılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin cinsiyet, çalıştıkları okul kademesi, çalıştıkları okul türü, mesleki kıdem ve branş değişkenlerine göre sınıf içi davranışlarının demokratiklik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Demokratik eğitim konusunda hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin, hizmet içi eğitim almayan öğretmenlere göre sınıf içi davranışlarının demokratiklik düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

Genç ve Kalafat (2007) yapmış oldukları çalışmada öğretmen adaylarının demokratik tutumları ile problem çözme becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesini amaçlamışlardır. Araştırmaya Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesinin İlköğretim Bölümü (Sınıf Öğretmenliği ABD ve Fen Bilgisi Öğretmenliği ABD) Yabancı Diller Bölümü (İngilizce Öğretmenliği ABD) ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 360 öğretmen adayı katılmıştır. Verilerin toplanması amacıyla Gözütok (1995) tarafından Türkiye’ye uyarlanan “Demokratik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek yoluyla elde edilen veriler t testi ve Anova kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçta öğretmen adaylarının cinsiyetlerine,

öğrenim şekillerine göre demokratik tutumları ile ilgili görüşleri arasında farklılık olduğu; öğrenim gördükleri sınıflara, anabilim dallarına, anne-babalarının öğrenim durumlarına göre farklılık olmadığı bulunmuştur.

Toper (2007) “İlköğretim İkinci Kademedeki Demokrasi Eğitimi: İkinci Kademe Öğretmenlerinin Demokratik Tutum ve Davranışları Sergileme Düzeyleri (Kars İli Örneği)” adlı çalışmasında ilköğretim okulu ikinci kademesinde demokrasi eğitiminin yerini, bu eğitimi anlatmak, tanıtmak ve benimsetmek için ne gibi etkinliklerin yapıldığını ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerin demokratik tutum ve davranışlarının cinsiyet, branş ve kıdemlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmanın evrenini 2006–2007 öğretim yılında Kars Merkez ilköğretim okullarında görev yapmakta olan 96 öğretmen oluşturmaktadır. Verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Demokratik Tutum ve Davranışları Ölçeği Anketi” kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre örnekleme oluşturan ilköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin demokratik tutum ve davranışları yeterli düzeyde sergilemedikleri bulunmuştur.

Tanırılı (2007) yaptığı çalışmada demokrasi ve insan hakları eğitimi ile ilgili konuların ilköğretim ders kitaplarında yer alışı biçimini incelenmeye çalışmıştır. Araştırmanın evrenini 2005–2006 öğretim yılında ilköğretim okullarında okutulan ders kitapları oluşturmuştur. Araştırma sonunda ders kitapları içerisinde demokrasi ve insan hakları eğitimi ile ilgili konuların, didaktik bir anlayışla ele alınmış olduğu sonucuna ulaşılmış ve demokrasi ve insan hakları eğitimi ile ilgili konuların didaktik bir anlayış yerine, öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun, onların benimseyip yaşam tarzlarına dönüştürebilecekleri bir nitelikte ele alınması, demokrasi ve insan hakları kavramları ile yurttaşlık eğitiminin karıştırılmaması, sorumlulukların hak ve özgürlük kavramlarının önüne geçirilmemesi, demokrasi ve insan hakları eğitimi verilirken toplumsal ve tarihsel süreçlerin iyi analiz edilip sistematik bir şekilde verilmesi, kurallar ve kavramsal çerçeve vermek yerine, sınanabilir ve öğrenciler tarafından gerçek yaşamla bağdaştırılabilir nitelikteki konulara yer verilmesi, barış, hoşgörü, insan sevgisi, kardeşlik, insan haklarına saygı, çağdaşlık ve dayanışma gibi

kavramlar üzerinden milli birlik ve beraberliğin pekiştirilmesi gerektiği konularında önerilerde bulunulmuştur.

Yalçın (2007) yaptığı çalışmada, ortaöğretim okullarından genel lise öğrencilerinin ve öğretmenlerinin sınıf yönetiminde demokratik tutum ve davranışları ne ölçüde sergilediklerini, demokratik sınıf yönetimini ne ölçüde uyguladıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu araştırmaya 2005–2006 öğretim yılında Malatya ili Merkez İlçede bulunan 8 lisedeki 470 öğretmen ve 10698 öğrenci katılmıştır. Verilerin toplanmasında Demirtaş (2004) tarafından geliştirilen “Demokratik Sınıf Yönetimi Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonunda öğretmenlerin, demokratik sınıf yönetiminde gösterdikleri davranışlarının cinsiyet ve kıdem değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulunmuştur. Bununla beraber öğretmenlerin sınıf içinde demokratik davrandıkları ve bunun gereklerini yerine getirdikleri tespit edilmiştir.

Erdem ve Sarıtaş (2006) yaptıkları araştırmada, sınıf öğretmenliği öğrencilerinin, öğretim elemanlarının davranışlarını demokratik açıdan nasıl algıladıklarını belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmaya Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde okuyan 319 öğrenci katılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretim elemanlarının davranışlarının demokratikliğine ilişkin öğrenci algıları cinsiyet ve öğretim türüne göre farklılık gösterirken, sınıfa göre farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Genç’in (2006) yaptığı “Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin etkililiğinin değerlendirilmesi” adlı araştırmasına Erzurum il merkezindeki 15 ilköğretim okulunda görev yapan 300 öğretmen katılmıştır. Veri toplamak için araştırmacı tarafından hazırlanan anket kullanılmıştır. Ankette, ilköğretim öğretmenlerinin demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde kullandıkları etkinlikleri belirlemeye yönelik 25 madde bulunmaktadır. Araştırma sonucunda, demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin farklı farklı etkinlikleri farklı oranlarda kullandıkları, diğer taraftan,

demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin kullandıkları etkinliklerin cinsiyetlerine ve okuttukları sınıflara göre değişkenlik göstermediği, mesleki kıdemlerine ve öğrenim durumlarına göre ise değişkenlik gösterdiği bulunmuştur.

Karadağ, Baloğlu ve Yalçınkayalar (2006) ilköğretim okulu yöneticilerinin öğretmenlerce algılanan demokratik tutum düzeyleri ile öğretmenlerin demokratik değerleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçladıkları araştırmalarında araştırmanın örneklemini 2006–2007 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 15 ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Zincirci (2003) tarafından geliştirilen ölçme aracı kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin algıladıkları demokratik tutum ile demokratik değerleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Karahan ve diğerleri'nin (2006) yaptıkları “Öğretmen Adaylarında Demokratik Tutum, Nevrotik Eğilimler ve Kendini Gerçekleştirme” adlı araştırmada öğretmen adaylarının demokratik tutum düzeylerinin; nevroitik eğilimlere, kendini gerçekleştirme düzeyine ve sosyal ilişkilerde yeterlilik düzeyine göre değişip değişmediğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada ayrıca bir sivil toplum örgütünün siyasal-kültürel etkinliklerine katılma durumu, cinsiyet ve sınıf düzeyi gibi değişkenlere göre öğretmen adalarının demokratik tutum ölçeğinden aldıkları puanları arasında anlamlı farklılıkların bulunup bulunmadığı da test edilmiştir. Araştırmaya 2004–2005 öğretim yılı yaz döneminde Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde; Yabancı Diller, Güzel Sanatlar, Bilgisayar Teknolojileri, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Okulöncesi Eğitim ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde (I. ve II. öğretim gruplarında) 1. ve 4. sınıflarda öğrenim gören 723 öğrenci katılmıştır. Verilerin toplanmasında Gözütok (1995) tarafından Türkiye'ye uyarlanan Demokratik Tutum Ölçeği ve Özgüven tarafından geliştirilen Hacettepe Kişilik Envanteri kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin demokratik tutum düzeyleri düştükçe nevroitik eğilimlerin arttığını, kendini gerçekleştirme düzeyinin ve sosyal ilişkilerde yeterlilik düzeyinin ise düştüğü bulunmuştur. Araştırmada ayrıca bir sivil toplum örgütünün siyasal- kültürel

etkinliklerine katılan öğrencilerin Demokratik Tutum Ölçeği puanlarının 1. sınıfa devam eden öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunurken, araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin demokratik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Akyüzlü (2005) “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Demokratik Tutum ve Davranışları (Türkoğlu Örneği)” adlı araştırmasında amaç, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin demokratik tutum ve davranış düzeylerini öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurarak belirlemek, çıkacak sonuçlardan yararlanılarak öğretmenlerin demokratik tutum ve davranışlarını geliştirecek bilgi birikimi sağlamak ve çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırmaya 2002–2003 öğretim yılında Kahramanmaraş ili, Türkoğlu ilçesinde bulunan 13 ilköğretim okulunda görev yapan 245 öğretmen ile 4 ilköğretim okulundan 604 öğrenci katılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmenler için 34 ve öğrenciler için 40 maddeden oluşan anket formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre demokrasi eğitiminin ilköğretim düzeyinden itibaren öğrencilerin gelişimsel özelliklerine uygun olarak verilmesi, okul ve sınıf kurallarının belirlenmesi ve sınıfça karar alınması sırasında öğrencilerin katılımlarının sağlanması, derslerde öğrenci katılım merkezli öğretim yöntemlerinin kullanılması, ödev ya da eğitici çalışma konularının çevre imkânları, öğrencinin imkânları ve başarı durumlarının göz önünde bulundurularak belirlenmesi, ödevlerin daha çok demokrasi ile ilgili konularda ve öğrencilere seçme imkânı tanınarak verilmesi gerektiği ortaya konmuştur. Öğretmenlerin sınıfça karar alınması gereken konularda öğrencilerin görüşlerine yer vermeleri, öğrenciler arasında ayırım yapmamaları, tutum ve davranışları ile öğrencilere iyi model oluşturmaları, demokratik davranışların daha çok öğrenci tarafından sergilenebilmesi için etkinlik merkezli öğretim yöntemleri kullanmaları, tanıma teknikleri, sınıf yönetimi ve ölçme ve değerlendirme konularında kendilerini geliştirmeleri, eğitim fakültelerindeki eğitimi ve yönetim uygulamalarının demokratikleştirilmesi, tüm bölümlerinde demokrasi öğretimini içeren zorunlu ve seçimsel derslerin okutulması, hizmet içi eğitimleri sırasında da aynı doğrultuda hareket edilmesi, öğretmenlerin eğitimleri

sırasında da aynı doğrultuda hareket edilmesi, öğretmenlerin hoşgörölü, uzlaşmacı, şiddete başvurmıyan bir anlayışa sahip olmaları gerektiğı vurgulanmıştır.

Fettahlıoğlu (2005) yaptığı çalışmada Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Öğretim Elemanlarının demokratik tutum ve davranışlarının değeriendirilmeyi amaçlamıştır. Bu çalışmanın örneklemini 2003–2004 öğretim yılında Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi’nde görevli öğretim elemanları ile çeşitli fakölte ve yüksekokullarda okuyan öğrenciler oluşturmuştur. Verilerin toplanması amacıyla, araştırmacı tarafından öğretim elemanları ve öğrenciler için aynı içerikte olmak üzere iki ayrı anket formu geliştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretim elemanları ve öğrenciler tarafından demokrasi ilkelerinin kabul gördüğü ve benimsendiğı ortaya çıkmıştır.

Güven (2005) yaptığı çalışmada, tarih öğretiminde öğrencilerin demokratik tutumları üzerinde, çeşitli değişkenlerin ne gibi etkileri olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmaya Erzurum il merkezinde bulunan liselerin 3. sınıflarında öğrenim gören 1354 öğrenci katılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen anket formları kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin tarih derslerinde demokratik sınıf içi ortamın olması ve konuların işlenişleri sırasında demokrasinin değeri ile ilgili hususlara vurgu yapılması konusunda ifadelere yüksek bir oranda katıldıkları görölmüştür. Anne-baba eğitim düzeyinin yükselmesi ve davranış biçimlerinin demokratik olması, öğrencilerinin tutumlarını olumlu etkilemiştir. Tarih öğretmenlerinin davranış biçimleri ile öğrencilerinin demokratik tutumları arasında bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yerleşim yeri ve ailenin aylık gelirin, öğrencilerin demokratik tutumlarının oluşmasında etkili olduğu tespit edilmiştir. Lise türleri arasında Anadolu/Anadolu Meslek liseleri diğeri lise türlerine göre demokratik değeri konusunda daha duyarlı oldukları bulunmuştur.

Kaldırım (2005) “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Demokrasi Algıları” adlı çalışmasında ilköğretim 8. sınıf kademesindeki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi müfredatı içerisinde yer alan demokrasi ile ilgili kavramları nasıl algıladıkları ve bu

kavramlarla ilgili mevcut algılamalarında nelerin etkili olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya Ankara ilindeki 12 okuldan 464 8. sınıf öğrenci katılmıştır. Verilen toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğrencilerin demokrasi kavramı içerisinde eşitlik, siyasi partiler, özgürlük ve milli egemenlik ile ilgili bazı konuları yanlış algıladıkları bulunmuştur. Öğrencilerin demokrasi algılarını en çok etkileyen faktörü olarak anne-babanın eğitim düzeyi olduğu ortaya çıkmıştır.

Saracaloğlu, Evin ve Varol'un (2004) yapmış oldukları "İzmir İlinde Çeşitli Kurumlarda Görev Yapan Öğretmenler İle Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma" adlı çalışmada öğretmen ve öğretmen adaylarının çeşitli değişkenler açısından demokratik tutumlarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya İzmir ilindeki çeşitli kurumlarda görev yapan öğretmenler (N=317) ile Dokuz Eylül ve Ege Üniversitelerinde çeşitli bölümlerde öğrenim gören ve Ege Üniversitesi Öğretmenlik Meslek Bilgisi Sertifika Programına devam eden üniversite öğrencileri (N= 768) olmak üzere toplam 1085 kişi katılmıştır. Verilerin toplanmasında Gözütok (1995) tarafından Türkiye'ye uyarlanan "Demokratik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının öğrenim gördükleri kurumlara, cinsiyete, bölümlere, yaş gruplarına, ailelerinin yaşadıkları yerleşim birimlerine, mezun oldukları lise türüne, anne babalarının eğitim düzeyine ve mesleklerini sevmeye durumlarına göre farklılaştığını; öğretmenlerin demokratik tutumlarının ise görev yaptıkları kurum, cinsiyet, branşlar, kıdemler, mezun oldukları kurumlar, branş ve çalıştıkları kurumdan memnun olma durumları açısından anlamlı bir biçimde değişmediği bulunmuştur. Öğretmen ve öğrencilerin demokratik tutumları karşılaştırıldığında, öğretmen adayları lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

Toy (2004) ilk ve ortaöğretim kademesinde görev yapan öğretmenlerin demokratik tutumlarının ne düzeyde olduğunu tespit etmeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini Gaziantep ili Şehitkâmil ve Şahinbey ilçesine bağlı ilköğretim okulu ve liseler oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında, Büyükkaragöz ve arkadaşlarının geliştirdiği "Öğretmenlerin Demokratik Tutum

Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin Demokratik tutum puanları ortalamanın üzerinde bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin uzmanlık alanlarına göre demokratik tutumlarında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Demir (2003) yaptığı araştırmada, ilköğretimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin gösterdikleri demokratik davranışlara ilişkin öğrenci görüşlerini saptamaya çalışmıştır. Araştırmaya 2002–2003 öğretim yılında Ankara ilinin 6 ilçesinden 20 okulda 5. sınıfta öğrenim gören 1011 öğrenci katılmıştır. Verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen 4 boyut ve 36 maddeden oluşan anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda kız öğrenciler, erkek öğrencilerin görüşlerine oranla öğretmenlerinin daha demokratik olduğunu, öğrenciler kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla daha demokrat olduğunu, özel okullarda öğrenim gören öğrenciler öğretmenlerinin yüksek düzeyde demokratik davrandığını belirtirken, bu görüşe kıyasla resmi okullarda öğrenim gören öğrenciler öğretmenlerinin daha düşük düzeyde demokratik davrandığını belirtmişlerdir. Sınıf mevcudu 25’ten az olan sınıflarda çalışan öğretmenleri, sınıf mevcudu 25–40 arası olan sınıflarda çalışan sınıf öğretmenlerinden ve sınıf mevcudu 41 ve üzeri olan sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinden öğrenci görüşleri çerçevesinde daha demokratik olarak değerlendirilmektedir.

Yurtseven’in (2003) ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin demokratik tutumlarını belirlemek amacıyla yaptığı araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın örneklemini 2002–2003 eğitim-öğretim yılında Adana ili Yüreğir ve Seyhan ilçelerindeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda ortaöğretim öğretmenlerinin çoğunlukla katılımcı, hoşgörülü, eşitlikçi bir demokrasi anlayışına sahip oldukları bulunmuştur.

Kasapoğlu (2001) “İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Okullarında İnsan Haklarına Uygun Davranma Düzeyleri Konusunda Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri” adlı çalışmasına Ankara ili Altındağ ilçesinde 2000-2001 öğretim yılında 60

ilköğretim okulundan 90 öğretmen ve 120 öğrenci katılmıştır. Veriler anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda; öğretmenlere göre öğretmenler, okulda öğrencilere her zaman insan hakları ilkelerine uygun davranmaktadırlar. Öğrencilere göre ise öğretmenler, öğrencilere karşı çoğu zaman insan hakları ilkelerine uygun davranmaktadırlar. “Gerektiğinde özür dileme davranışı hakkında öğretmenlerin görüşleri; cinsiyet ve hizmet sürelerine göre değişiklik göstermemektedir. Ancak bayan öğretmenler söz konusu davranışı daha fazla yapmaktadırlar. Öğretmen ve öğrenci görüşlerinin tamamına yakını, birbirinden farklı bulunmuştur. Öğrenciler, öğretmenlerin sözü edilen davranışları belirttiklerinden daha az sıklıkta gösterdiklerini düşünmektedirler.

Yanardağ’ın (2000) yaptığı “Üniversite Gençliğinin Demokratik Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma” konulu araştırmasının sonucunda; gençlerin önemli bir çoğunluğunun demokrasi ve demokratik ilkeler konusunda tutum ve kanaatlerinin olumlu yönde belirginleştiği ve rasyonel bir davranış sergiledikleri görülmüştür. Üniversite gençliğinin demokrasi kültürü ve uygulamaları konusunda problemleri olduğu, bu hususta grup ve bireysel olarak danışılacak, bilgilendirilecek bir merciinin eksikliği dikkat çekmektedir. Cinsiyet faktörü açısından kızların daha demokratik tutum sergiledikleri bulunmuştur. Kırsal kesimden gelen fakir öğrencilerin daha otoriter bir tutum sergiledikleri, zengin sayılabilecek durumdaki öğrencilerin ise demokratik tutumdan çok, kararsız bir tutum içinde oldukları gözlenmiştir. Ailenin sosyo-ekonomik durumuna paralel olarak sosyo-ekonomik durum yükseldikçe daha fazla demokratik tutum sergilendiği bulunmuştur.

Dilekmen (1999) yaptığı çalışmada grupta psikolojik danışmanın öğretmen adaylarının demokratik tutum ve empatik beceri düzeylerine etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 1998–1999 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı son sınıfında okuyan 20 deney, 20 kontrol grubunda olmak üzere 40 öğrenci katılmıştır. Verilerin toplanmasında Gözütok (1995) tarafından Türkiye’ye uyarlanan “Demokratik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, grupta psikolojik danışmaya katılan öğretmen adaylarının

demokratik tutum düzeylerinde kontrol grubuna göre önemli farklılıkların olduğu görülmüştür.

Büyükkaragöz (1995) yaptığı araştırmada yükseköğretim gençliğinin demokratik tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu araştırmaya Ankara, Gazi ve Selçuk Üniversitelerinin çeşitli fakültelerinin değişik bölümlerinin son sınıflarında okuyan 1672 öğrenci katılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarından bazıları şu şekilde sıralanabilir:

1. Ortak bilim gruplarında (Sosyal ve Siyaset Bilimleri, Fen ve Sağlık Bilimleri, Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumları, Mühendislik ve Teknik Eğitim veren Yükseköğretim Kurumları), öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin sergiledikleri demokratik tutumlar arasında fark kız öğrenciler lehine bulunmuştur.

2. Farklı üniversitelerin değişik fakültelerinde eğitim gören öğrencilere uygulanan “Yüksek Öğretimde Demokratik Tutumlar” adlı ölçekte yer alan tutumlara Veteriner fakültesi öğrencileri demokrasi lehine daha olumlu bir tutum sergilemişlerdir.

3. Değişik üniversitelerde (Ankara, Gazi Ve Selçuk Üniversiteleri) eğitim gören öğrencilere uygulanan “Yüksek Öğretimde Demokratik Tutumlar” adlı ölçekte yer alan tutumlara Selçuk Üniversitesi öğrencileri demokrasi lehine daha olumlu bir tutum sergilemişlerdir.

Gözütok (1995) yaptığı araştırmada öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının demokratik tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu araştırmaya Ankara’daki üç sosyo-ekonomik düzeydeki ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde çalışan öğretmenler ile Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretmenlik Sertifikası Programına devam eden öğretmen adayları katılmıştır. Verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Demokratik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğretmenlik sertifikası programına katılan öğretmen adaylarının, öğretmenlere göre daha yüksek demokratik tutuma sahip oldukları, farklı kıdemlere sahip öğretmenlerin demokratik tutum puanlarının farklılık göstermediği, yaş gruplarına göre ise 21-25 yaş grubu öğretmenlerin diğer

yaş grubundaki öğretmenlere oranla daha yüksek demokratik tutuma sahip oldukları, farklı sosyo-ekonomik çevredeki okullarda görev yapan öğretmenlerin demokratik tutum puanlarının farklılık gösterdiği bulunmuştur. Öğretmenlik sertifikası programına katılan öğretmen adayları ile öğretmenler, genç öğretmenler ile kıdemli öğretmenler arasında demokratik tutum puanları arasında farklılıkların olduğu bulunmuş ve çalışılan kurum, görev yapılan öğretim kademesi ve branşa göre de öğretmenlerin demokratik tutum puanlarının anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Bilgen (1994) ders geçme ve kredi sisteminin uygulanması ile ilgili araştırmasında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarının lise birinci sınıflarında 1991–1992 öğretim yılında kademeli olarak uygulamaya konan Ders Geçme ve Kredi Sisteminin, birinci uygulama yılı sonucunda değerlendirmesini yapmayı ve gerekli hallerde önerilerde bulunmayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 1991–1992 öğretim yılında Ders Geçme ve Kredi Sistemini Uygulayan ortaöğretim kurumlarının yönetici, öğretmen ve lise birinci sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerini almak üzere yedi bölgeden 17 il seçilmiş ve bu illerde 3.000 öğretmen ile 3.000 öğrenciye anket uygulanmış ve bu anketlerden 1684 öğretmen, 2167 öğrenci anketi değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmanın sonuçları göre;

1. Lise müdürlerinin çoğunluğu, eğitimin temel bir insan hakkı olduğuna inanmaktadır. Bazı lise müdürlerinin “eğitim herkesin hakkı değildir” görüşünü belirtmiş olması düşündürücüdür.

2. Genel meslek ve teknik lise müdürleri, çağdaş ve demokratik eğitim anlayışının “eğitim, öğrenci merkezli bir süreçtir. Bu süreçte her öğrenci biyolojik, sosyal ve kültürel bakımdan kendine özgü bir bütündür” görüşünü paylaşmaktadır. Az sayıda lise müdürünün bu görüşü paylaşmadığını belirtmiş olması dikkat çekicidir.

3. “Herkes potansiyeli oranında ve doğrultusunda başarılı olabilir. Her öğrencinin her programda, aynı ölçüde başarılı olması beklenemez” görüşü lise müdürleri tarafından genellikle desteklenmiştir.

4. Ders Geçme ve Kredi Sisteminin temel ilkelerinden biri olan “her öğrenci kendi eğitiminden sorumlu ve eğitim programını (dersleri) seçmeye yetkilidir” görüşüne lise müdürlerinin çoğu katılmıştır.

5. Genel, mesleki ve teknik lise müdürleri; Ders Geçme ve Kredi Sisteminin “öğrencilerin program hedeflerine uygun başarıları, sınıf dışı okul dışı ve hatta ülke dışı, nerede olursa olsun değerlendirilir” ilkesinin, çağdaş ve demokratik eğitim anlayışına uygun olduğu görüşüne katılmıştır.

6. “Tehdit ve ceza yaptırımı yerine sevgi ve saygı yaptırımı kullanılır” ilkesi, lise müdürleri tarafından, çağdaş ve demokratik eğitim anlayışı olarak çoğunlukla paylaşılmıştır.

7. Lise müdürleri, “eğitim tür ve kademeleri arasında yatay ve dikey geçiş yollarının açık olması”nı çağdaş ve demokratik eğitim anlayışı açısından çok doğru bulmuşlardır.

8. Genel, mesleki ve teknik lise müdürleri orta öğretim kurumlarında bütün derslerin seçmeli olması görüşüne katılmışlardır.

9. Eski sisteme göre yeni sistemde sayısal olarak başarı yüksek bulunmuştur. Ayrıca öğretmenler kurulu kararı ile başarılı sayılmanın sonuca olan kalite eksikliği de giderilmiş olmaktadır.

Yıldırım’ın (1994) ilköğretim birinci kademedeki okuyan öğrencilerin demokratik davranışlar kazanmasında, öğretmenin tutum ve davranışları arasındaki ilişkileri saptamak amacıyla yaptığı araştırmaya Antakya ilinde bulunan 14 ilköğretim okulundaki 4. ve 5. sınıf öğretmenleri ve öğrencileri katılmıştır. Veri toplama aracı olarak öğretmenler için demokratik davranışları içeren gözlem formu, öğrenciler için demokratik davranışları içeren gözlem formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin demokratik tutum puanlarının “iyi”, demokratik davranışlarının ise gözlem formu sonuçlarına göre “orta” olduğu görülmüştür. Öğrencilerin demokratik davranışlarını içeren gözlem formundan aldıkları puan ortalamasının ise zayıf olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin demokratik tutum puanları ile gözlem formu puanları arasında anlamlı farklılık bulunduğu belirlenmiştir. Araştırma bulguları, öğretmenlerin demokratik tutumları ile demokratik davranışları arasında tutarsızlık olduğunu ve öğrencilerin demokratik

davranışları ile öğretmenlerin demokratik tutumları arasında paralellik olmadığını göstermektedir.

Gömlüksiz'in (1993) yaptığı araştırmada, kubaşık öğrenme yöntemiyle geleneksel yöntemin sınıf ortamına ilişkin demokratik tutumlara ve erişkiye etkisini araştırılmıştır. Araştırmada veri toplamak amacıyla iki ölçme aracı kullanılmıştır. Bunlardan biri, "Sınıf Ortamına İlişkin Demokratik Tutum Ölçeği" diğeri ise "Eğitim-Toplum, Eğitim-Psikoloji, Eğitim-Felsefe, Eğitim-Ekonomi" ünitelerinin amaçları doğrultusunda oluşturulan "Eriş Testi"dir. Araştırmanın örneklemini 1991–1992 eğitim yılında Çukurova Üniversitesi Adana Eğitim Yüksekokulu birinci sınıfında okuyan 75 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; erişki testi; öntest-sontest puanlarının çıkarılmasıyla elde edilen erişki puanları arasında, kubaşık öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubu lehine anlamlı farklar bulunmuştur. Bilgi düzeyi sorularından elde edilen puanlarda deney grubu lehine anlamlı farklar saptanmıştır. "Sınıf Ortamına İlişkin Demokratik Tutum Ölçeği" nin uygulanmasından elde edilen puanlar arasında deney grubu lehine anlamlı farklar ortaya çıktığı görülmüştür. Bulgularından elde edilen sonuçlarına göre kubaşık öğrenme yönteminin, gerek öğrenci başarısı gerekse demokratik tutumlar açısından, geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğu belirtilmiştir.

Büyükkaragöz (1990) "Ortaöğretimde Demokrasi Eğitimi" adlı araştırmasında amaç ortaöğretim kurumlarında, öğrencilere demokratik değerlerin kazandırılması için neler yapıldığını ve yapılabileceğini ortaya çıkarmak için lise seviyesindeki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin tutum ve davranışlarını analiz etmektir. Bu araştırmaya Konya ili ve ilçe merkezlerinde bulunan lise 3. sınıf öğrencileri (N= 360) ve bu öğrencilerin derslerine giren öğretmenler(N= 99) ve okul yöneticileri (N= 35) katılmıştır. Araştırma ile ilgili verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre kadın ve erkek öğretmenlerin demokratik tutumları arasında fark bulunamamış; kız ve erkek öğrenciler arasında demokratik tutum ve davranışlar bakımından, kızlar lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenler öğrencilere oranla demokratik olmasına rağmen davranış bakımından öğrencilerin daha

demokratik olduğu görölmüştür ve il merkezlerinde öğrenim gören öğrencilerin ilçe merkezlerinde öğrenim gören öğrencilere oranla daha demokratik davranışlara sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Gömleksiz'in (1988) hazırladığı “ Demokratik Sınıf Ortamı Açısından Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Elemanları ve Öğrencilerin Davranışlarının Değerlendirilmesi” adlı araştırmasını, 1987–1988 öğretim yılı 1. yarısında, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görevli öğretim elemanları ile 3. ve 4. sınıf öğrencileri üzerinde uyguladığı ölçeklerle gerçekleştirilmiştir. Verileri toplamak amacıyla öğretim elemanları ve öğrenci davranışlarını kapsayan iki ayrı anket geliştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; öğretim elemanı ve öğrenciler, demokrasi ilkelerine oldukça yüksek düzeyde katılım göstermektedirler. Öğretim elemanlarının, demokrasi ilkelerine katılımları ile bu ilkelere uygun sınıf içindeki davranışlarını değerlendirmeleri arasında, genelde, anlamlı farklar bulunmaktadır. Öğrencilerin, demokrasi ilkelerine katılımları ile bu ilkelere uygun sınıf içindeki davranışlarını değerlendirmeleri arasında anlamlı farklar bulunmaktadır.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Almog ve Shechtman (2007) “Öğretmenlerin Özel İhtiyaçları Olan Öğrencilerin Davranış Problemleriyle Başa Çıkma Yöntemleri ve Demokratik ve Yeterlik İnançları” adlı çalışmalarında öğretmenlerin öğrencilerin davranış problemleriyle nasıl başa çıktıklarını ve öğretmenlerin kullandıkları yöntemlerdeki kişisel farklılıkların etkisini anlamak için öğretmenlerin demokratik düşünceleri ve kendi yeterlilikleriyle bu yöntemler arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu araştırmaya İsrail’de öğrencileri 1’den 3. sınıfa kadar okutan 33 öğretmen katılmıştır. Araştırmayla ilgili verilerin toplanmasında sınıf içi gözlemlerden, öğretmenlerle yapılan görüşmelerden ve anketlerden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin varsayılan bilgileriyle onların bu bilgileri sınıf ortamında uygulama becerileri arasında büyük bir uçurum bulunduğu ortaya

çıkmıştır. Buna ek olarak öğretmenlerin demokratik tutumlarıyla yöntemleri kullanma yeterlilikleri arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Yani özel ihtiyaçları olan öğrencilerin bulunduğu sınıflarda, öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin yüksek olması öğretmenlerin farklı yöntemleri kullanma yeterliliklerinin de yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Marginson (2006) yaptığı “Neoliberal Çağda Demokratik Eğitim” adlı çalışmada demokrasi ve eğitim ile ilgili 5 farklı kitabı incelemiştir. Bu çalışmada demokrasi kavramının farklı tanımları üzerinde durmayı, demokrasinin şekillenmesine ve gelişmesine engel olan problemleri belirlemeyi amaçlamıştır. Bu çalışmanın sonucunda, kitapların yazarlarının demokrasiyi değişik şekillerde tarif ettikleri görülmüş ve demokrasinin şekillenmesinde okulların rolünün önemli olduğu konusunda hemfikir oldukları kanısına varılmıştır. Buna karşın bu kitaplar ne demokrasinin problemlerine kesin bir çözüm önermekte, ne de demokratik eğitim düşüncesinde büyük bir buluş ortaya koymaktadır. Fakat hepsinin bu konuda yararlı yöntemler ortaya koydukları görülmüştür.

Perliger ve Canetti – Nisim ve Pedahzur (2006) “Lise Öğrencileri Arasındaki Demokratik Tutumlar: Sınıf Ortamı Anlayışının Oynadığı Rol” adlı çalışmada vatandaşlık eğitimi, sosyo-demografik özellikler, sınıf ortamının algılanışı ve demokratik tutumlar arasındaki ilişkileri çözmek amaçlanmıştır. Araştırmaya 2001 yılında İsrail’de beş farklı lisede okuyan 10. ve 12. sınıf öğrencisi toplam 718 kişi katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, vatandaşlık eğitiminin öğrencilerin demokratik tutumlarında küçük bir etkisi olduğu, bu çalışmaya katılan öğrenciler arasında demokratik sınıf ortamının demokratik tutumların içselleştirilmesinde önemli bir etkiye sahip olduğu ve sosyo-demografik özellikler ile demokratik davranışlar arasındaki ilişkinin demokratik sınıf ortamının algılanması ile kısmen ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Schweisfurth (2002) öğretmen adayları ve öğretmenlerden; barışçı düşünme, demokratik tutum sergileme, insan haklarına duyarlılık, bireysel sorumlulukların bilincine varma gibi özellikleri kazandırma amacıyla 2 yıl boyunca

devam eden çalışma grupları oluşturmıştır. İki yıl süren araştırmanın sonucunda çalışma gruplarının deneklerin demokratik tutumları üzerinde önemli değişimlere neden olduğu, deneklerin kazandıkları demokratik tutum ve becerileri öğretmen olarak gittikleri okullarda da uygulamada etkili oldukları saptanmıştır (Akt: Karahan ve diğerleri, 2006).

De Baessa, Chesterfield ve Ramos (2002) tarafından yapılan “Guatemala’nın Kırsal Bölgelerinde Bulunan İlkokullardaki Aktif Öğrenme ve Demokratik Davranış” adlı çalışmada çocukların demokratik davranışlarındaki farklılıklara ortaya koymak amaçlanmıştır. Sınıf odaklı gözlemlerin yapıldığı bu çalışmanın sonuçlarına göre aktif öğrenme programı içerisinde olan çocukların, bu programa katılmayan çocuklara göre daha demokratik davranışlar sergiledikleri ortaya çıkmıştır ve aktif öğrenme programı içinde demokratik tutumların kazanılmasının küçük grupların katılımlarıyla bağlantılı olduğu da bulunmuştur.

Tal ve Yinen (2002) tarafından İsrail’de “Öğretmenlerin Tutuculuk, Değişime Açıklık, Üstünlük ve Okulda ve Günlük Yaşamdaki Kendini Aşma Durumları” konulu bir araştırma yapmıştır. Yüz otuz İsrailli öğretmene ölçekler uygulanarak araştırmada bir yargıya varılmaya çalışılmıştır. Öğretmenlerin tutum ve davranışlarını açıklayan ölçekler anlamlı çıkmamış ve öğretmenlerin değerleri anlaşılamamıştır. Öğretmenlerin günlük yaşamda daha tutucu olduğu, buna karşılık okuldaki değerlerinde ve tutumlarında değişime açıklığın olduğu saptanmıştır. Evdeki tutuculuk ve okuldaki değişime açıklık göz önüne alındığında değerlerin ve davranışların tutumlara aracılık ettiği de araştırmadan elde edilen diğer bir sonuçtur (Akt: Demir, 2003).

Demoulin ve Kolstad’ın (2000) yaptığı araştırmada öğretmenlik eğitimi alan ve yaşları 18 ile 43 arasında değişen 1453 deneğe Demokratik Olgunluk ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda yaşı daha büyük olan öğrenciler genç öğrencilere göre ve bayan öğrencilerin de, erkek öğrencilere göre demokratik olgunluk düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Akt: Karahan ve diğerleri, 2006).

Rainer ve Guyton (1999), “Öğretmen Eğitiminde ve İlkokullarda Demokrasi Uygulamaları” isimli çalışmalarında demokrasinin öğretmen eğitim programlarında ve ilkokul öğrencileri üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Araştırmacılara göre, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmek için öğretmenlerin sınıfta öğrencilere çeşitli diyaloglar ve yapılandırmacı roller vermesi ve onlara tartışma ortamları yaratması, öğretmenin istediği değişimi meydana getirir ve bu uygulamaları yaptıktan sonra ortaya çıkan sonuçları da farklılık yaratır. Ama öğrenci açısından bakıldığında onların kazandığı sorumluluk duygusu, sınıf içi ve dışı etkinliklere rahatlıkla katılabilmelerinin sağlanması, onlara daha çok seçim yapma ortamının sağlanması gibi değişimler her grupta aynıdır. Son olarak araştırmada öğretmenlerin bu demokratik uygulamalarının çocuğun davranışlarında ve öğrenme yaşantılarında olumlu etkileri olduğu sonucuna varmışlardır.

Meredith ve Steele (1995), Slovakya’da “Demokrasiyi Nasıl Öğretirsin?” adlı bir çalışma yapmışlar ve bu çalışmaya öğretmenler, yöneticiler, çocuklar, aileler, öğretmen eğitmenleri ve hükümetin önde gelenlerini katılmıştır. 16 deneyimli ilkokul öğretmeni ile çalışma yapılmış ve bu öğretmenler, öğretmen lideri olarak yerleştirilmişlerdir. Meredith ve Steele göre; demokratik toplumların gelişmesi için vatandaşların demokratik ideallerini destekleyici şekilde yaşamayı öğrenmeleri gerekmektedir. Bu sadece oy vermekle olmayıp, ilişkilerde tutum ve davranışlarla karakterize edilmelidir. Kendini ifade etme, diğerlerine hoşgörülü olma, gücü paylaşmaya istekli olma, eleştirel düşünme karar verme, biri adına sorumluluk alma, kendi düşüncelerini oluşturma, başkalarına ne olacağını düşünme ve hissetme, deneyimlerden anlam çıkarma bunlara örnektir. Ayrıca demokrasiyi öğrenmeye okul döngüsü içinde anaokulundan itibaren başlanması gerektiği, yüksek okulun demokrasiyi öğrenmek için çok geç olacağı ileri sürülmüştür. Bu projede, ilkokul öğretmenleri 1–4. sınıflar ve 5–8. sınıflar olarak iki gruba ayrılarak eğitilmiştir. Bu bağlamda yapılan işler; öğrencilere kendilerini ifade etme, paylaşma, fikir oluşturma aşamalarında cesaretlendirme yollarını kavratmak, okudukları metinleri tartışma, kendi deneyimleri ile karşılaştırma, kendi fikirlerini savunma yaklaşımlarını kazandırma yollarını kavratmak, kendi deneyimlerini kaybetme, olayların

sorumluluğunu alma, düşüncelerini yayma, diğerlerinin düşünceleri ile karşılaştırma ve bunları yazılı sözlü ifade etme yollarını kavratmak, öğrenci eğitiminde ailenin önemini kavratmaktır (Akt: Yurtseven, 2003).

Ehman (1977) iki yıllık bir sürede lise öğrencilerinin, toplumsal-politik durumlarının değişmesine sebep olan çalışmalarının öğretime etkileri üzerinde yaptığı bir araştırmada, eğer öğretmen demokratik, açıklayıcı, dostça bir sınıf ortamı yaratmak için çaba gösterirse tartışmalı içeriğin arttığını, siyasal katılım becerilerinin geliştiğini, yurttaşlık görevlerinin yüklediği sorumlulukların bilincine vardığını toplumsal bütünleşmenin sağlandığını, uzlaşma eğilimlerinin belirginleştiğini, siyasal açıdan ilgi ve güven düzeyinin yükseldiğini tespit etmiştir (Akt: Fettahlıoğlu,2005).

Alman ve arkadaşları (1975) tarafından ilkokul birinci ve beşinci sınıf öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada, gelişmeye açık ya da demokratik ortamın bulunduğu sınıflarda görev yapan öğretmenlerin ek önderlik davranışlarının, öğrenci tutumları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Sonuçta, açık ortamda bulunan sınıftaki öğrenciler, herhangi bir karmaşaya düştüklerinde, demokratik yöntemi tercih etmişler, öğretmenlere bağımlılıkları kalmamış ve daha az boyun eğen bir tutum geliştirmişlerdir (Akt: Demir, 2003).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi üzerinde durulmuştur.

Bu araştırmada, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarını belirleyerek, tutumların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi, mezun olunan yükseköğretim kurumu, meslekteki görev süresi, meslekteki konum (yönetici-öğretmen)ve görev yapılan ile göre ne ölçüde farklılık gösterdiğini ortaya koymak amaçlanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarını var olduğu şekliyle belirlemeyi amaçladığı için genel tarama modelinde, survey tipi bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2005, s: 77).

Bu araştırmada bağımsız değişkenler olarak cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi, meslekteki görev süresi, meslekteki konum, görev yapılan il; bağımlı değişken olarak ise beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları ele alınmıştır.

3.2.Çalışma Evreni ve Örneklem

3.2.1 Çalışma Evreni

Türkiye’de 2007–2008 eğitim-öğretim yılında devlet okullarında toplam 16320 kadrolu beden eğitimi öğretmeni görev yapmaktadır (OBESID, MEB). Bu araştırmanın evrenini 2007–2008 eğitim-öğretim yılında Türkiye’nin 7 bölgesinden seçilen 7 ildeki devlet okullarında görev yapan kadrolu beden eğitimi öğretmenleri oluşturmuştur (Akdeniz-Mersin, Karadeniz-Samsun, Güneydoğu Anadolu-Gaziantep, İç Anadolu-Eskişehir, Doğu Anadolu- Erzurum, Ege-Denizli, Marmara-Bursa).

Seçilen 7 ilin, bölgenin özelliklerini taşıyabilecek nitelikte olmasına, nüfus oranlarının birbirine yakın olmasına, okullaşma oranının benzer olmasına, buna bağlı olarak da öğretmen oranlarının benzer olmasına dikkat edilmiştir. 7 bölgeyi temsil edebilecek illerdeki toplam beden eğitimi öğretmenlerinin sayısı İl Milli Eğitim Müdürlüğünde çalışan koordinatör-formatör beden eğitimi öğretmenlerinden alınmış ve bu illerin benzer özellikler taşıdığı görülmüştür. Yine il milli eğitim müdürlüğünde çalışan koordinatör formatör beden eğitimi öğretmenleri aracılığı ile 2007–2008 eğitim öğretim yılında Mersin ili Merkez İlçede 270, toplamda 500; Samsun Merkez İlçede 200, toplamda 346; Gaziantep Merkez İlçede 200, toplamda 245; Eskişehir Merkez İlçede 180, toplamda 207; Erzurum Merkez İlçede 175, toplamda 300; Denizli Merkez İlçede 250, toplamda 341; Bursa Merkez İlçede 400, toplamda 665 beden eğitimi öğretmeni görev yaptığı belirlenmiştir.

3.2.2 Örneklem

Çalışmanın evrenini oluşturan illerin merkez ilçelerinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin sayısı 1675’tir. Örneklemde gönüllü katılım yoluyla illerin merkez ilçelerinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin %30’una ulaşılmaya

çalışılmıştır, bu sayı ise 503'e tekabül etmektedir. Verilen toplanması için dağıtılan anketlerden geriye dönen anket sayısı ise 459'dur. Yani seçilen örneklemdaki öğretmenlerin % 27.4'üne ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin 149'u kadın (34.6), 300'ü erkektir (%65.4).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyete ve illere göre dağılımı Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1. İllere ve Cinsiyetlere Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sayısı ve Yüzdesi

İl	Cinsiyet	N	%
Mersin	Kadın	24	27.6
	Erkek	63	72.4
	Toplam	87	100
Samsun	Kadın	20	34.5
	Erkek	38	65.5
	Toplam	58	100
Gaziantep	Kadın	15	25.0
	Erkek	45	75.0
	Toplam	60	100
Eskişehir	Kadın	19	39.6
	Erkek	29	60.4
	Toplam	48	100
Erzurum	Kadın	19	39.6
	Erkek	29	60.4
	Toplam	48	100
Denizli	Kadın	24	40.0
	Erkek	36	60.0
	Toplam	60	100
	Kadın	38	38.8

Bursa	Erkek	60	61.2
	Toplam	98	100
Genel Toplam	Kadın	159	34.6
	Erkek	300	65.4
		459	100

Tablo 1'e göre Mersin ilinden araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin 24'ü kadın (% 27.6), 63'ü erkek (% 72.4), Samsun ilinden katılan öğretmenlerin 20'si kadın (% 34.5), 38'i erkek (% 65.5), Gaziantep ilinden katılan öğretmenlerin 15'i kadın (% 25.0) , 45'i erkek (% 75), Eskişehir ilinden katılan öğretmenlerin 19'u kadın (% 39.6), 39'u erkek (% 60.4), Erzurum ilinden katılan öğretmenlerin 19'u kadın (% 39.6), 39'u erkek (% 60.4), Denizli ilinden katılan öğretmenlerin 24'ü kadın (% 40), 36'sı erkek (% 60) ve Bursa ilinden katılan öğretmenlerin 38'i kadın (%38.8), 60'ı erkek (% 61.2) tir. Toplamda araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin 159 u bayan, 300'ü erkektir. Genel dağılım içerisinde ise bayanların oranı % 34.6, erkeklerin oranı ise % 65,4'tür.

Tablo 2'de çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin yaşa göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 2. Yaşa Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sayısı ve Yüzdesi

Yaş Aralığı	(N)	(%)
25 yaş ve altı	49	10.7
26- 30 yaş arası	132	28.8
31-35 yaş arası	171	37.3
36- 40 yaş arası	62	13.5
41 yaş ve üstü	45	9.8
Toplam	459	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan beden öğretmenlerinin 49’u 25-yaş ve altında, 132’si 26–30 yaş arasında, 171’i 31–35 yaş arasında, 62’si 36–40 yaş arasında, 45’i ise 41 yaş ve üstündedir. Genel dağılım içinde 25 yaş ve altında olanlar %10.7, 26–30 yaş arasında olanlar %28.8, 31–35 yaş arasında olanlar %37.3, 36–40 yaş arasında olanlar % 13.5, 41 yaş ve üstü olanlar ise % 9.8 dir. Bu sonuca göre, çalışmaya katılan öğretmenlerin büyük bir oranının (%66.1) 26–35 yaş arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 3’de çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 3. Medeni Durumlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sayısı ve Yüzdesi

Medeni Durum	N	%
Evli	286	62.3
Bekar	156	34.0
Boşanmış	17	3.7
Toplam	459	100

Tablo 3’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin 286’sı evli, 156’sı bekar, 17 ise boşanmıştır. Genel dağılımda evli olanlar % 62.3 oranında, bekar olanlar % 34.0 oranında, boşanmış olanlar ise % 3.7 oranındadır.

Tablo 4’te çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim seviyelerine göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 4. Eğitim Seviyelerine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sayısı ve Yüzdesi

Eğitim Seviyesi	N	%
Lisans	431	93.9
Yüksek Lisans ve Doktora	28	6.1
Toplam	459	100

Tablo 4’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin 431’i lisans, 28’i yüksek lisans ve doktora eğitimi almıştır. Genel dağılım içerisinde lisans mezunu olanlar %93.9, yüksek lisans ve doktora mezunu olanlar ise sadece %6.1’dir. Bu sonuca göre araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin çok büyük kısmının sadece meslek eğitimi ile yetindikleri ve kendilerini yetiştirmek için, lisansüstü eğitime önem vermedikleri ve gelişime dönük çaba göstermedikleri söylenebilir.

Ayrıca çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenleri 42 farklı yüksek öğretim kurumundan mezun olmuştur. Bu öğretmenlerin 60’ı Gazi Üniversitesi mezunu, 43’ü Uludağ Üniversitesi mezunu, 30’u On Dokuz Mayıs Üniversitesi mezunu, 29’si Marmara Üniversitesi mezunu, 27’ü ise Anadolu Üniversitesi mezunudur. Araştırmaya katılan diğer öğretmenler farklı üniversitelerden mezun olmuştur. Gazi üniversitesi mezunları %13.1, Uludağ Üniversitesi mezunları %9.4, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Mezunları %6.5, Marmara Üniversitesi mezunları %6.3, Anadolu Üniversitesi mezunları ise %5.9 oranındadır.

Tablo 5’de çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin meslekteki görev sürelerine göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 5. Meslekteki Görev Süresine Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sayısı ve Yüzdesi

Görev Süresi	N	%
1–5 yıl	174	37.9
6–10 yıl	118	25.7
11–15 yıl	103	22.4
16–20 yıl	34	7.4
21 yıl ve üstü	30	6.5
	459	100

Tablo 5’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin 174’ü 1–5 yıl arasında, 118’i 6–10 yıl arasında, 103’ü 11–15 yıl arasında, 34’ü 16–20 yıl arasında, 30’u ise 21 yıl ve üstünde görev süresine sahiptir. Genel dağılım içinde 1–5 yıl çalışmış olanların oranı %37.9, 6–10 yıl çalışmış olanların oranı %25.7, 11–15 yıl çalışmış olanların oranı %22.4, 16–20 yıl çalışmış olanların oranı %7.4 ve 21 yıl ve üstünde çalışanların oranı ise %6.5’tir. Bu sonuca göre, araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin yarıdan fazlasının (%63.6) mesleki deneyiminin 1 ile 10 yıl arasında olduğu söylenebilir.

Tablo 6’da çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin meslekteki konumlarına göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 6. Meslekteki Konumlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sayısı ve Yüzdesi

Konum	N	%
Öğretmen	438	95.4
Yönetici	21	4.6
Toplam	459	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin 438’i okullarında öğretmen olarak çalışırken, 21’i ise yöneticilik yapmaktadır. Genel dağılım içinde öğretmenler %95.4 oranında, yöneticiler ise % 4.6 oranındadır. Bu sonuca göre, çalışmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin çok az kısmının okullarında idare görev aldıkları belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak beden eğitimi öğretmenlerine kişisel bilgileri hakkında 8 maddelik (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi, mezun olunan yükseköğretim kurumu, görev süresi, konum (öğretmen ve yönetici), görev yapılan il) bir anket ve beden eğitimi öğretmenlerinin sahip oldukları demokratik tutumları belirlemek için Büyükkaragöz, Yılmaz ve Kesici (1996) tarafından geliştirilen Demokratik Tutum Ölçeği kullanılmıştır (Ek 1).

3.3.1 Demokratik Tutum Ölçeği

“Öğretmenlerin Demokratik Tutum Ölçeği Formu” (1996) Büyükkaragöz, Yılmaz Kesici tarafından geliştirilmiştir.

Bu formun geliştirilme aşamasında yapılanlar aşağıda verilmiştir.

Ölçeğin geliştirilmesinde ilk olarak demokratik tutumla ilgili 100 ifade yazılmıştır. Bu ifadelerin gruplandırılması yapılarak uzman görüşleri alınmıştır. İfadelerin yazımı ve gruplandırılmasında ilköğretim öğretmenlerinden yararlanılmıştır. İfadeler tutumların bilişsel öğelerini içerecek şekilde düzenlenmiştir. Tutumların bilişsel öğelerinin açık ve kesin olmasına, en olumlu uçtan en olumsuz kadar demokrasi ile ilgili bütün tutumları göstermesine dikkat edilmiştir. Daha sonra ilköğretim okulunda görev yapan 100 öğretmen hakem olarak tespit edilmiş, bu

hakem öğretmenlerden ifadelerin en olumludan olumsuzuna doğru puanlamaları istenmiştir. Daha sonra elde edilen 100 değişik görüş içinde en sık rastlananları tercih edilmiş ve görüş sayısı 25'e indirilmiş ve "Öğretmenlerin Demokratik Tutumları Ölçeği Formu" meydana getirilmiştir. Her madde için madde analizleri yapılmış ve tutum ölçeğinin güvenilirliğini belirlemek amacıyla lisans tamamlama programına katılan 40 ilköğretim okulu öğretmenine " Öğretmenlerin Demokratik Tutumları Ölçeği" uygulanmıştır. Öğretmenlerden 20 görüşe katılırim, kararsızım, katılmam seçeneklerinden sadece birini işaretlemek suretiyle cevap vermeleri istenmiştir. 40 ilköğretim okulu öğretmeninden toplanan formlar için her görüşe ilişkin cevaplardan (olumlu cümleler ve olumsuz cümleler göz önünde bulundurularak) katılırim, seçeneğine 3, kararsızım seçeneğine 2, katılmam seçeneğine 1 puan verilerek değerlendirilmiş her öğretmenin almış olduğu puanlar ayrı ayrı hesaplanmıştır. 30 gün sonra aynı form, yine aynı gruba uygulanarak aldıkları puanlar ayrı ayrı hesaplanmıştır. Öğretmenlerin birinci ve ikinci uygulamadan aldıkları puanlar arasındaki korelasyon hesabı bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiş olup güvenilirlik katsayısı .68 olarak bulunmuştur (Toy, 2004).

Bu 20 maddeden oluşan ve 3 kategoriye göre cevaplandırılan ankette Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır (Ek 2). Anket maddeleri üçlü değerlendirme ölçeğiyle hazırlanmış, ölçeğin puanlanmasında olumlu ve olumsuz cümleler göz önünde bulundurularak olumlu maddelerde "Her Zaman Katılırim" seçeneği 3, "Bazen Katılırim" seçeneği 2, "Hiçbir Zaman Katılmam" seçeneği 1 puan olarak değerlendirilmektedir. Bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan 60, ortalama alınabilecek puan ise 42'dir (Toy, 2004). Olumsuz maddelerde bu puanlama sisteminin tam tersi yapılmıştır. Olumlu ve olumsuz maddelere ilişkin bilgiler tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7.Öğretmenlerin Demokratik Tutum Ölçeğinin Olumlu ve Olumsuz Maddeleri (Orijinal)

Maddeler	Madde Numaraları
Olumlu Maddeler	1, 2, 4, 6, 7, 10, 12, 14, 16, 19
Olumsuz Maddeler	3, 5, 8, 9, 11, 13, 15, 17,18, 20

Bu ölçekte 1, 2, 4, 6, 7, 10, 12, 14, 16, 19. maddeler olumlu, 3, 5, 8, 9, 11, 13, 15, 17, 18, 20. maddeler ise olumsuz ifadelerden oluşmaktadır.

Yapılan bu araştırmada anketi kullanılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı’ndan izin alınmış fakat, Milli Eğitim Bakanlığı anketin kullanılabilmesi için 4 maddenin çıkartılması gerektiğini belirtmiştir (5, 13, 17, 20. maddeler). Bu maddeler anketten çıkartılmış ve araştırmacı tarafından geriye kalan 16 maddelik formun güvenilirliğini belirlemek için öğretmenlerden elde edilen veriler üzerinde Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmış ve iç tutarlılık katsayısı .58 olarak bulunmuştur. Madde sayısı azaldığından dolayı güvenilirlik katsayısı da bundan etkilenmiş olduğu düşünülebilir. Araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı’ndan izin alınarak “Öğretmenlerin Demokratik Tutum Ölçeği Formu” 16 maddeden oluşan son haliyle beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarını belirlemek amacıyla uygulanmıştır.

Yine 16 maddeden oluşan ölçekte Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır (Ek 1). Anket maddeleri üçlü değerlendirilme ölçeğiyle hazırlanmış, ölçeğin puanlanmasında olumlu ve olumsuz cümleler göz önünde bulundurularak olumlu maddelerde “Her Zaman Katılıyorum” seçeneği 3, “Bazen Katılıyorum” seçeneği 2, “Hiçbir Zaman Katılmam” seçeneği 1 puan olarak değerlendirilmektedir. Bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 16, en yüksek puan 48, ortalama alınabilecek puan ise 32’dir (Toy, 2004). Olumsuz maddelerde bu puanlama sisteminin tam tersi yapılmıştır. Olumlu ve olumsuz maddelere ilişkin bilgiler tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Demokratik Tutum Ölçeğinin Olumlu ve Olumsuz Maddeleri

Maddeler	Madde Numaraları
Olumlu Maddeler	1, 2, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 14, 16
Olumsuz Maddeler	3, 7, 8, 10, 13, 15

Araştırmada kullanılan ölçekte 1, 2, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 14, 16. maddeler olumlu, 3, 7, 8, 10, 13, 15. maddeler ise olumsuz ifadelerden oluşmaktadır.

3.4 Verilerin Toplanması ve Puanlanması

Verilerin toplanması amacıyla gerçekleştirilecek uygulamalar için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izin alınarak (Ek 3) araştırma belirlenen illerde uygulanmıştır. Verilerin toplanmasında ve anketlerin dağıtılıp toplanmasında internet ortamındaki beden eğitimi öğretmenlerinin forum sitelerinden ve 7 bölgeden seçilen 7 ilin il lig heyetlerinin web sitelerinden yararlanılmıştır.

Anketler 2007–2008 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde toplanmıştır. Seçilen illerin merkezinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin tamamı 1675'tir ve bu öğretmenlerin %30'una ulaşılacak hedeflenmiştir. Veri toplama işlemi yaklaşık iki buçuk ay sürmüştür ve 459 adet anket geri dönmüştür. Yani seçilen örneklemdaki öğretmenlerin % 27.4'üne ulaşılmıştır.

Verilerin puanlanmasında öğretmenlerin uygulanan ölçekten aldıkları puanın yüksekliği öğretmenlerin demokratik tutumlarının ne kadar geliştiğinin gösterilmesi açısından önemlidir. Genel değerlendirme şu şekilde yapılmıştır.

1. Bir maddenin derecelerinin mutlak değerleri toplanmıştır. $(1+2+3)=6$
2. Elde edilen sayı kategorisi sayısına (3'e) bölünmüştür. $(6/3)=2$

3. Bir maddenin demokratik tutuma işaret etmesi açısından elde edilen 2 rakamını geçmesi beklenmektedir. Bu sınır 2.1 olarak kabul edilmiştir.

4. Ölçekte toplam 16 maddeden oluştuğu için $16 \times 2.1 = 33.6$ ve daha fazla puana ait öğretmenlerin yeterli demokratik tutuma sahip oldukları kabul edilmiştir (Toy, 2004).

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada elde edilen veriler, araştırmanın amaçları doğrultusunda, istatistiksel teknikler kullanılarak bilgisayar ortamında çözümlenmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler üzerinde yapılan istatistiksel işlemler:

1. Beden eğitimi öğretmenlerinin sahip oldukları demokratik tutum düzeylerini belirlemek için ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır.

2. Beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarının homojenliğine Levene testi ile bakılmıştır.

3. Beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır.

4. Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyet, eğitim seviyesi ve meslekteki konum değişkenleri açısından demokratik tutumlarının karşılaştırılması için Mann Whitney U testi yapılmıştır.

5. Beden eğitimi öğretmenlerinin yaş, medeni durum, mezun olunan yükseköğretim kurumu, meslekteki görev süresi ve görev yapılan il değişkenleri açısından demokratik tutumlarının karşılaştırılması için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır.

6. Araştırmada anlamlılık düzeyi olarak 0.05 seçilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerinde yer alan sorulara cevap aramak üzere toplanan bilgilerin analizi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu araştırmanın problemi; *“Beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları çeşitli değişkenler açısından birbirinden manidar düzeyde farklı mıdır?”* sorusu oluşturmaktadır.

Verilerin çözümlenmesi ile ilgili istatistiksel işlemler yapılmadan önce deneklerden elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediği ve homojen olup olmadığına bakılmıştır.

Tablo 9’da beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum puanlarının homojenlik testi değerleri verilmiştir.

Tablo 9. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Demokratik Tutum Puanlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Homojenlik Testi Değerleri

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Yaş	.662	15	.822
Medeni Durum	3.45	15	.000
Eğitim Seviyesi	4.12	15	.000
Görev Süresi	1.06	15	.387
Mezun Ol. Üniv.	2.03	15	.012

Tablo 9’da görüldüğü gibi yaş (.822) ve meslekteki görev süresi (.387) değişkenleri ile ilgili gruplar homojen ($p>0.05$), medeni durum (.000), eğitim

seviyesi (.000) ve mezun olunan yükseköğretim kurumu (.012) değişkenleri ile ilgili gruplar heterojen ($p < 0.05$) özellik taşımaktadır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan için Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Demokratik Tutum Puanlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Kolmogorov-Smirnov Testi Değerleri

	Z	Sig.
Cinsiyet	8.99	.000
Yaş	4.40	.000
Medeni Durum	8.39	.000
Eğitim Seviyesi	11.55	.000
Mezun Ol. Ünv.	3.19	.000
Görev Süresi	4.65	.000
Meslekteki Konum	11.54	.000
Toplam Değerler için	2.63	.000

Tablo 10’da görüldüğü gibi değişkenlerin hepsinin normal dağılım özelliği göstermediği ortaya çıkmıştır ($p = 0.000$; $p < 0.05$). Bu nedenle tüm değişkenler için nonparametrik testler uygulanmıştır.

Ölçeğin tamamına ait beden eğitimi öğretmenlerinin tutum puanlarına ilişkin istatistiksel bilgiler Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Ölçeğin Tamamına Ait Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tutum Puanlarına İlişkin İstatistiksel Bilgiler

İstatistiksel Veriler	Grup Puanları
Denek Sayısı (N)	459
Aritmetik Ortalama (Mean)	38.67
Standart Hata (Std. Error of Mean)	.15
Ortanca (Median)	39.00
En Çok Tekrar Eden Değer (Mode)	40.00
Standart Sapma (Std. Deviation)	3.31
Varyans (Variance)	10.98
Dizi Genişliği (Range)	19.00
Gözlenen En Düşük Değer (Minimum)	26.00
Gözlenen En Yüksek Değer(Meximum)	45.00

Tablo 11’de görüldüğü gibi deneklerin demokratik tutumları ile ilgili ölçeğin tamamına ait puanların ortalaması 38.67 standart sapması 3.31 olarak bulunmuştur. Bu değer beden eğitimi öğretmenlerinin yüksek bir demokratik tutuma sahip olduklarının göstergesidir. Gözlenen en küçük değer 26.00, en büyük değer ise 45.00’tir (Toy, 2004).

4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Demokratik tutumun çocuklara aktarılmasında aileden sonra ilk basamak olan yer okuldur. Öğrenciye bilgi ve becerilerin kazandırılmasında lider olan öğretmen demokratik olduğu sürece öğrencilere demokratik olmayı öğretebilir. İşte buradan yola çıkarak “*Beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri nedir?*” sorusu bu araştırmanın birinci alt problemini oluşturmaktadır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeylerine ait aritmetik ortalama ve standart sapmalarına ilişkin bilgiler Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo12. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Demokratik Tutum Düzeylerine Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapmalarına İlişkin Bilgiler

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss
Kadın	159	38.77	3.04
Erkek	300	38.63	3.45
Toplam	459	38.67	3.31

Tablo 12’de görüldüğü gibi kadın öğretmenlerin demokratik tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 38.77 standart sapması ise 3.04, erkek öğretmenlerin demokratik tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 38.63, standart sapması 3.45 iken, toplamda öğretmenlerin demokratik tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 38.67, standart sapması ise 3.31 bulunmuştur. Ölçekte belirlenen alınabilecek ortalama puan ise 33.6’dır (Toy, 2004). Bu sonuca göre öğretmenlerin demokratik tutum düzeyleri ortalamanın üzerinde bulunmuştur. Elde edilen bu sonuca göre hem kadın, hem de erkek beden eğitimi öğretmenlerinin yüksek düzeyde demokratik tutuma sahip oldukları söylenebilir.

4.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemini “*Cinsiyete göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır ?*” sorusu oluşturmaktadır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre demokratik tutumlarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı Mann Withney U Testi ile yoklanmış ve Tablo 13’de beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre demokratik tutumlarına ilişkin istatistiksel veriler gösterilmiştir.

Tablo 13. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Bayan	159	233.21	37080.00	23340.00	.705
Erkek	300	228.30	68490.00		

Tablo 13’e göre, beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre demokratik tutum puanlarının fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmış ve elde edilen sonuca göre, kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir farka ulaşılamamıştır ($U=23340.00$, $p>0.05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında, bayan beden eğitimi öğretmenleri, erkek beden eğitimi öğretmenlerine göre biraz daha fazla demokratik tutuma sahip olmakla birlikte, bu farkın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre beden eğitimi öğretmenlerinin farklı cinsiyetlerde olmaları demokratik tutum düzeylerinde anlamlı bir farklılığa yol açmamaktadır.

4.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemini “*Yaşa göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır ?*” sorusu oluşturmaktadır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin yaş değişkenine göre demokratik tutumlarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis H testi ile yoklanmış ve Tablo 14’de beden eğitimi öğretmenlerinin yaşlarına göre demokratik tutumlarına ilişkin istatistiksel veriler gösterilmiştir.

Tablo 14. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Yaş Aralığı	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	P
25 yaş ve altı	49	185.51	4	6.98	.137
26–30 yaş arası	132	241.50			
31–35 yaş arası	171	234.73			
36–40 yaş arası	62	223.94			
41 yaş ve üstü	45	235.08			
Toplam	459				

Tablo 14 incelendiğinde, öğretmenlerin yaşa göre demokratik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığına belirlenmiştir [$\chi^2 (4) = 6.98, p > 0.05$]. Sıra ortalamaları incelendiğinde en düşük demokratik tutuma 25 yaş ve altı öğretmenler

sahipken, en yüksek demokratik tutuma ise 26 ve 30 yaş arasında olan öğretmenlerin sahip oldukları görülmektedir. Ancak yapılan karşılaştırma sonucunda farklı yaş gruplarda olan beden eğitimi öğretmenlerinin benzer düzeyde demokratik tutuma sahip oldukları söylenebilir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemini “*Medeni duruma göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır ?*” sorusu oluşturmaktadır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durum değişkenine göre demokratik tutumlarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı Kuruskal Wallis testi ile yoklanmıştır. Tablo 15’de beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre demokratik tutumlarına ilişkin istatistiksel veriler gösterilmiştir.

Tablo 15. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Medeni Durum	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	P
Evli	286	234.46	2	1.63	.442
Bekar	156	225.52			
Boşanmış	17	196.06			
Toplam	459				

Tablo 15'e göre, öğretmenlerin medeni durumlarına göre demokratik tutum düzeyleri arasında manidar bir farklılık olup olmadığına bakmak için yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre manidar bir fark bulunmamıştır [$\chi^2 (2) = 1.63$, $p > 0.05$]. Sıra ortalamalarına göre en düşük demokratik tutuma boşanmış öğretmenler sahipken, en yüksek demokratik tutuma ise evli öğretmenlerin sahip olduğu görülmektedir. Fakat yapılan karşılaştırma sonucunda öğretmenlerin medeni durumları arasında manidar bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Buna göre, evli, bekar ya da boşanmış beden eğitimi öğretmenlerinin benzer demokratik tutuma sahip oldukları söylenebilir.

4. 5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemini “*Eğitim seviyesine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır ?*” sorusu oluşturmaktadır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim seviyesi değişkenine göre demokratik tutumlarının manidar düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı Mann Whitney U testi ile yoklanmış ve Tablo 16'da beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim seviyelerine göre demokratik tutumlarına ilişkin istatistiksel veriler gösterilmiştir.

Tablo 16. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eğitim Seviyelerine Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Eğitim Seviyesi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Lisans	431	227.53	98065.50	4969.50	.116
Y.Lisans-Doktora	28	268.02	7504.50		

Tablo 16’da görüldüğü gibi, öğretmenlerin eğitim seviyelerine göre demokratik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak için yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=4969.50$, $p>0.05$). Sıra ortalamalarına göre manidar olmamakla beraber yüksek lisans ve doktora mezunlarının daha yüksek düzeyde demokratik tutuma sahip oldukları görülmektedir.

4. 6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Mezun olunan yükseköğretim kurumuna göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır ?” sorusu araştırmanın altıncı alt problemini oluşturmaktadır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin mezun olunan yüksek öğretim kurumu değişkenine göre demokratik tutumlarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis H testi ile yoklanmıştır. Yapılan istatistiksel işlem sonrasında öğretmenlerin mezun oldukları yüksek öğretim kurumuna göre demokratik tutumları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. [$\chi^2 (41) =56.65$, $p=0.53$].

Beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim aldıkları farklı yüksek öğretim kurumları öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinde farklılık yaratmamıştır. Bu sonuca göre, Erzurum ilindeki üniversiteden mezun olan bir beden eğitimi öğretmeni ile Ankara ilindeki bir üniversiteden mezun bir beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemini “*Meslekteki görev süresine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır?*” sorusu oluşturmaktadır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin meslekteki görev süresi değişkenine göre demokratik tutumlarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığına Kruskal Wallis H testi ile bakılmıştır. Tablo 17’de beden eğitimi öğretmenlerinin meslekteki görev sürelerine göre demokratik tutumlarına ilişkin istatistiksel veriler gösterilmiştir.

Tablo 17. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Meslekteki Görev Sürelerine Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Meslekteki Görev Süresi	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	P
1-5 yıl arası	174	232.41	4	.29	.990
5-10 yıl arası	118	228.20			
11-15 yıl arası	103	229.57			
16-20 yıl arası	34	220.76			
21 yıl ve üstü	30	235.05			
Toplam	459				

Tablo 17 incelendiğinde, öğretmenlerin meslekteki görev süresine göre demokratik tutum düzeyleri arasında manidar bir fark olmadığına belirlenmiştir [$\chi^2(4) = .29, p>0.05$]. En yüksek sıra ortalaması en deneyimli (21 yıl ve üstü) ve en deneyimsiz(1–5 yıl arası) öğretmenlerin iken, en düşük sıra ortalaması ise 16–20 yıl arasında görev yapan öğretmenlerindir. O halde meslekte deneyimli olmak ya da mesleğin ilk yıllarında olmak demokratik tutum üzerinde benzer şekilde etki etmektedir. Bu sonuca göre farklı görev sürelerine sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin benzer düzeyde demokratik tutuma sahip oldukları söylenebilir.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemini “*Meslekteki konuma göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır ?*” sorusu oluşturmaktadır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin meslekteki konum değişkenine göre demokratik tutumlarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı Mann Whitney U testi ile yoklanmıştır. Tablo 18’de beden eğitimi öğretmenlerinin meslekteki konumlarına göre demokratik tutumlarına ilişkin istatistiksel veriler gösterilmiştir.

Tablo 18. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Meslekteki Konumlarına Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Meslekteki Konum	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Öğretmen	438	230.27	100859.00	4480.00	.840
Yönetici	21	224.33	4711.00		

Tablo 18’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin meslekteki konumlarına göre demokratik tutum düzeyleri arasında manidar bir fark ortaya çıkmamıştır ($U=4480.00$, $p>0.05$). Bu sonuca göre, öğretmenlerin yönetici olmaları derslerde daha demokratik olduklarının, ya da beden eğitimi öğretmeni olmaları demokratik tutum düzeylerinin çok yüksek olduğunun göstergesi değildir. Yani öğretmenlerin meslekteki konumları demokratik tutumlarına etki etmemektedir.

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt problemini “*Farklı illerde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum puanları arasında manidar bir fark var mıdır?*” sorusu oluşturmaktadır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin görev yaptıkları ile göre demokratik tutumlarının manidar düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis H testi ile yoklanmıştır. Tablo 19’da beden eğitimi öğretmenlerinin görev yaptıkları illere göre demokratik tutumlarına ilişkin istatistiksel veriler gösterilmiştir.

Tablo 19. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İllere Göre Demokratik Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

İl	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	P
Mersin	87	294.13	6	39.64	.000**
Samsun	58	203.08			
Gaziantep	60	242.54			
Eskişehir	48	251.45			
Erzurum	48	209.51			
Denizli	60	168.64			
Bursa	98	218.42			
Toplam	459				

* $p < 0.05$

** $p < 0.01$

Tablo 19’a bakıldığında öğretmenlerinin görev yaptıkları illere göre demokratik tutum düzeyleri arasında manidar düzeyde farklılık ortaya çıkmıştır [$\chi^2(6) = 39.64$, $p < 0.05$]. Farklı illerde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum puanlarının sıra ortalamaları incelendiğinde en yüksek sıra ortalamasına Mersin ilinde görev yapan (294.13), ikinci en yüksek sıra ortalamasına Eskişehir ilinde görev yapan (251.45) beden eğitimi öğretmenleri sahipken, en düşük sıra ortalamasına ise Denizli ilinde görev yapan (168.64) beden eğitimi öğretmenleri

sahiptir. Buna göre farklı illerde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarının benzer olmadığı ve birbirlerinden manidar düzeyde farklılaştığı söylenebilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Bu araştırmanın amacı beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarını belirleyerek, tutumların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi, mezun olunan yükseköğretim kurumu, meslekteki görev süresi, meslekteki konum (yönetici-öğretmen) ve görev yapılan illere göre ne ölçüde farklılık gösterdiğini ortaya koymaktır.

Araştırma problemine ilişkin bilgiler öğretmenlerin kişisel özelliklerini belirleyici 8 sorunun sorulduğu bir anket ve öğretmenlerin demokratik tutumlarını belirlemek ve karşılaştırmak için Büyükkaragöz, Yılmaz ve Kesici (1996) tarafından geliştirilen Demokratik Tutum Ölçeği'nden (Ek 1) elde edilmiştir. Toplanan verilere uygulanan istatistiksel işlemler sonunda elde edilen bulgularda ulaşılan sonuçlar ve tartışma aşağıda verilmiştir.

5.1. TARTIŞMA

5.1.1. Alt Problem 1

Araştırmanın birinci alt problemi “Beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri nedir?” sorusudur.

Bu araştırmada ilk olarak beden eğitimi օęretmenlerinin demokratik tutum düzeylerinin belirlenmesine çalışılmıştır. Kadın օęretmenlerin demokratik tutum օleęinden aldıkları puanların ortalaması 38.77, standart sapması ise 3.04, erkek օęretmenlerin demokratik tutum օleęinden aldıkları puanların ortalaması 38.63, standart sapması 3.45 iken, toplamda օęretmenlerin demokratik tutum օleęinden aldıkları puanların ortalaması 38.67, standart sapması ise 3.31 bulunmuştur. ֖lekte belirlenen alınabilecek ortalama puan ise 33.6'dır (Toy, 2004). Bu sonuca göre օęretmenlerin demokratik tutum düzeyleri ortalamanın üzerinde bulunmuştur (Tablo 12).

Elde edilen bulguyu destekleyen bazı çalışmalar bulunmaktadır (Gözütok, 1995; Yurtseven, 2003; Toy, 2004; Fettahlıoğlu, 2005; Akyüzlü, 2005; Erdem ve Sarıtaş, 2006; Yalçın, 2007). Gözütok (1995) yaptığı araştırmada, օęretmenlerin ve օęretmen adaylarının demokratik tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonunda օęretmenlerin iyi seviyede demokratik tutuma sahip olduğunu bulmuştur. Yurtseven (2003), ortaօęretim kurumlarında çalışan օęretmenlerinin demokratik tutumlarının ne düzeyde olduğunu belirlemeye çalışmış ve օęretmenlerin yüksek demokratik tutumlara sahip olduklarını belirtmiştir. Toy (2004), ilk ve orta օęretim օęretmenlerinin demokratik tutuma ne düzeyde sahip olduklarını belirlemeye çalıştığı araştırmasında օęretmenlerin iyi derecede demokratik tutuma sahip olduklarını bulmuştur. Fettahlıoğlu (2005) օęretim elemanlarının demokratik ilkelere katılımlarını ve demokratik tutumlarının ne düzeyde olduğunu belirlemeye çalışmış ve araştırması sonucunda օęretim elemanlarının demokratik ilkelere yüksek katılım sağladıklarını ve yüksek demokratik tutuma sahip olduklarını bulmuştur. Yine Akyüzlü (2005) yaptığı araştırmada ilköğretim okullarında görev yapan օęretmenlerin demokratik tutum ve davranış düzeylerini, օęretmen ve օęrenci görüşlerine başvurarak belirlemeyi amaçlamış ve araştırma sonunda օęretmenlerin demokratik tutum ve davranış düzeylerinin yüksek olduğunu bulmuştur. Konuyla ilgili diğer bir araştırma ise Erdem ve Sarıtaş (2006) tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada sınıf օęretmenlięi bölümü օęrencilerinin, օęretim elemanlarının davranışlarının demokratik açıdan nasıl algıladıklarını belirlemek amaçlanmış ve

araştırma sonucunda sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerin öğretim elemanlarının genellikle demokratik olarak algıladıkları bulunmuştur. Son olarak Yalçın (2007) yaptığı araştırmada ortaöğretim okullarından genel lise öğrencilerinin ve öğretmenlerinin sınıf yönetiminde demokratik tutum ve davranışları ne ölçüde sergilediklerini, demokratik sınıf yönetimini ne ölçüde uyguladıklarını belirlemeyi amaçlamış ve bu araştırmanın sonucunda ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetiminde gösterdikleri davranışların demokratik olduğunu bulmuştur.

Konu ile ilgili bundan önce yapılan araştırmalarda, konuya paralellik göstermeyen herhangi bir çalışma bulgusuna rastlanmamıştır. Yani literatür taraması sırasında rastlanan araştırmalarda öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri düşük çıkmadığı görülmüştür. Bu sonucun ülkemiz açısından olumlu bir durum olduğu söylenebilir. Çünkü sınıfta demokratik tutumun geliştirilmesine en çok katkıyı sağlayan öğretmenin konu ile ilgili tutum ve davranışlarıdır. Bu nedenle beden eğitimi öğretmenlerinin yüksek demokratik tutuma sahip olmaları öğrencilerde bu özelliklerin gelişmesini olumlu etkileyebilir.

Yapılan araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeylerinin yüksek çıkması ve buna paralellik gösteren başka araştırma bulgularının olması “araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin yüksek demokratik tutum düzeyine sahip olduklarının göstergedir” denebilir. Beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeylerinin yüksek olmasında lisans eğitimi alırken aldıkları derslerde ve özellikle sporun yapısında bulunan eşit ve demokratik şartlarda mücadele etme, eğitim sürecinde fikirlerini özgürce söyleyebilmelerinin, eleştirel düşünme yeteneğine sahip olmalarının, insan haklarına duyarlı ve bireysel sorumluluklarının farkında olmalarının etkili olduğu söylenebilir. Demirhan (2006), beden eğitimi öğretmenlerinin niteliklerini ifade ederken bunlara ek olarak, iletişim becerisine sahip, istekli, karşılıklı ilişki ve saygıyı benimseyen, mesleki dürüstlük ve

etik davranışa sahip, motivasyon yeteneği olan, eleştiriye açık, sabırlı, kendine güvenen kişiler olarak ifade etmiştir (Demirhan, 2006: 32).

Eğitimle bireylere sadece demokrasi ve özgürlük kavramlarının bilgi ve anlayışının kazandırılması değil, daha da önemlisi, onlarda demokratik kişiliğin oluşturulması amaçlanmalıdır (Yeşil,2002: 47). Bu amacın gerçekleştirilmesinde okul ortamında en önemli unsur ise öğretmendir. Demokratik bir tutuma sahip öğretmenler demokratik kişiliğe sahip bireylerin yetiştirilmesinde, demokrasinin kavratılmasında ve yaşam biçimi haline getirilmesinde iyi bir model olacaktır.

5.1.2. Alt Problem 2

Araştırmanın ikinci alt problemi “Cinsiyete göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır ?” sorusudur.

Araştırmanın sonuçlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyete göre, demokratik tutumları arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır (Tablo 13). Erkek öğretmenlerin Mann Whitney U testi sonuçlarına göre sıra ortalamalarına bakıldığında (228.30), bayan öğretmenlerin sıra ortalamasına (233.21) göre biraz daha düşük olmakla beraber, bu farkın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu durum cinsiyetler açısından demokratik tutumun çok fazla değişmediğinin bir göstergesidir. Ülkemizde ilköğretimden yüksek öğretime kadar bireylerin karma eğitim almaları, okullarda okutulan ders içeriklerinin cinsiyete göre kız ve erkek olarak değişiklik göstermemesi, birçok meslekte kadın ve erkeklerin birlikte çalışması cinsiyetin demokratik tutum açısından çok önemli bir değişken olmadığına göstergesi olabilir.

Ayrıca araştırmaya konu olan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine atılmadan önce yüksek öğretimde pek çok derste derslerde kız erkek ayrımı yapılmadan birlikte eğitim görmeleri, hakemlik, antrenörlük gibi etkinliklerde birlikte görev almaları, müsabakalara katılmadan önce birlikte antrenmanlara katılmaları ve dersleri veren öğretim elemanlarının cinsiyet ayrımı yapmadan öğretmen adaylarına eşit davranmaları, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeylerinin benzer özellikte olmasını sağlamış olabilir. Eğitim insanı kendine ve hemcinslerine karşı saygın, onurlu ve barışçıl kılmayı amaçlamaktadır. Bunu gerçekleştirmek demokrasinin ezberletilmesiyle değil, eğitim süreci ve sosyal ilişkiler içinde yaşama geçirmekle mümkün olur (Serter, 1997: 107). Demokratik eğitimde ayrıcalık yoktur ve herkes aynı haklara sahiptir (Karakütük, 2001: 16). Dolayısıyla beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeylerinde cinsiyet önemli bir etken olarak görülmemektedir.

Cinsiyete göre öğretmenlerin demokratik tutumlarının değişip değişmediğiyle ilgili çeşitli araştırmalar (Büyükkaragöz, 1990; Gözütok, 1995; Yurtseven, 2003; Saracaloğlu, Evin ve Varol, 2004; Toy, 2004; Akyüzlü, 2005; Genç, 2006; Karadağ, Baloglu ve Yalçinkayalar, 2006; Çakmur, 2007; Yalçın, 2007) yapılmış ve elde edilen sonuçların bu araştırmanın sonuçlarıyla benzer olduğu bulunmuştur. Ayrıca öğretim elemanları (Erdem ve Sarıtaş, 2006; Fettahlioğlu, 2005) ve öğretmen adayları (Karahan ve diğerleri, 2006) ile yapılan çalışmaların da bu araştırmayla paralellik gösterdiği görülmüştür.

Büyükkaragöz (1990) ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin cinsiyete göre demokratik tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yaptığı araştırmada kadın ve erkek öğretmenlerin demokratik tutumlarının benzer özellik gösterdiğini bulmuştur. Gözütok (1995) yaptığı araştırmada öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini bulmayı amaçlamış, araştırma sonucunda öğretmenlerin demokratik tutumlarında cinsiyete göre bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Yurtseven (2003),

ortaöğretim kurumunda çalışan öğretmenlerin cinsiyete göre demokratik tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını araştırmış, ortaöğretim kurumunda görev yapan öğretmenlerin demokratik tutum puanlarının farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Saracaloğlu, Evin ve Varol (2004) İzmir ilinde farklı kurumlarda görev yapan öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini araştırmış ve kadın ve erkek öğretmenlerin demokratik tutum düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Toy (2004), ilk ve orta öğretim öğretmenlerinin cinsiyete göre demokratik tutumlarının düzeylerinin değişip değişmediğini belirlemeye çalışmış ve cinsiyete göre demokratik tutumların değişmediği sonucuna ulaşmıştır. Akyüzlü (2005) ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin demokratik tutum ve davranış düzeylerini cinsiyete göre farklılık farklılaşmadığını öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurarak belirlemeyi amaçlamıştır. Bu araştırmanın sonucunda kadın ve erkek öğretmenlerinin demokratik tutum düzeylerinin benzer olduğu görülmüştür. Genç (2006) “Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin etkililiğinin değerlendirilmesi” adlı araştırmasında ilköğretim öğretmenlerinin demokratik tutumlarının cinsiyetlerine göre değişiklik gösterip göstermediğini bulmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin demokratik tutumlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Karadağ, Baloğlu ve Yalçinkayalar (2006) ilköğretim okulu öğretmenlerinin benimsedikleri demokratik değerlerin cinsiyete göre değişip değişmediğini belirlemeyi amaçlamışlar ve araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyete göre demokratik değerleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Çakmur (2007) öğretmenlerin sınıf içi davranışlarının demokratiklik düzeylerinin cinsiyete göre fark gösterip göstermediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Sonuç olarak, kadın ve erkek öğretmenlerin sınıf içi davranışlarında demokratiklik düzeyi bakımından anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Yalçın (2007) ortaöğretim okullarından genel lise öğrencilerinin ve öğretmenlerinin sınıf yönetiminde demokratik tutum ve davranışlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmış ve sonuç olarak cinsiyete göre öğretmenlerin demokratik tutumlarının benzer olduğu bulunmuştur.

Ayrıca araştırma bulgusunu destekleyen ancak, öğretmen elemanlarında yapılan çalışmalar da bulunmaktadır. Erdem ve Sarıtaş (2006) sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmen elemanlarının davranışlarının demokratikliğine ilişkin algılarının cinsiyete göre değişip değişmediğini belirlemeyi amaçladığı çalışmada kadın ve erkek öğretmen elemanlarının cinsiyete göre davranışlarının benzer şekilde ve demokratik olduğunu bulmuştur. Fettahlıoğlu (2005) Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi öğretmen elemanlarının demokratik tutum ve davranışlarının cinsiyetlerine göre değişip değişmediğini belirlemeyi amaçladığı çalışmasının sonunda kadın ve erkek öğretmen elemanları arasında demokratik tutum düzeyleri ve davranışları bakımından bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bunların yanında, Karahan ve diğerleri (2006) öğretmen adayları üzerinde yaptıkları çalışmada da öğretmen adaylarının cinsiyete göre demokratik tutumlarının değişmediği sonucuna ulaşmışlardır.

Ancak (Büyükkaragöz, 1995; Saracaloğlu ve Evin ve Varol, 2004; Genç ve Kalafat, 2007; Genç ve Kalafat, 2008; Gömleksiz ve Kan, 2008) öğretmen adayları üzerinde yapılan bazı araştırmalar bu çalışmayla farklılık göstermektedir. Büyükkaragöz,(1995) öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada cinsiyete göre demokratik tutumun manidar bir farklılık gösterdiğini bulmuştur. Yine Saracaloğlu ve diğerleri (2004), İzmir ilinde çeşitli kurumlarda görev yapan öğretmen adaylarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmış sonuçta öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının cinsiyete göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Genç ve Kalafat (2007), Genç ve Kalafat (2008) tarafından öğretmen adayları üzerinde yapılan çalışmalarda kız öğretmen adayları lehine demokratik tutumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmış ve demokratik tutumun cinsiyete göre farklılık gösterdiğini bulmuşlardır. Gömleksiz ve Kan'da (2008), öğretmen adaylarının cinsiyete göre demokratik tutumlarının değişip değişmediğini araştırmış ve kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha çok demokratik tutum sergiledikleri ortaya konmuştur.

Yukarıda bahsedilen araştırma sonuçları ile yapılan araştırma sonuçlarının farklı olmalarının nedenleri arasında, çalışma gruplarının benzer olmaması (öğretmen, öğretmen adayı), araştırmada kullanılan ölçeklerin farklı olması, araştırmaya katılan denek sayısının değişik olması (kız, erkek), araştırmanın yapıldığı il ya da kurumların (yüksek öğretim kurumu, devlet okulu) farklı olması, eğitim aldıkları bölümlerin farklı olması olarak gösterilebilir.

5.1.3. Alt Problem 3

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Yaşa göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır? sorusudur.

Araştırmanın sonuçlarına göre beden eğitimi öğretmenlerinin yaşa göre demokratik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur [$\chi^2 (4) = 6.98, p > 0.05$]. Sıra ortalamaları incelendiğinde en düşük demokratik tutuma 25 yaş ve altı öğretmenler, en yüksek demokratik tutuma ise 26 ve 30 yaş arasında olan öğretmenlerin sahip oldukları görülmektedir (Tablo 14). Bu durum yaşa göre beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeylerinin birbirine benzer olduğunun göstergesidir.

Bu sonuçtan yola çıkarak beden eğitimi öğretmenlerinin yaşları ilerledikçe demokratik tutum düzeyleri düşük ya da yüksektir denilemez. Öğretmenlerin demokratik tutumlarının yüksek olması kişilerin yaş olarak olgunluğuyla orantılı bir kavram değildir. Demokratik tutumlar demokrasi kavramının özünün kavranmasıyla, demokratik bir aile ortamında, demokratik bir sınıf ortamında ve demokratik bir toplumda yaşanılarak gelişir. İnsan olarak kendi hak ve özgürlüklerinin bilincinde olduğu kadar, diğer insanların haklarına saygıyı benimseyen insanlar olumlu yönde demokratik tutuma sahip olurlar. Düşüncesini özgürce sunup saygı gören

birey, başkalarının düşüncelerini de saygılı olmayı bu süreç içinde benimser (Serter, 997: 108).

Literatürde konuyla ilgili arama yapıldığında yaşa göre öğretmenlerin demokratik tutumlarının değişip değişmediğini belirlemek üzere yapılan araştırmalara rastlanmaktadır. Bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik gösteren öğretmenler üzerinde yapılan araştırmalar bulunurken, (Yurtseven, 2003; Saracaloğlu, Evin ve Varol, 2004; Toy, 2004; Akyüzlü, 2005) buna karşın araştırma sonuçlarına benzerlik göstermeyen öğretmen, öğretim elemanı ve öğretmen adayları üzerinde yapılan çalışmalarda bulunmaktadır (Gözütok, 1995; Saracaloğlu, Evin ve Varol, 2004; Fettahlıoğlu, 2005; Karadağ, Baloğlu ve Yalçın Kayalar, 2006).

Yurtseven (2003), ortaöğretim kurumunda çalışan öğretmenlerin yaşa göre demokratik tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını araştırmış ve ortaöğretim kurumunda görev yapan öğretmenlerin yaşa göre demokratik tutum puanlarının 21-25 yaş grubu öğretmenlerin diğer yaş grubundaki öğretmenlere oranla biraz daha fazla demokratik tutuma sahip oldukları görülmesine rağmen bu farkın manidar düzeyde olmadığı sonucu bulunmuştur. Saracaloğlu, Evin ve Varol (2004) İzmir ilinde farklı kurumlarda görev yapan öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin yaşa göre değişip değişmediğini araştırmış ve öğretmenlerin demokratik tutum düzeyleri arasında yaşa göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Toy (2004), ilk ve orta öğretim öğretmenlerinin yaşa göre demokratik tutum düzeylerinin değişip değişmediğini belirlemeye çalışmış ve demokratik tutumların değişmediği sonucuna ulaşmıştır. Akyüzlü (2005) araştırmasında, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin demokratik tutum ve davranış düzeylerini yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığını öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurarak belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin demokratik tutumlarında lehine yaşa göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Gözütok (1995) yapmış olduğu araştırmanın sonucunda öğretmenlerinin demokratik tutumlarının 21-25 yaş grubu öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık gösterdiğini bulunmuştur. Saracaloğlu, Evin ve Varol (2004) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının yaşa göre değişip değişmediğini belirlemeyi amaçlamış ve araştırma sonucunda öğretmen adaylarının yaşa göre demokratik tutumlarının anlamlı düzeyde değişiklik gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Fettahlıoğlu (2005) öğretim elemanlarının demokratik tutum ilkelerine katılımın yaş seviyelerine göre değişiklik gösterdiğini bulmuştur. 20–24 yaş aralığında olan öğretim elemanlarının demokratik tutum ilkelerine katılım düzeyleri diğer yaş aralığındaki öğretim elemanlarına göre yüksek çıkmıştır. Karadağ, Baloğlu ve Yalçinkayalar (2006) ilköğretim okulu öğretmenlerinin benimsedikleri demokratik değerlerin 31–35 yaş grubu lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır.

Elde edilen bu sonuçların yapılan araştırma bulgularıyla değişiklik göstermesinin nedenleri arasında kullanılan ölçeklerin farklı olması, araştırmaya katılan denek sayılarının farklı olması, araştırmanın yapıldığı grupların farklı olması (öğretim elemanları- öğretmen) ve çalışmaların değişik branştaki öğretmenleri ile yapılması sayılabilir.

5.1.4. Alt Problem 4

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Medeni duruma göre beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında anlamlı düzeyde fark var mıdır ?” sorusudur.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre demokratik tutum düzeyleri arasında manidar bir farklılık olup

olmadığı tespit edilmiştir [$\chi^2 (2) = 1.63, p > 0.05$]. Sıra ortalamalarına göre en düşük demokratik tutuma boşanmış öğretmenler sahipken, en yüksek demokratik tutuma ise evli öğretmenlerin sahip olduğu görülmektedir (Tablo 15). Fakat yapılan karşılaştırma sonucunda öğretmenlerin medeni durumları arasında manidar bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Buna göre, evli, bekar yada boşanmış beden eğitimi öğretmenlerinin benzer demokratik tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin bekar, evli ya da boşanmış olmaları demokratik tutumlarıyla ilişkili bulunmamıştır. Bu sonuca göre evli olan öğretmenler demokratiktir ya da bekar olan öğretmenler daha az demokratiktir şeklinde bir yargıya varılamaz. Öğretmenlerin tutumları medeni durumlarıyla orantılı değildir. İdeal bir öğretmenden beklenen aile içinde olumsuz yaşantıları olsa bile, bu durumu okul içinde diğer öğretmen ve öğrencilere yansıtmamasıdır. Buradan hareketle beden eğitimi öğretmenlerinin üniversite öğrenimi ve meslekteki görev süreleri içinde kazanmış oldukları demokratik tutum düzeyleri evli, bekar ve boşanmış olmalarına göre değişiklik göstermemektedir.

Gözütok (1995), Yurtseven (2003) ve Akyüzlü'nün (2005) yaptıkları araştırma sonuçları bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Gözütok (1995) yaptığı çalışmada öğretmenlerin ve demokratik tutumlarının medeni durumlarına göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Yurtseven (2003) Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin medeni durumlarına göre demokratik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını araştırmış sonuç olarak araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin birbirine benzer olduğunu bulmuştur. Son olarak Akyüzlü (2005) eğitim öğretim faaliyetleri sırasında demokratik tutum ve davranışları sergileme düzeyleri konusunda bekar nişanlı ve evli öğretmen görüşleri arasında anlamlı düzeyde bir fark bulamadığı araştırmasında öğrencilerin yetenekli olduğu konularda gelişmeleri için onlara yol gösterme, öğrencilerin fikirleri arasındaki farklılıkları tartışabilmelerine olanak sağlama, düşünce farklılıklarını hoş görme yeteneği kazanmalarına katkıda bulunma,

sınav türleri ve zamanın belirlenmesi konusunda öğrenci görüşlerine başvurma, öğrenci başarısını değerlendirmede tarafsız davranma, bütün öğrencileri sınıf faaliyetlerine katılmaya özendirme davranışları konusunda evli öğretmenler diğer öğretmenlere göre olumlu yönde bir ilişki bulunmuştur. Fakat bu ilişki öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği sonucunu etkilememektedir. Sonuç olarak Akyüzlü (2005) yaptığı araştırmada öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin medeni duruma göre değişiklik göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçta yapılan araştırma bulgusuyla paralellik göstermektedir.

5.1.5. Alt Problem 5

Araştırmanın beşinci alt problemi “Eğitim seviyesine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır ?” sorusudur.

Beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim seviyelerine göre demokratik tutum düzeyleri arasında araştırma sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sıra ortalamalarına göre anlamlı olmamakla beraber yüksek lisans ve doktora mezunlarının (7504.50) daha yüksek düzeyde demokratik tutuma sahip oldukları görülmektedir (Tablo 16). Ancak öğretmenlerin lisans mezunu olmaları ya da yüksek lisans ve doktora eğitimi almış olmaları demokratikleşme süreçlerini ve demokratik tutumlarını farklılaştırmadığı söylenebilir. Bir başka deyişle, demokratik bir bakış açısına sahip olmak için lisans mezunu, yüksek lisans ya da doktora mezunu olmak bir etken değildir. Ancak bu bulguda, araştırmaya katılan lisans, yüksek lisans ve doktora yapan öğretmenlerin sayısının farklı olması etki etmiş olabilir.

Araştırmanın bu bulgusunun karşılaştırılacağı bir çalışmaya literatürde rastlanmaması araştırmanın bu boyutunun tam olarak açıklanamamasına neden olmuştur.

5.1.6. Alt Problem 6

Araştırmanın altıncı alt problemi “Mezun olunan yükseköğretim kurumuna göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır ?” sorusudur.

Beden eğitimi öğretmenlerin mezun oldukları yüksek öğretim kurumuna göre demokratik tutumları arasında manidar bir farklılık ortaya çıkmamıştır [$\chi^2 (41) = 56.65, p>0.05$]. Bu sonuca göre beden eğitimi öğretmenlerinin Türkiye’nin farklı üniversitelerinden mezun olmaları onların demokratik tutumlarına etki etmemektedir. Örneğin, Atatürk Üniversitesi ile Marmara Üniversitesi’nden mezun olan öğretmenlerin demokratik tutumları farklılık göstermemektedir. Bu durumun nedenlerinden biri olarak beden eğitimi öğretmenliği bölümünde okutulan ders programlarının aynı olması gösterilebilir. Demokrasi özelliği gereği ancak yaşılanarak öğrenilebilir (Büyükkaragöz, 1998: 54). Yaparak ve yaşayarak öğrenilen sporun içinde, demokrasi olgusunun var olması da demokratik tutumların gelişmesine beden eğitimi öğretmenlerinin benzer demokratik tutuma sahip olmalarına yol açtığı ifade edilebilir. Bu bilgi ışığında öğretmenlerin farklı üniversitelerden mezun olmalarına rağmen, benzer düzeyde demokratik tutuma sahip oldukları söylenebilir. Yapılan araştırmalarda bu bilginin doğruluğunu destekler niteliktedir (Gözütok, 1995; Yurtseven, 2003; Saracaloğlu, Evin ve Varol, 2004; Toy, 2004).

Gözütok (1995) yaptığı araştırma sonucunda mezun olunan yükseköğretim kurumunun öğretmenlerin demokratik tutumlarını farklılaştırmadığını saptamıştır. Yurtseven (2003) ortaöğretim kurumunda görev yapmakta olan öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinde mezun olunan yüksek öğretim kurumuna göre farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yine Saracaloğlu, Evin ve Varol, (2004) İzmir ilinde çeşitli kurumlarda görev yapmakta olan öğretmenlerin demokratik tutum düzeyleri üzerinde mezun oldukları yükseköğretim kurumunun etkisinin olup olmadığını araştırmış ve sonuç olarak öğretmenlerin mezun oldukları yüksek öğretim kurumuna göre demokratik tutumlarının değişmediğini bulmuştur. Diğer bir araştırma ise Toy (2004) tarafından ilköğretim ve ortaöğretim öğretmenleri üzerinde yapılmıştır. Bu araştırmanın sonunda ilköğretim ve ortaöğretim kurumunda görev yapmakta olan öğretmenlerin mezun oldukları yüksek öğretim kurumuna göre demokratik tutumlarının farklılaşmadığını bulmuştur.

Bu durum ülkemizde öğretmen yetiştiren kurumlar açısından oldukça sevindiricidir. Çünkü öğretmen adaylarına verilen eğitim programlarının benzer olmasının yanı sıra bu kurumlarda görev yapan öğretim elemanlarının da öğretmen adaylarına benzer şekilde demokratik tutum sergiledikleri görülmektedir.

5.1.7. Alt Problem 7

Araştırmanın yedinci alt problemini “Meslekteki görev süresine göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır ?” sorusu oluşturmaktadır.

Öğretmenlerin meslekteki görev süresine göre demokratik tutum düzeyleri arasında manidar bir farklılık olmadığı bulunmuştur [$\chi^2 (4) = .29, p>0.05$]. En yüksek sıra ortalaması en deneyimli (21 yıl ve üstü) ve en deneyimsiz (1–5 yıl arası)

öğretmenlerin iken, en düşük sıra ortalaması ise 16–20 yıl arasında görev yapan öğretmenlerindir (Tablo 17). Bu sonuca göre öğretmenlerin meslekte geçirdikleri görev süresiyle birlikte demokratik tutumlarının değişmediği ancak en deneyimsiz ve en deneyimli beden eğitimi öğretmenlerinin biraz daha fazla demokratik oldukları söylenebilir.

İncelenen çeşitli araştırmalarda öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin farklılaşmasında meslekteki görev süresinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı bulunurken (Gözütok, 1995; Yurtseven, 2003; Saracaloğlu, Evin ve Varol, 2004; Toy, 2004; Karadağ, Baloğlu ve Yalçınkayalar, 2006; Çakmur, 2007; Yalçın, 2007) yapılan bazı çalışmalarda ise meslekteki görev süresine göre öğretmenlerin demokratik tutumlarının farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Genç, 2006).

Gözütok'un (1995) yaptığı araştırmada öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin meslekteki görev sürelerine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yurtseven (2003) ortaöğretim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin meslekteki görev sürelerine göre değişip değişmediğini bulmayı amaçlamış ve araştırma sonucunda öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin birbirine benzer olduğu sonucuna ulaşmıştır. Saracaloğlu, Evin ve Varol (2004) yaptıkları araştırmada İzmir ilinde çeşitli kurumlarda görev yapan öğretmenlerin demokratik tutumlarının meslekteki görev sürelerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini tespit etmeye çalışmışlar ve elde ettikleri bulgulara göre öğretmenlerin demokratik tutumlarının birbirine paralellik gösterdiğini bulmuşlardır.. Yine Toy (2004) ilk ve ortaöğretim kademesinde görev yapan öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin meslekteki görev sürelerine göre değişiklik olup olmadığını incelemiş ve öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin meslekte geçirdikleri yıllarla ilişkili olarak değişiklik göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Karadağ, Baloğlu ve Yalçınkayalar (2006) ilköğretim okulu öğretmenlerinin demokratik değerlerinde meslekteki görev sürelerine göre manidar düzeyde farklılık olup olmadığını bulmayı amaçlanmışlar ve neticede öğretmenlerin

demokratik değerlere sahip olma düzeylerinin meslekteki görev sürelerine göre değişmediğini tespit etmişlerdir. Çakmur (2007) öğretmen davranışlarının sınıf içindeki demokratiklik düzeylerini, meslekteki görev süresi açısından değerlendirmiş ve sonuçta öğretmenlerin meslekte çalıştıkları yıllara göre sınıf içindeki demokratiklik değerlerinde manidar düzeyde bir farklılık olmadığını belirlemiştir. Yalçın (2007) ortaöğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin sınıf yönetiminde gösterdikleri davranışların meslekteki görev sürelerine göre değişip değişmediğini araştırmış, araştırmanın sonucunda öğretmenlerin benzer demokratik tutuma sahip olduklarını bulmuştur. Bu araştırmanın sonuçları da daha önce yapılan araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Buna karşın Genç'in (2006) demokratik kazanımlarının gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin etkililiğini değerlendirmeyi amaçladığı çalışmasında, demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin etkililiğinin meslekteki görev sürelerine göre 21 yıl ve üzerinde çalışan öğretmenlerin lehine anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ancak bu çalışma öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerini değil, bunları kazandırmada öğretmen etkililiğini ortaya koymayı amaçlandığı için çalışma sonucu ile farklılık göstermiş olabilir.

5.1.8. Alt Problem 8

Araştırmanın sekizinci alt problemi “Meslekteki konuma göre, beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır ?” sorusudur.

Öğretmenlerin meslekteki konumlarına göre demokratik tutum düzeyleri arasında manidar bir fark ortaya çıkmamıştır ($U = 4480.00$, $p > 0.05$). Bu sonuca göre,

öğretmenlerin yönetici olmaları derslerde daha demokratik olduklarının ya da beden eğitimi öğretmeni olmaları demokratik tutum düzeylerinin yüksek olduğunun göstergesi değildir. Yani öğretmenlerin meslekteki konumları demokratik tutumlarına etki etmemektedir. Önemli olan bireylerin demokratik ortamlarda eğitim görmeleri ve model aldıkları öğretmen ya da yöneticiler sayesinde demokratik tutumlara sahip olabilmeleridir. Araştırma bulgularında beden eğitimi öğretmenleri ile yönetici olanların demokratik tutum düzeylerinin farklılık göstermemesinin sebepleri arasında araştırmaya katılan öğretmen ve yönetici sayılarının benzer olmaması gösterilebilir.

Yapılan bazı araştırmaların sonuçları bu araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Büyükkaragöz, 1990; Toy, 2004). Büyükkaragöz (1990) ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin meslekteki konumlarına göre, demokratik tutum düzeylerinin farklılık gösterip göstermediğini bulmayı amaçlamış ve araştırma sonunda öğretmenler ile yöneticiler arasında demokratik tutum düzeyi olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yine Toy (2004) ilk ve ortaöğretim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenlerin demokratik tutumlarının konumlarına göre değişiklik gösterip göstermediğini araştırmış ve öğretmenlerin konumlarına göre demokratik tutum düzeylerinin değişmediğini bulmuştur.

Demokratik tutumla ilgi yapılan araştırmalar incelendiğinde bu araştırmanın sonuçlarıyla farklılık gösteren bir araştırmaya rastlanmamıştır.

5.1.9. Alt Problem 9

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi “Farklı illerde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumları arasında manidar bir fark var mıdır ?” sorusudur.

Öğretmenlerin illere göre demokratik tutum düzeyleri arasında manidar düzeyde farklılık ortaya çıkmıştır [$\chi^2(6) = 39.64, p < 0.05$]. Farklı illerde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum puanlarının sıra ortalamaları incelendiğinde en yüksek sıra ortalamasına Mersin ilinde görev yapan (294.13), ikinci en yüksek sıra ortalamasına Eskişehir ilinde görev yapan (251.45) beden eğitimi öğretmenleri sahipken, en düşük sıra ortalamasına ise Denizli ilinde görev yapan (168.64) beden eğitimi öğretmenleri sahiptir. Buna göre farklı illerde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarının benzer olmadığı, anlamlı düzeyde farklılaştığı söylenebilir. Bu bulgunun sebebi olarak araştırmaya katılan illerdeki beden eğitimi öğretmeni sayılarının birbirine benzer olmasına karşın Mersin ve Eskişehir illerinde yapılan kurs, gelişim seminerleri, sosyal ve sportif etkinliklerin fazlalığı ve bu etkinliklere katılan beden eğitimi öğretmenlerinin etkinliklerde görev alarak demokrasiyi yaşama ve kendilerini bu yönde geliştirmeleri olarak gösterilebilir.

5.2. SONUÇLAR

1. Araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin demokratik tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 38.77 standart sapması ise 3.04, erkek öğretmenlerin demokratik tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 38.63, standart sapması 3.45 iken toplamda öğretmenlerin demokratik tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 38.67, standart sapması ise 3.31 bulunmuştur. Elde edilen bu sonuca göre beden eğitimi öğretmenlerinin yüksek düzeyde demokratik tutuma sahip oldukları söylenebilir.

2. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine, yaşlarına, medeni durumlarına, eğitim seviyelerine, mezun oldukları yüksek öğretim kurumuna,

meslekteki görev süresine, meslekteki konumlarına göre demokratik tutum düzeyleri arasında manidar bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

3. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin illere göre demokratik tutum düzeyleri arasında manidar bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre farklı illerde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarının benzer olmadığı, anlamlı düzeyde farklılaştığı söylenebilir.

BÖLÜM VI

ÖNERİLER

1. Bu araştırma 7 bölgeden seçilen 1'er il olmak üzere 7 ilde yapılmıştır. Bundan sonra yapılacak araştırmalar daha geniş bir örneklem grubunda gerçekleştirilebilir.

2. Bu araştırmanın değişkenleri arasında bulunan medeni durum, eğitim seviyesi, mezun olunan yüksek öğretim kurumu, meslekteki konum (öğretmen-yönetici) ile ilgili yapılan araştırmaların azlığı dikkat geçmektedir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda bu değişkenlerin etkisi araştırılabilir.

3. Bu araştırma sadece devlet okullarıyla sınırlandırılmıştır, bundan sonra yapılacak araştırmalarda özel okullarda görev yapan öğretmenler üzerinde araştırmaların yapılması devlet ve özel okullarda görev yapan öğretmenlerin demokratik tutumlarının karşılaştırılması açısından önem taşımaktadır.

4. Yapılan literatür taraması sonucunda öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin belirlenmesiyle ilgili yapılan çalışmalarda Türkiye genelini kapsayan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda Türkiye genelini kapsayan araştırmaların yapılması öğretmenlerin demokratik tutum düzeylerinin karşılaştırılmasında ışıık tutacaktır.

5. Yapılan literatür araştırmaları sonucunda genellikle öğretmen adayları ve öğretmenlerin demokratik tutum düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yeni nesillerin yetişmesini sağlayan öğretmenleri, bu mesleğe hazırlayan öğretim elemanlarının demokratik tutum düzeyleri ile ilgili araştırmaların yapılması da faydalı olacaktır.

6. Beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri ile diğer branş öğretmenlerinin demokratik tutum düzeyleri karşılaştırılabilir.

7. Beden eğitimi öğretmen adayları, beden eğitimi öğretmenleri ve beden eğitimi öğretmeni yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanlarının demokratik tutumları karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Açak, Mahmut. **Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı**. stanbul: Morpa Kùltür Yayınları, 2005.
- Akyüzlü, Kürşat Alparslan. “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Demokratik Tutum ve Davranışları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**, 2005.
- Almog Orit ve Zipora Shechtman. “Teachers Democratic and Efficacy Beliefs and Styles of Coping With Behavioural Problems of Pupils With Special Needs”, **European Journal of Special Needs Education**, Volume: 22, number:2, May 2007, ss:115-129.
- Aracı, Hikmet. **Okullarda Beden Eğitimi**. Ankara: Bağırğan Yayımevi, 2000.
- Başaran, İbrahim Ethem. “Demokrat Öğrenci Nasıl Yetiştirilir? ,”**Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, cilt: 19, sayı:1-2, 1986, ss :112.
- Bebek, Ali Osman. “Beden Eğitiminin Amaçları”
http://bedenegitimci.org/forum/beden_egitiminin_genel_amaclari-t648.0.html;imode= .2008.
- Beden Eğitiminin Tanımı, Önemi, Amaçları
<http://www.bedenegitimi.gen.tr/beden.htm> .2008.
- Beetham David ve Kevin Boyle. **Demokrasinin Temelleri**. (Çev: Vahit Bıçak). Ankara: Liberte Yayınları,1998.

- Bilgen, Nihat. **Çağdaş ve Demokratik Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1994.
- Binbaşoğlu, Cavit. “Demokratik Davranışlar ve Demokratik Eğitim İlkeleri,” **Çağdaş Eğitim**, sayı:109, 1986, s:15-20.
- Büyükdüvenci, Sabri. **Eğitim Felsefesi**. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası, 1987.
- Büyükdüvenci, Sabri. **Eğitim Felsefesine Giriş**. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2001.
- Büyükkaragöz, Savaş. “Ortaöğretim Gençliği ve Demokrasi Eğitimi,” **Türk Demokrasi Vakfı Bülteni** (Ocak-Nisan 1989).
- Büyükkaragöz, Savaş **Demokrasi Eğitimi**. Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları, 1990.
- Büyükkaragöz Savaş **Yüksek Öğretim Programları ve Demokratik Tutumlar**. Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları, 1995.
- Büyükkaragöz, Savaş ve Şahin Kesici. **Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimi**. Ankara Türk Demokrasi Vakfı, 1998.
- Büyükkaragöz, Savaş ve Ömer Üre. “Öğretmen Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Demokratik Tutumları Araştırması,” **Demokrasi Gündemi**, Türk Demokrasi Vakfı Bülteni, sayı:19, 1994, s:94.
- Can, Gürhan. “Çağdaş İnsanın Yetiştirilmesinde Aile ve Okulun Rolü” <http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1268/unite07.pdf>.2008.

- Can, Niyazi. “Türk Milli Eğitim Sisteminde Demokrasi Eğitimi ve Sorunları,” **Çağdaş Eğitim**, sayı: 321, Haziran 2005, ss:31-36.
- Cüceloğlu, Doğan. **İçimizdeki Biz**. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2000.
- Çakmur, Ebru. “İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Sınıf İçi Davranışlarının Demokratiklik Düzeyleri”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**, 2007.
- Çelik, Hüseyin. “Eğitime Bakış,” **Eğitim-Öğretim ve Araştırma Dergisi**, (Ekim-Kasım-Aralık), sayı:10, 2007, ss: 21–22.
- Çetin, Şaban. “İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma”, **Milli Eğitim Dergisi**, sayı:149, Ocak-Mart 2001, s: 1-4.
- Çocuk Yetiştirmede Anne-Baba Tutumlarının Önemi
<http://www.ayseabla.k12.tr/kurumsal/pdf/pdr/yetistirme.pdf> .2008
- De Baessa, Yetilu, Ray Chesterfield ve Tanya Ramos. “Active Learning and Democratic Behavior in Guatemalan Rual Primary Schools,” **A Journal of Comparative Education**, Volume: 32, issue 2, Jun 2002, ss:205-208.
- Demir, Mehmet Kaan. “İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Gösterdikleri Demokratik Davranışlara İlişkin Öğrenci Görüşleri”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı**, 2003.
- Demirhan, Gıyasettin. **Spor Eğitiminin Temelleri**. Ankara: Bağırhan Yayınevi, 2006.

- Demiriz, Serap ve Ayşe Dilek Öğretir. “Alt ve Üst Sosyo-ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Baba Tutumlarının İncelenmesi,” **Kastamonu Eğitim Dergisi**, cilt: 15, sayı:1, 2007, ss: 105–107.
- Dewey, John. **Demokrasi ve Eğitim**. (çev: M.Salih Otoran). İstanbul: Başarı Yayıncılık, 1996.
- Dilekmen, Mücahit. “Grupla Psikolojik Danışmanın Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutum ve Empatik Beceri Düzeylerine Etkisi.” Yayımlanmamış Doktora Tezi, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**, 1999.
- Doğan, İsmail. **Modern Toplumda Vatandaşlık, Demokrasi ve İnsan Hakları İnsan Hakları Kültürel Temelleri**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2003, s: 94.
- Erdem Ali Rıza ve Emel Sarıtaş. “Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarının Davranışlarının Demokratikliğine İlişkin Algıları (PAÜ Örneği),” **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, sayı:16, 2006, ss:525-538.
- Erdem, Medendi. “Bir Eğitim Lideri Olarak Atatürk” **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, cilt: XIV, sayı:40, Mart 1998.
<http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=DergiIcerik&IcerikNo=468>
.2008.
- Ergün, Mustafa. “20. Yüzyıl Başlarında Türk Eğitiminin Amaçları Konusundaki Tartışmalara Mukayeseli Bakış”. **Belgelerle Türk Tarihi Dergisi**. sayı:20, 1986. s: 63-67.
<http://egitim.aku.edu.tr/ergun9.htm>. 2008.

- Ertürk, Selehattin. **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Yelkentepe Yayınları, 1972.
- Ertürk, Selehattin. **Diktacı Tutum ve Demokrasi**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1993.
- Fettahoğlu, Muzaffer Şükrü. “KSÜ Öğretim Elemanlarının Demokratik Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2005.
- Genç, Salih Zeki. “Demokratik Kazanımların Gerçekleştirilmesinde İlköğretim Öğretmenlerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesi,” **Milli Eğitim Dergisi**, sayı:171, 2006, s: 43–54.
- Genç, Salih Zeki ve Temel Kalafat. “Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları ile Empatik Becerilerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma,” **Kırgazistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı:19,2008, s:211-222.
- Genç, Salih Zeki ve Temel Kalafat. “Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları ile Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi,”**Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, sayı:22, 2007, s: 10-22.
- Gömleksiz, Mehmet Nuri ve Ayşe Ülkü Kan. “Eğitim Fakültesi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarına Kayıtlı Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumlarının Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Örneği),” **Milli Eğitim Dergisi**, sayı: 178, 2008, s: 44-63.

- Gömleksiz, Müfit. “Demokratik Bir Sınıf Ortamı Açısından Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Elemanları İle Öğrenci Davranışlarının Değerlendirilmesi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Program Geliştirme ve Öğretimi Anabilim Dalı**, 1988.
- Gömleksiz, Müfit. “Kubaşık Öğrenme Yöntemi ile Geleneksel Yöntemin Demokratik Tutumlar ve Erişkiye Etkisi”. Yayımlanmamış Doktora Tezi, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1993.
- Gözütok, Dilek. **Öğretmenlerin Demokratik Tutumları**. Ankara: Türk Demokrasi Vakfı, 1995.
- Güneş, Ahmet. **Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2004.
- Güven, Aydın. “Tarih Öğretiminde Öğrencilerin Demokratik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Erzurum Örneği)”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı**, 2005.
- Güven, İsmail. “Etkili Bir Öğretim İçin Öğretmenden Beklenenler”, **Milli Eğitim Dergisi**, sayı:164, 2004, s:127-140.
- Güvenç , Bozkurt. **İnsan ve Kültür**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1979.
- Güvenç, Bozkurt. **Kültür ve Eğitim**. Ankara: Gündoğan Yayınları, 1995.
- Harber, Clive. “Education, Democracy and Poverty Reduction in Africa”, **Comparative Education**, Vol. 38, No. 3, 2002.

- Kağıtçıbaşı, Çiğdem. **Yeni İnsan ve İnsanlar**. İstanbul: Evrim Basım Yayın ve Dağıtım Yayıncılık, 1999.
- Kaldırım, Elif. “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Demokrasi Algıları,” **Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:25, s:3, 2005, ss:143-162.
- Karadağ, Engin; Nuri Baloğlu ve Pınar Yalçınkayalar. “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Öğretmenler Tarafından Algılanan Demokratik Tutumları ile Öğretmenlerin Demokratik Değerleri Üzerine İlişkisel Bir Araştırma,” **Değerler Eğitimi Dergisi**, Cilt: 4, sayı:12, 2006, ss:65-82.
- Karahan, T. Fikret ve diğerleri. “Öğretmen Adaylarında Demokratik Tutum, Nevrotik Eğilimler ve Kendini Gerçekleştirme,” **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, sayı: 30, 2006, ss:149-158.
- Karakütük, Kasım. **Demokratik Laik Eğitim**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2001.
- Karasar, Niyazi. **Demokrasi Eğitimi, Bugünden Yarına Ortaöğretimimiz**, Ankara: Türk Eğitim Derneği Bilim Serisi, No: 8, 1985.
- Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2005.
- Kasapoğlu, Hülya. “İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Okullarda İnsan Haklarına Uygun Davranma Düzeyleri Konusunda Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri”, Yayımlanmamış **Yüksek Lisans Tezi**, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.
- Kayabaşı, Yücel. “Demokrasi ve Eğitim”, **Çağdaş Eğitim**, sayı:246, 1998, s:31-36.

- Kongar Emre. **Demokrasi ve Laiklik**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1997.
- Magendzo, Abraham. “Tensions and Dilemmas About Education in Human Rights in Democracy”, **Journal Of Moral Education** , Volume: 23, number: 3,1994, ss: 253.
- Marginson, Simon. “Engaging Democratic Education In The Neoliberal Age”, **Education Theory**, Volume: 56, number: 2, 2006, ss: 205-219.
- Matusova, Silvia. Demokrtic Values As A Challenge For Education. **Europen Education**, Fall 1997, Volume: 29, s:65, ss: 12.
- MEB, İGM. (Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü). **İlköğretim Beden Eğitimi Dersi (1–8 Sınıf) Öğretim Programı ve Klavuzu**. Ankara; Ders Kitapları Müdürlüğü, 2007.
- MEB Mevzuat Bankası, Milli Eğitim Temel Kanunu (1973)
<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html> ,2008.
- MEB Mevzuat Bankası, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği
http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html. 2008
- MEB Mevzuat Bankası, İlköğretim ve Eğitim Kanunu
<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24.html>.2008
- OBESİD, MEB. (Okul İçi Beden Eğitimi ve Spor Dairesi Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı).

- Oğuz, Aytunga. “Demokratik Değerlerin Kazandırılmasında Etkin Öğretim Yöntemleri,” **Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu**, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 2004, s: 362).
- Oğuzkan, Ferhan. **Öğretmenliğin Üç Yönü**. Ankara : Milli Eğitim Basımevi , 1991.
- Ozankaya, Özer. **Toplum Bilimine Giriş**. Ankara: Savaş Yayınları, 1984.
- Özdemir, İbrahim. “Demokratik Eğitim Üzerine,” **Felsefe Dünyası Dergisi**, sayı: 35, 2002, s: 109.
- Özyiğit, Cafer. **I. Eğitim Kurultaylarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Bildiriler, Paneller, Tartışmalar**, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Okul İçi Beden Eğitimi ve Spor İzcilik Dairesi Başkanlığı, Milli Eğitim Basımevi, 19-21 Aralık 1991, İzmir, s:78.
- Perliger Arie; Daphna Canetti- Nisim ve Ami Pedahzur. “Democratic Attitudes Among High- School Pupils: The Role Played By Perceptions of Class Climate”, **School Effectiveness and School Improvement**, Volume:17, number:1, March 2006, ss:119-140.
- Rainer Julie and Edith Guyton. “Democratic Practices İn Teacher Education And The Elementary Classroom ”, **Teaching and Teacher Education**, Volume: 15 number: 1, January 1999, ss:121-132.
- Sağlam, Halil İbrahim. “Sosyal Bilgiler Dersinin Demokratik Tutum Geliştirmedeki Rolü”, **Milli Eğitim Dergisi**, sayı:146, Ankara, 2000, s: 67-71.
- Saracaloğlu, A. Seda; İlke Evin ve S. Rana Varol. “İzmir İlinde Çeşitli Kurumlarda Görev Yapan Öğretmenler İle Öğretmen Adaylarının Demokratik

Tutumları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma,” **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi**, Sayı:4/2, Kasım 2004, ss: 335-364.

- Selvi, Kıymet. “İlköğretim Programlarında Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimi,” **XII. Eğitim Bilimleri Kongresi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2004, s: 193-211.
- Semiz, Emin. “Demokratik Bilinç Kazanımı ve Eğitim İlişkisi”
<http://cagncopolisi.com.tr/32/35-36-37-38.htm> .2008.
- Senemoğlu, Nuray. **Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya**. Ankara: Gazi Kitabevi, 2005.
- Serter, Nur **21. Yüzyıla Doğru İnsan Merkezli Eğitim**. İstanbul: Sarmal Yayınevi, 1997.
- Sönmez, Veysel. **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**. Ankara: Pegem Yayın, 1994.
- Sümer, Rıza. **Sporda Demokrasi**. Ankara: Şafak Matbaası, 1989.
- Tamer, Kemal. **Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1989.
- Tanırlı, Hamit. “Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimi İle İlgili Konuların İlköğretim Kurumlarında Okutulmakta Olan Ders Kitapları İçerisindeki Yerinin İncelenmesi”,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**, 2007.

- Taşpınar, Mehmet. “The Effect Of The Interactive Small Group Study Method on Democratic Attitudes And Self-Expression Ability”, **Social Behavior And Personality**, Volume: 34, number:9, 2006, ss:1115–1126.
- TDV. **Demokrasi Nedir**. Ankara: Türk Demokrasi Vakfı,1992.
- TDV. **Demokrasi ve İnsan Hakları Projesi İlk Uygulama Raporu**, Ankara: Türk Demokrasi Vakfı, 1999.
- TED. **Bugünden Yarına Ortaöğretimimiz**. Ankara: Türk Eğitim Derneği VIII. Eğitim Toplantısı, 1985.
- Tezcan, Mahmut. **Eğitim Sosyolojisi**. Ankara: Feryal Matbaası, 1997.
- Tocqueville de Alexis. **De La Démocratie en Amerique**, Paris: T.I, 1951.
- Toper, Tuğba. “İlköğretim İkinci Kademedeki Demokrasi Eğitimi: İkinci Kademe Öğretmenlerinin Demokratik Tutum ve Davranışları Sergileme Düzeyleri (Kars İli Örneği)”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı**, 2007.
- Touraine, Alain. **Demokrasi Nedir ?** (Çev: Olcay Kunal). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1997.
- Toy, Sibel “İlk ve Orta Öğretim Öğretmenlerinin Demokratik Tutumlarının Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi (Gaziantep Örneği)”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**, 2004.
- Türkoğlu, Adil. **99 Soruda Eğitim Bilimlerine Giriş**, İzmir: Memleket Gazetecilik ve Yayıncılık, 1996.

- Ulusavaş, Mualla. “Demokrasi Eğitimi İlkesi Açısından Eğitim Sistemine Bakış,” **İzmir 1. Eğitim Kongresi Bildirileri**. Buca Eğitim Fakültesi Yayınları, 1991, s: 625.
- Vikipedi, Ögür Ansiklopedi. “Eğitim”.
<http://tr.wikipedia.org/wiki/E%C4%9Fitim> .2008.
- Varış, Fatma. **Eğitimde Program Geliştirme**. Teori ve Teknikler. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1981
- Yağcı, Esed. “Demokrasi ve Eğitim,” **Eğitim ve Bilim**, Cilt 22, s: 11, 1998, ss: 15–22.
- Yalçın, Gülcan. “Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Gösterdikleri Davranışların Demokratikliğine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri (Malatya İli Örneği).” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**, 2007.
- Yanardağ, Alaaddin. “Üniversite Gençliğinin Demokratik Tutum Ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma (Selçuk Üniversitesi Örneği)”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2000.
- Yanıklar Cengiz ve Yaşar Elyıldırım. “Demokrasi Eğitimi ve Pratik Uygulamalar,” **Çoluk Çocuk Dergisi**, sayı:44, Kasım 2004, s: 27-29.
- Yeşil, Rüştü. **Okul ve Ailede İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2002.

- Yıldırım Lale (1994) “İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinin Demokratik Davranışları Arasındaki İlişkilerin Saptanması”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, 1994.
- Yurtseven , Reyhan. “Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Demokratik Tutumları”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**, 2003.

EKLER

Ek 1: Öğretmenlerin Demokratik Tutum Ölçeği Formu

Ek 2: Öğretmenlerin Demokratik Tutum Ölçeği Formu (orijinal)

Ek 3: Araştırma İzni

Ek 4: Özgeçmiş

EK 1:

ÖĞRETMENLERİN DEMOKRATİK TUTUM ÖLÇEĞİ FORMU

Değerli meslektaşım,

Bu araştırma ile ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma anket toplama yoluyla gerçekleştirilecektir. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgileriniz, ikinci bölümde ise demokratik tutumlarınızı belirlemek amacıyla hazırlanmış maddeler bulunmaktadır. Anketten elde edilen veriler yapılacak olan araştırma dışında hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Bu nedenle lütfen isim belirtmeyiniz.

Araştırmanın doğru sonuçlara ulaşabilmesi ve geçerliğin sağlanabilmesi için **lütfen tüm maddeleri en doğru şekilde işaretleyiniz.** Bu araştırma ile beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutum konusunda ne düşündükleri tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu nedenle düşünceniz doğrultusunda işaretleme yapmanız önem taşımaktadır.

Şimdiden katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Yasemin KOÇ

Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Beden Eğitimi Öğretmenliği AnaBilim Dalı

1. BÖLÜM

1. Cinsiyetiniz

☐ Bayan

☐ Erkek

2. Yaşınız

☐ 25 yaş ve altı

☐ 31- 35 arası

☐ 41 yaş ve üstü

☐ 26- 30 arası

☐ 36 -40 yaş

3. Medeni Durumunuz

☐ Evli

☐ Evlenip boşanmış

☐ Bekar

4. Eğitim Seviyeniz

☐ Lisans

☐ Doktora

☐ Yüksek Lisans

5. Mezun olduğunuz Yükseköğretim kurumu

.....Üniversitesi

6. Meslekteki Görev Süreniz

☐ 1-5 yıl

☐ 11-15 yıl

☐ 21 yıl ve yukarısı

☐ 6-10 yıl

☐ 16 -20 yıl

7. Meslekteki Konumunuz

☐ Öğretmen

☐ Yönetici

2. BÖLÜM

Aşağıda verilen ifadelere katılım düzeyinize göre; KATILIRIM, BAZEN KATILIRIM, HİÇ BİR ZAMAN KATILMAM, sütunlarından herhangi birini “X” işareti ile işaretleyerek görüş ve kanaatlerinizi belirtiniz. Her görüş için sütunlardan sadece birini işaretlemeniz yeterli olacaktır. **Lütfen, tüm ifadeler için işaretleme yapmayı unutmayınız !!!**

İFADELER	Her Zaman Katılıyorum	Bazen Katılıyorum	Hiçbir Zaman Katılmam
1. Ders işleme metodumu beğenmeyen öğrencinin bunu dile getirmesi beni mutlu eder			
2. Meslektaşlarımla yaptığım çeşitli konulardaki tartışmalarda farklı görüşlere karşı tahammül ediyorum			
3. Günümüz öğretmenlerinin daha otoriter davranmaları gerektiği düşüncesindeyim.			
4. Eğitsel konulardaki görevlendirmelerde öğrencilerin istek ve ilgilerini göz önünde bulundururum.			
5. Sınıf içinde ve dışında çocuğun inançlarına, duygularına ve kişiliğine değer veririm.			
6. Öğrencilerde problem çözmeye ve eleştirel düşünmeyi geliştirmeye dikkat ederim.			
7.Öğretmenin konuşmak istediği yerde öğrenci susmasını bilmelidir.			
8. Öğretmenin sınıfı kendi haline bırakmasının, hiç yapmaması gereken bir davranış olduğuna inanıyorum.			
9.Yedi yaşında her çocuk okuma- yazmaya başlamış olmalıdır,			

düşüncesindeyim.			
10.Sevmediğim bir insanın benim gibi düşündüğünü görsem de, bu düşüncesine karşı çıktığım olur.			
11.Öğrencilerde gördüğüm demokratik tutum görüş ve davranışları her zaman pekiştirmeye çalışırım.			
12. Çocuğun temel insan haklarını yaşayarak öğrenmesine zemin hazırlarım.			
13.Öğrencilerin kendilerinden istenen davranışların nedenlerini anlamalarının şart olmadığını düşünüyorum.			
14.Öğrencilerde kurallara uyma bilincini yaşantılarıyla geliştiririm.			
15.Sınıf içinde öğrencilerin olumsuz davranışları anlayışla karşılayamıyorum.			
16.Sınıf içinde farklı düşüncelerin belirtilmesine imkan veririm.			

EK 2:**ÖĞRETMENLERİN DEMOKRATİK TUTUM ÖLÇEĞİ FORMU (Oriijinal)**

Dikkat! Lütfen Okuyunuz

Değerli meslektaşım,

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim ve ortaöğretim kademesindeki öğretmenlerin demokratik tutumlarını belirlemek ve demokrasi eğitimi açısından Gerekli çözüm önerileri ortaya koymaktır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgileriniz, ikinci bölümde demokratik tutumlarınızı belirlemek amacıyla hazırlanmış maddeler vardır. Ankette elde edilen bilgiler yüksek lisans tezinde kullanılacaktır, yani araştırma dışında hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Bu nedenle lütfen isminizi yazmayınız.

Araştırmanın etkililiği ve doğru sonuçlara ulaşabilmek için işaretsiz madde bırakmamanız çok önemlidir. Bu araştırmada önemli olan sizin ne düşündüğünüzün tespit edilmesidir. İdeal olanlar söz konusu değildir. Bu nedenle sadece düşünceleriniz doğrultusunda işaret koyunuz.

Şimdiden gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ederim.

Lütfen İsmınızı Yazmayınız!

1. BÖLÜM

1. Cinsiyetiniz:

1. Bayan ☐
2. Erkek ☐

2. Anketi uygulayan kişinin konumu/ görevi:

1. Yönetici ☐
2. Öğretmen ☐

3. Anketi cevaplayan kişinin yaşı:

1. 25 yaş ve aşağı ☐
2. 26-30 arası ☐
3. 31-35 arası ☐
4. 36 ve yukarısı ☐

4. Görev yaptığınız okul türü:

1. Lise ☐
2. Meslek Lisesi ☐
3. İlköğretim Okulu ☐

5. Görev Süreniz:

1. 1-5 yıl ☐
2. 6-10 yıl ☐
3. 11-15 yıl ☐
4. 16 ve yukarı ☐

6. Anketi cevaplayan kişinin branşı:

1. Sayısal ☐
2. Sözel ☐
3. Sınıf Öğrt. ☐
4. Psikolojik Dan. ☐

7. Mezun olduğunuz fakülte:

1. Eğitim Fak. ☐
2. Fen Edebiyat Fak. ☐
3. Eğitim Enstitüsü ☐
4. D.T. C. Fak. ☐
5. Diğer ☐

II. BÖLÜM

Aşağıda verilen ifadelere katılım düzeyinize göre: KATILIRIM, BAZEN KATILIRIM, HİÇBİR ZAMAN KATILMAM, sütunlarından herhangi birini “X” işareti ile işaretleyerek görüş ve kanaatlerinizi belirtiniz. Her görüş için sütunlardan sadece birini işaretlemeniz yeterli olacaktır. **Lütfen, tüm ifadeleri için işaretleme yapmayı unutmayınız!!!!**

	Her Zaman Katılırim	Bazen Katılırim	Hİçbir Zaman Katılmam
8. Ders işleme metodumu beğenmeyen öğrencinin bunu dile getirmesi beni mutlu eder	3	2	1
9. Meslektaşlarımla yaptığım çeşitli konulardaki tartışmalarda farklı görüşlere karşı tahammül ediyorum	3	2	1
10. Günümüz öğretmenlerinin daha otoriter davranmaları gerektiği düşüncesindeyim.	1	2	3
11. Eğitsel konulardaki görevlendirmelerde öğrencilerin istek ve ilgilerini göz önünde bulundururum.	3	2	1
12. Kız ve erkeklerin (farklı) sınıflarda eğitilmesini daha yararlı görüyorum.	1	2	3
13. Sınıf içinde ve dışında çocuğun inançlarına, duygularına ve kişiliğine değer veririm.	3	2	1
14. Öğrencilerde problem çözmeye ve eleştirel düşünmeyi geliştirmeye dikkat ederim.	3	2	1
15. Öğretmenin konuşmak istediği yerde öğrenci susmasını	1	2	3

bilmelidir.			
16. Öğretmenin sınıfı kendi haline bırakmasının, hiç yapmaması gereken bir davranış olduğuna inanıyorum.	1	2	3
17.Yedi yaşında her çocuk okuma- yazmaya başlamış olmalıdır, düşüncesindeyim.	3	2	1
18.Sevmediğim bir insanın benim gibi düşündüğünü görsem de, bu düşüncesine karşı çıktığım olur.	1	2	3
19.Öğrencilerde gördüğüm demokratik tutum görüş ve davranışları her zaman pekiştirmeye çalışırım.	3	2	1
20. Seçimlerde desteklediğim partinin diğer partilerden daha az oy almasının etkisini uzun süre üzerimden atamam.	1	2	3
21. Çocuğun temel insan haklarını yaşayarak öğrenmesine zemin hazırlarım.	3	2	1
22. Öğrencilerin kendilerinden istenen davranışların nedenlerini anlamalarının şart olmadığını düşünüyorum.	1	2	3
23.Öğrencilerde kurallara uyma bilincini yaşantılarıyla geliştiririm.	3	2	1
24. Günümüzde dayak atma usulüne daha fazla ihtiyaç duyulduğuna inanıyorum.	1	2	3
25. Sınıf içinde öğrencilerin olumsuz davranışları anlayışla karşılayamıyorum.	1	2	3
26. Sınıf içinde farklı düşüncelerin belirtilmesine imkan veririm.	3	2	1
27. Hiçbir soru sormadan itaatkar davranan öğrencileri daha çok seviyorum.	1	2	3

EK 3:

ARAŞTIRMA İZNİ

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311- 78 1671 04.03/2008
Konu : Araştırma İzni

İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

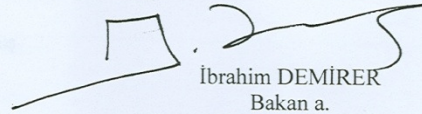
İlgi : a) 24.01.2008 tarih ve B.30.2.ABÜ.0.E1.00.00.400/35 sayılı yazı
b) 28.02.2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-311/1084 sayılı Makam Onayı ile Uygulamaya Konulan "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Yasemin KOÇ'un "İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Demokratik Tutumlarının Belirlenmesi ve Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması" konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anketlerin Bursa, Denizli, Samsun, Eskişehir, Mersin, Erzurum ve Gaziantep illerindeki ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görevli Beden Eğitimi Öğretmenlerine uygulama izin talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (2 sayfa – 23 soruda) oluşan anketlerin, belirtilen illerdeki ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görevli Beden Eğitimi Öğretmenlerine uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

İlgi (b) Yönergenin 5. Maddesinin (o) bendi uyarınca taahhütnamenin ve araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

İbrahim DEMİRER
Bakan a.
Daire Başkanı

EK :
Anket Örneği (1 Adet-2 Sayfa)

GMK, Bulvarı No:109
06570 Maltepe/ANKARA
Tel : 0 312 230 36 44
Faks : 0 312 231 62 05
earged@meb.gov.tr | earged.meb.gov.tr

www.egitimdestek.meb.gov.tr

www.haydikizlarokulu.org

www.bilgisayarligitimdestek.org

EK 4:**ÖZGEÇMİŞ**

Adı Soyadı : Yasemin KOÇ
Sürekli Adresi : Semerkant Mahallesi, Akıncı Sokak, No:16, 14100/ BOLU
Doğum Yeri ve Yılı : Bolu, 1982
Yabancı Dili : İngilizce
İlkokul : İnkılâp İlkokulu
Ortaokul : Atatürk Ortaokulu
Lise : Atatürk Lisesi
Lisans : Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2004
Anabilim Dalı : Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı
E-mail : yaseminkoc1982@yahoo.com

Çalışma Hayatı :

- Bolu Gençlik Spor İl Müdürlüğü'ne bağlı olarak 15.04.2003- 15.02.2006 tarihleri arasında aktif olarak atletizm ve basketbol hakemliği yapmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak 01.03.2006 tarihinden itibaren Düzce Konuralp İlköğretim Okulunda Beden Eğitimi Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.